

Jezik v sinhroniziranih animiranih filmih – kazalnik družbenega statusa

RAZISKOVALNA NALOGA

SLOVENŠČINA

Avtorici: Lea Zahrastnik in Tea Planko, 3. č

Mentorici: Vesna Gubenšek Bezgovšek, prof., in Nina Trojner, prof.

Mestna občina Celje, Mladi za Celje

Celje, marec 2018

Zahvala

Zahvaljujema se vsem, ki so nama pomagali pri nastanku najine raziskovalne naloge – dijakom, ki so predstavljali anketirano skupino, in intervjuvancem: prevajalki Vesni Žagar, pevcu in sinhronizatorju Aleksu Volasku, Petri Likar Stanovnik in podjetju RTV Slovenija. Vesni Žagar se zahvaljujema tudi za poslano dodatno gradivo s področja prevajanja.

Pri raziskovalnem delu sta nama največ pomagali najini mentorici, profesorica Vesna Gubenšek Bezgovšek in profesorica Nina Trojner, ki sta naju spodbujali, nama v ključnih trenutkih svetovali in bili vedno na voljo za morebitna vprašanja. Za vse to sva jima iskreno hvaležni.

Zahvaljujema se Urhu Ferležu, študentu slovenščine in francoščine na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani, ki nama je pomagal pri iskanju literature.

Profesorici Vesni Gubenšek Bezgovšek se zahvaljujema tudi za jezikovni pregled raziskovalne naloge.

Hvala vodstvu I. gimnazije v Celju, ki nama je omogočilo dobre pogoje za delo.

Povzetek

Slovenski jezik je živa struktura. Sestavljen je iz več socialnih zvrsti in podzvrsti. Način govora, ki ga uporabljamo, sporoča marsikaj, med drugim tudi, od kod prihajamo in kakšen je naš položaj v družbi.

V raziskovalni nalogi sva raziskovali povezavo med družbenim statusom lika in njegovo govorico, zato sva s sociolingvističnega vidika analizirali tri sinhronizirane animirane filme. Raziskati sva želeli, kako se družbeni status kaže skozi uporabo različnih socialnih zvrsti jezika in kako se razlikuje govor glede na spol animiranih likov. Ugotovili sva, da se jezik in družbeni status med seboj res prepletata, slogovna zaznamovanost jezika pa vpliva tudi na komičnost lika v sinhroniziranem animiranem filmu.

Ključne besede: *jezikovne zvrsti, slogovno zaznamovane besede, komika, družbeni status, stereotipi, sociolingvistika, sinhronizacija, animirani film.*

Kazalo vsebine

Zahvala.....	2
Povzetek	3
Kazalo vsebine	4
Kazalo slik.....	7
Kazalo tabel.....	8
Kazalo grafov	9
1 UVOD	10
1.1 Predstavitev raziskovalnega problema.....	10
1.2 Nameni in cilji raziskovalne naloge	11
1.3 Napoved raziskovalnih ugotovitev in hipoteze	12
1.4 Opis raziskovalnih metod.....	13
1.4.1 Metoda dela z gledanjem filma	13
1.4.2 Metoda dela z viri in literaturo v knjižni ter spletni obliki.....	13
1.4.3 Metoda intervjuja oziroma strokovnega/raziskovalnega pogovora.....	13
1.4.4 Metoda interaktivnega anketiranja	14
1.4.5 Metoda obdelave podatkov	14
1.4.6 Potek raziskovalnega dela	14
2 TEORETIČNI DEL	15
2.1 Jezikovni pojmi	15
2.1.1 Jezik.....	15
2.1.2 Socialne zvrsti slovenskega jezika	16
2.1.2.1 Knjižni jezik	16
2.1.2.1.1 Zborni jezik.....	16
2.1.2.1.2 Knjižni pogovorni jezik	17
2.1.2.2 Neknjižne zvrsti.....	18
2.1.2.2.1 Pokrajinski pogovorni jezik.....	19
2.1.2.2.2 Narečja	19
2.1.2.2.3 Mestne govorice.....	20
2.1.2.3 Interesne govorice.....	20
2.1.2.3.1 Sleng	21
2.1.2.3.2 Žargon.....	21
2.1.2.3.3 Argo	21
2.1.3 Slogovna vrednost besed	22
2.1.3.1 Slogovno nezaznamovane besede	22
2.1.3.2 Slogovno zaznamovane besede	22
2.1.3.2.1 Čustveno zaznamovane besede.....	22
2.1.3.2.2 Nečustveno zaznamovane besede.....	23
2.1.3 Komičnost in vrste komike.....	24
2.2 Sociološki pojmi	25
2.2.1 Družbena slojevitost.....	25
2.2.2 Družbeni status	25
2.2.2.1 Statusni simboli	26
2.2.3 Stereotipi	26

2.2.4 Kulturni kapital.....	27
2.3 Sociolingvistika.....	28
2.3.1 Razvoj vede in njene poddiscipline.....	28
2.3.2 Bernsteinov govorni kod	30
2.3.3 Spol.....	31
2.3.3.1 Razlogi za razliko v rabi jezika med spoloma.....	31
2.4 Sinhronizacija.....	32
2.4.1 Sinhronizacija kot sredstvo kulturnega prenosa in njen potek	32
2.4.2 Sinhronizacija v Sloveniji	33
2.4.2.1 Zakonska podlaga	33
2.4.2.2 Razvoj sinhronizacije v Sloveniji	33
2.4.2.3 Potek sinhronizacije.....	33
2.5 Animiran film.....	34
3 EMPIRIČNI DEL	35
3.1 Namen in cilji empiričnega dela	35
3.2 Analiza izbranih animiranih filmov	36
3.2.1 Jaz, baraba	36
3.2.2 Hotel Transilvanija.....	41
3.2.3 Zlatolaska	47
3.2.4 Primerjava izbranih animiranih filmov	52
3.3 Intervjuji.....	56
3.3.1 Intervju s prevajalko Vesno Žagar na temo sinhronizacije tujejezičnega animiranega filma v slovenščino	57
3.3.2 Intervju s pevcem in sinhronizatorjem Aleksom Volaskom	60
3.3.3 Intervju na MMC RTV Slovenija (otroški program)	63
3.3.4 Intervju s Petro Likar Stanovnik, samostojno strokovno sodelavko na izpitnem oddelku Centra za slovenščino kot drugi in tuji jezik	65
3.4 Anketiranje.....	68
3.4.1 Anketni vprašalnik in predstavitev vzorca	68
3.4.2 Rezultati ankete	68
4 RAZPRAVA	86
4.1 Vrednotenje zastavljenih hipotez	86
5 ZAKLJUČEK	97
6 VIRI IN LITERATURA	99
6.1 Knjižni viri	99
6.2 Spletni viri.....	99
6.3 Viri slik	100
6.4 Ustni viri	100
6.5 Drugo	101
7 PRILOGE.....	102
Priloga 1: Anketni vprašalnik za gimnazijce	102
Priloga 2: Vprašanja za intervju s prevajalko Vesno Žagar.....	106
Priloga 3: Vprašanja za intervju s pevcem in sinhronizatorjem Aleksom Volaskom.....	107
Priloga 4: Vprašanja za intervju na MMC RTV Slovenija (otroški program).....	108
Priloga 5: Vprašanja za intervju s Petro Likar Stanovnik, samostojno strokovno sodelavko v izpitnem centru v Centru za slovenščino kot drugi in tuji jezik na Univerzi v Ljubljani	109

Priloga 6: Del scenarija za sinhroniziran animiran film Hotel Transilvanija..... 110

Kazalo slik

Slika 1: Jaz, baraba	36
Slika 2: Despicable me.....	36
Slika 3: Hotel Transilvanija	41
Slika 4: Hotel Transylvania	41
Slika 5: Zlatolaska.....	47
Slika 6: Tangled	47

Kazalo tabel

Tabela 1: Analiza sinhroniziranega animiranega filma Jaz, baraba	37
Tabela 2: Analiza sinhroniziranega animiranega filma Hotel Transilvanija	43
Tabela 3: Analiza sinhroniziranega animiranega filma Zlatolaska.....	49
Tabela 4: Primerjava animiranih filmov	52

Kazalo grafov

Graf 1: Prikaz deleža anketirancev glede na spol	69
Graf 2: Prikaz deleža anketirancev glede na letnik, ki ga obiskujejo	69
Graf 3: Prikaz deleža anketirancev glede na regijo, v kateri živijo	70
Graf 4: Prikaz deleža zvrsti slovenskega jezika, za katero anketiranci menijo, da je v sinhroniziranih animiranih filmih največkrat uporabljena.....	71
Graf 5: Prikaz deleža narečij ali pokrajinskih pogovornih jezikov, za katere anketiranci menijo, da so največkrat uporabljeni v sinhroniziranih animiranih filmih.....	72
Graf 6: Prikaz deleža odgovorov na vprašanje, ali se anketirancem zdi uporaba različnih zvrsti jezika v sinhroniziranih animiranih filmih pomembna za ohranjanje pestrosti jezika	73
Graf 7: Prikaz deleža odgovorov na vprašanje, ali so anketiranci že kdaj imeli težavo z razumevanjem vsebine sinhroniziranih animiranih filmov zaradi uporabe narečij ali čustveno zaznamovanih besed	74
Graf 8: Prikaz deleža odgovorov na vprašanje, ali se anketirancem zdi uporaba narečij v sinhroniziranih animiranih filmih moteča.....	75
Graf 9: Prikaz deleža narečij ali pokrajinskih pogovornih jezikov, ki so anketirancem v sinhroniziranih filmih najbolj moteči.....	76
Graf 10: Prikaz deleža animiranih likov, za katere anketiranci menijo, da bodo govorili v narečnem jeziku	77
Graf 11: Prikaz deleža animiranih likov, za katere anketiranci menijo, da bodo uporabljali sleng	78
Graf 12: Prikaz deleža animiranih likov, za katere anketiranci menijo, da bodo uporabljali osrednjeslovenski pogovorni jezik.....	79
Graf 13: Prikaz deleža odgovorov na vprašanje, ali anketiranci menijo, da je uporaba slenga v sinhroniziranih animiranih filmih namenjenih otrokom primerna ali ne.....	80
Graf 14: Prikaz deleža slogovno zaznamovanih besed, ki anketirance najbolj motijo.....	81
Graf 15: Prikaz deleža odgovorov na vprašanje, ali se anketirancem zdi uporaba slogovno zaznamovanih besed v sinhroniziranih animiranih filmih moteča	82
Graf 16: Prikaz deleža likov, ki imajo po mnenju anketirancev bolj slogovno zaznamovano govorico	83
Graf 17: Prikaz odgovorov na vprašanje, zakaj anketiranci menijo, da je jezik sinhroniziranih animiranih filmih slogovno zaznamovan.....	84
Graf 18: Prikaz deleža odgovorov na vprašanje, ali si anketiranci rajši ogledajo sinhroniziran animiran film, ki vsebuje pogovorne, narečne in čustveno zaznamovane besede, ali takšnega, ki je v knjižnem jeziku	85

1 Uvod

1.1 Predstavitev raziskovalnega problema

Sinhronizacija animiranih filmov v slovenščino v današnjem času ni novost. V zadnjih desetletjih je njihova kakovost in količina močno narasla, izboljšala pa se je tudi sinhronizacijska tehnika. V sinhroniziranih animiranih filmih je zaznati vedno več sociolingvističnih prvin, ki pa so nam zaradi nenehnega soočanja z njimi že skoraj samoumevne.

Preden sva se odločili za najino raziskovalno temo, sva opazali, da v animiranih filmih osebe z različnimi družbenimi statusi uporabljajo različen jezik. Najprej sva mislili, da se to nama le dozdeva, s podrobnejšim ogledom filmov pa sva ugotovili, da se jezik in družbeni status vseeno povezuje (morda celo bolj, kot bi si mislili). Ker naju je ta tematika vedno bolj zanimala, sva se odločili, da jo raziščeva. Svoje znanje, ki sva ga pridobili pri pouku slovenščine in sociologije, sva želeli razširiti, hkrati pa tudi ugotoviti, kakšna je pravzaprav resnična povezava med njima.

Pri pregledu gradiva sva zasledili, da največ raziskav na to temo temelji na primerjavi angleškega izvornika s slovensko sinhronizacijo oziroma slovenskim prevodom. Naju je zanimalo predvsem, kakšen vpliv ima jezik lika na njegov družbeni status, zato sva se odločili za raziskavo izključno sinhroniziranih animiranih filmov in poudarek namenili uporabi slovenščine v njih. Izbrali sva si tri filme, za katere sva menili, da najbolj temeljijo na družbenih stereotipih današnjega časa. V njih sva zasledili tudi precej jezikovne raznolikosti.

Meniva, da je družbena neenakost v današnjem času zelo aktualna in pereča tema. S svojo raziskovalno nalogo želiva opozoriti na to, da je glavni problem ljudem izpostavljen že vse od njihovega zgodnjega otroštva, ko se srečujejo s sinhroniziranimi animiranimi filmi. Težko je pričakovati, da bi bilo v svetu manj predsodkov, če so nam pred oči postavljeni na vsakem koraku. Pomembno je, da opozorimo na tovrstne probleme, saj se lahko marsikdo zaradi takšne vrste zaznamovanosti počuti družbeno izločenega.

1.2 Nameni in cilji raziskovalne naloge

Namen najine raziskovalne naloge je sociolingvistično preučiti sinhronizirane otroške animirane filme in ugotoviti, kako sta jezik in družbeni status v njih povezana.

Najini glavni cilji so bili:

- Ugotoviti, kako jezik, ki ga govori neki lik, vpliva na njegov družbeni status.
- Ugotoviti, ali se v povezavi s sociolingvistiko v sinhroniziranih animiranih filmih pojavljajo stereotipi.
- Ugotoviti povezavo med zvrstjo jezika, ki ga animirani liki govorijo, in njihovim družbenim ugledom.
- Ugotoviti, kako se razlikuje govorica moških in žensk.

V osrednjem delu sva za mnenje vprašali tudi dijake z različnih delov Slovenije. Zaradi širine najinega raziskovalnega problema sva se omejili le na gimnazijce in gimnazijke s treh gimnazij. Želeli sva izvedeti, kakšno mnenje imajo o sinhronizaciji ter primerjati njihove odgovore z rezultati najinih analiz filmov. Za strokovno mnenje pa sva se obrnili tudi na sinhronizatorja, prevajalko, podjetje RTV Slovenija in na Univerzo v Ljubljani na Center za slovenščino kot drugi in tuji jezik.

1.3 Napoved raziskovalnih ugotovitev in hipoteze

Pred izdelavo raziskovalne naloge sva si zastavili šest hipotez, ki sva jih z uporabljenimi raziskovalnimi metodami potrdili oziroma ovrgli.

Hipoteza 1

Liki, ki v animiranih filmih uporabljajo narečje ali sleng, so komično zaznamovani (besedna in značajska komika).

Hipoteza 2

Liki, ki ne govorijo osrednjeslovenskega pogovornega jezika, so manj razgledani, veljajo za manj izobražene in so deležni družbenega posmeha. Narečje, ki je v animiranem filmu drugačno od osrednjeslovenskega pogovornega jezika, uporabljajo osebe z nižjim družbenim statusom.

Hipoteza 3

Ženski liki za razliko od moških večinoma govorijo v osrednjeslovenskem pogovornem jeziku ali pa v knjižni slovenščini oziroma narečij sploh ne uporabljajo. Pri večini lahko zaznamo prefinjen način govora.

Hipoteza 4

V sinhroniziranih animiranih filmih večkrat zasledimo čustveno zaznamovane besede kot pa narečja.

Hipoteza 5

Anketirancev uporaba narečij, pogovornega jezika in čustveno zaznamovanih besed v sinhroniziranih animiranih filmih ne moti (to namreč kaže na pestrost jezika).

Hipoteza 6

Uporaba osrednjeslovenskega pogovornega jezika najbolj moti tiste, ki prihajajo iz drugih delov Slovenije (savinjska regija, jugovzhodna Slovenija).

1.4 Opis raziskovalnih metod

Pri raziskovanju sva se osredotočili predvsem na raziskovalne metode, ki so nama omogočile podrobnejšo seznanitev z raziskovalnim problemom in pridobitev podatkov, razlag ter strokovnih mnenj. Na podlagi tega sva si lažje postavili hipoteze.

Osrednje raziskovalne metode:

- metoda dela z gledanjem filma,
- metoda dela z viri in literaturo v knjižni ter spletni obliki,
- metoda intervjuja oziroma strokovnega/raziskovalnega pogovora,
- metoda interaktivnega anketiranja,
- metoda obdelave podatkov.

1.4.1 Metoda dela z gledanjem filma

Svoje raziskovalno delo sva začeli z ogledom izbranih animiranih filmov. Gledali sva izvornike, sinhronizirane v slovenščino. Zanimal naju je predvsem jezik in njegova raba (katera je prevladujoča jezikovna zvrst, uporaba čustveno zaznamovanih besed in slenga). Osredotočili sva se na razliko med moškimi in ženskimi liki, na njihov način govorjenja in značajske lastnosti posameznih oseb. Zanimale so naju tudi vrste komičnosti, ki se opazijo v filmu, in pri katerem liku je prisotne največ komične zaznamovanosti.

Na podlagi pridobljenih informacij, ki sva si jih sproti skrbno zapisovali, sva lažje sestavili anketo in vprašanja za intervjuje, ki so nama bili pri raziskovalnem delu v veliko pomoč.

1.4.2 Metoda dela z viri in literaturo v knjižni ter spletni obliki

Za teoretični del naloge sva potrebovali kar precej podatkov, tako slovnične teorije kot tudi sociološke podatke. V največjo pomoč so nama bile strokovne knjige, ki sva jih našli v šolski in mestni knjižnici. Preiskali sva spletno literaturo in si pomagali z nekaterimi članki. Pri jezikovnem delu sva se osredotočili predvsem na Slovensko slovnico Jožeta Toporišiča. Ugotovili sva namreč, da pri jezikovni teoriji in terminologiji pri zvrstnosti jezika prihaja do različnih poimenovanj. Pregledali sva tudi literaturo, ki sta nama jo priporočali mentorici.

Pomagalo nama je že usvojeno znanje pri predmetih slovenščina in sociologija, saj sva tako lažje primerjali in ugotavljali povezave socialnih zvrsti jezika z odnosi med posameznimi osebami ter njihovimi značajskimi lastnostmi.

1.4.3 Metoda intervjuja oziroma strokovnega/raziskovalnega pogovora

Pri raziskovalnem delu so nama podatki, pridobljeni z intervjuji, zelo pomagali. Strokovno mnenje sva povezali z najinimi predhodnimi ugotovitvami in prišli do novih spoznanj. Mnenje

strokovnjakov na tem področju nama ni le razširilo pogleda na izbrano temo, temveč je tudi pripomoglo k lažjemu razumevanju postavljenih hipotez.

1.4.4 Metoda interaktivnega anketiranja

Že na samem začetku sva si zadali cilj, da svoje raziskovanje opraviva z anketo. Odločili sva se, da bova anketirali samo srednješolce. Z omejitvijo starostne skupine sva pridobili primerljivejše rezultate. Izbrali sva si interaktiven način anketiranja, saj sva anketirali dijake iz različnih regij Slovenije, kar nama je omogočilo manj subjektivne in enakovrednejše rezultate. Če bi se osredotočili samo na območje Celja, bi bili rezultati značilni samo za to jezikovno skupino. Z anketo sva želeli ugotoviti, kako blizu je anketirancem raziskovana tema in kakšno je njihovo mnenje o sinhronizaciji animiranih filmov.

1.4.5 Metoda obdelave podatkov

Pri obdelavi podatkov sva uporabili naslednje metode:

- anketa med dijaki: vnos podatkov v Excelovo preglednico, analiza podatkov z vrtilnimi tabelami, ureditev podatkov v tabele in izris grafov,
- intervjuji: analiza odgovorov.

1.4.6 Potek raziskovalnega dela

Raziskovanje nama je predstavljalo izziv, saj o zbrani tematiki nisva vedeli veliko. Raziskovalno delo sva začeli z ogledom filma. Sproti sva zbirali in zapisovali pomembne podatke (značilnosti govora posameznih risanih likov, njihove značajske lastnosti, vlogo, ki jo predstavljajo v družbi). Zbrane podatke sva združili v hipoteze in sestavili anketo. Ta temelji na dejstvih, ki so opazni v vseh treh risanih filmih. Odločili sva se, da bova za mnenje vprašali srednješolce. Anketo sva poslali na več gimnazij (I. gimnazija v Celju, Gimnazija Novo mesto, Gimnazija Poljane), da sva dobili podatke iz različnih slovenskih regij, saj sva bili mnenja, da bi z anketiranjem ljudi iz samo enega dela države dobili rezultate, ki ne bi bili povsem realni. Poleg ankete sva se odločili, da nekatere hipoteze potrdiva z metodo intervjuja. Navezali sva stik z Vesno Žagar, prevajalko, ki je v slovenščino sinhronizirala animirani film Hotel Transilvanija. Ker pa nisva želeli samo enostranskega mnenja, sva se odločili, da za mnenje vprašava tudi sinhronizatorja Aleksa Volaska. Kontaktirali sva s Petro Likar Stanovnik, ki dela na izpitnem oddelku Centra za slovenščino kot drugi in tuji jezik. Vprašanja sva poslali tudi na RTV Slovenija, kjer se nahaja eden izmed največjih studiev za sinhronizacijo v Sloveniji.

2 Teoretični del

2.1 Jezikovni pojmi

2.1.1 Jezik

Jezik je sporazumevanje z jezikovnimi znaki, ki jih uporabljamo, zato ga lahko razumemo kot poseben simbolni sistem, ki je podlaga govoru. Tvorimo ga z nizom glasov, med katerimi se vzpostavlja vez do dogovorjenega pomenskega sveta. Za človeško jezikovno sposobnost je značilno, da so zveze med glasovi in pomenskim svetom dogovorjene ter poljudne. Z jezikom je mogoče opisati psihična stanja in procese, prenašati izkušnje, usklajevati različne dejavnosti, se pogovarjati o abstraktnih vsebinah in sporočati drugim svoje pretekle ter prihodnje namere. Najpomembnejše je srečanje s prvim, torej maternim jezikom (Počkar in drugi, 2017, 28; Križaj in drugi, 2014, 5–7).

Jezik je pomembna sestavina vsake človeške kulture, saj z njim kulturo ohranjamo in jo prenašamo na mlajše generacije, poleg tega pa se v jeziku kultura tudi odraža, saj je temelj estetskega izražanja. Človek se z jezikom družbeno in prostorsko povezuje z drugimi (Počkar in drugi, 2017, 28).

Jezikovno so opisane različne kulture in vsaka kultura ima lastne jezikovne posebnosti ter izražanje. V različnih jezikih imamo različne zmožnosti komuniciranja, zato je sporazumevanje med pripadniki in pripadnicami različnih ljudstev velikokrat oteženo, problemi pa se pojavljajo tudi pri prevajanju (prav tam, 29).

2.1.2 Socialne zvrsti slovenskega jezika

Socialne zvrsti jezika so pojavne oblike ali različki slovenskega jezika, pri katerih upoštevamo družbene in družabne vloge, okoliščine sporočanja ter naslovnika – torej se uporabljajo v različnih oblikah in situacijah sporazumevanja (komunikacije). Zvrstni snopi so določene socialne, funkcijske, prenosniške, mernostne, časovne in druge vrste. Jezikovna zvrstnost je razčlenjenost dane enote, v našem primeru slovenskega jezika, na delne sestave, ki se razlikujejo v jeziku ali besedilu (Pulko in drugi, 2000, 12–13; Toporišič, 2004, 13–14).

Socialne zvrsti slovenskega jezika delimo na dve večji skupini. To sta knjižni in neknjižni jezik. Za sporazumevanje na celotnem slovenskem ozemlju se uporablja knjižni jezik, ki je neke vrste nadzvrst. Delimo ga na zborni in splošno- ali knjižnopogovorni jezik, ki je manj stroga oblika govornega knjižnega jezika. Neknjižni jezik delimo na pokrajinski pogovorni jezik in na narečja, ki se delijo na vaška in mestna. Opredeljen je kot tisti, ki se uporablja le na določenih zemljepisnih območjih. Med spremljevalne socialne podzvrsti uvrščamo še interesne govornice (kot najpomembnejši snop), kamor spadajo sleng, žargon in latovščina (argo), starostne zvrsti (otroška, mladostniška, odraslostna, starčevska), spolnostne (moška, ženska), vitalnostne (živa, papirnata), interesnozdržbene (družinska, dvoriščna, šolska, delovnostna, športna, rekreacijska), izobrazbenostne (predšolska, osnovnošolska, srednješolska, višješolska, univerzitetna), stanovske (kmečka, delavska, mestna, plemiška) in stvarnostne (dejstvena, umiselna) zvrsti (Pulko in drugi, 2000, 12–13; Toporišič, 2004, 13–14).

2.1.2.1 Knjižni jezik

Knjižni jezik je splošno rabljen kot uradni jezik, učni jezik, cerkveni jezik in kot pisni jezik oziroma jezik, pisan v knjigah. Ima ga vsak narod. Knjižni jezik ima natančno določena pravila, ki so zapisana v jezikovnih priročnikih (Slovenski pravopis, Slovenska slovnica, spletni portal Fran, učbeniki za slovenščino ...). Je edina socialna zvrst, ki omogoča sporazumevanje po vsej Sloveniji, torej ima vsenarodno in narodnopovezovalno vlogo (Podvršnik in drugi, b. d.). Delimo ga na zborni in splošno- ali knjižnopogovorni jezik (to je manj stroga oblika govornega knjižnega jezika) (Toporišič, 2004, 13).

2.1.2.1.1 Zborni jezik

Nosilec zbornega jezika je jezikovno šolani človek (vsaj do stopnje srednje šole): to je pisec strokovnih in znanstvenih besedil; novinar in sodelavec dnevnikov ter drugih periodičnih tiskov; pisatelj, esejist, pesnik, dramatik (v glavnem); prevajalec vseh vrst (zlasti tudi neumetnostnih besedil); kdor v podjetjih in ustanovah – kulturnih, političnih, družbenih – skrbi za uradno pisno obveščanje in za najraznovrstnejšo, tudi tehnično dokumentacijo; pisec privatnih pisem in dnevnikov (v večini primerov) (Toporišič, 2004, 15).

Zborni jezik je torej na Slovenskem predvsem in najprej pisani jezik. Slušna (akustična) oblika zbornega jezika je zaradi tega večinoma branje, recitiranje, deklamiranje; v gledališču – manj pa tudi na filmu in televiziji – je govorniki zborni jezik lahko tudi obnavljanje na pamet prvotno

že pisno oblikovanega besedila. Zborni jezik se zlasti veliko bere na radiu, tudi na televiziji, pogosto ga berejo učitelji vseh stopenj, duhovniki, politiki, gospodarstveniki ipd. (prav tam, 15).

Manj se slovenski zborni jezik govori ne po pripravljene pisni predlogi, ampak brez nje. Govorijo ga predvsem učitelji in učenci vseh stopenj pred formalnim zborom, in sicer pred razredom ali drugačnim poslušalstvom. Prav tako tudi predavatelji pred izobrazbenim, političnim, športnim ali drugim interesnim zborom. Naslovnik zbornega govora je praviloma množičen, neposredno prisoten pred govornikom kot poslušalec – ali pa je eden izmed poslušalcev radia (ali katerega drugega sredstva za prenos govorne besede) in gledalcev ali poslušalcev televizije (prav tam, 15).

Zborna oblika knjižnega jezika se uporablja takrat, ko je pred govorečim družbeno izoblikovan, to je javen (oficialen) zbor poslušalcev, zlasti še, če je ta zbor izobrazbeno, narečno ali tudi socialno neenak (prav tam, 15).

Slovenskega zbornega jezika se človek skoraj nikoli (oziroma le redko) ne nauči kot materne jezika; v veliki meri si ga pridobi šele z zavestnim prisvajanjem (pouk slovenskega knjižnega jezika v šolah raznih vrst in stopenj, tudi v vrtcih), v precejšnji meri pa si to in ono iz zbornega jezika prisvoji na podlagi pasivne ali aktivne udeležnosti v zbornem občevanju (zadnje na primer pri branju zbornih besedil ali pri poslušanju). Zborni jezik je poleg tega tudi funkcijsko najbolj razčlenjen, gotovo bolj kot zemljepisno narečje. Značilnosti zborne zvrsti jezika so tudi sorazmerno natančno raziskane in predpisane v slovnici, slovarju, stilistiki, pravopisu, pravorečju (prav tam, 15).

2.1.2.1.2 Knjižni pogovorni jezik

Knjižni pogovorni jezik je bolj sproščena različica knjižnega jezika. Ta se upoablja predvsem takrat, ko neformalnemu zboru, večinoma nemnožičnemu, govorimo brez vnaprej pripravljenega in izdelanega besedila. Splošno- ali knjižnopogovorni jezik je nekakšna manj popolna uresničitev stroge zborne norme, ker se bolj kakor zborni opira na navadno vsakdanjo občevalno govorico nenarečno govorečih ljudi na celotnem slovenskem ozemlju, posebno pa v njegovem osredju, tj. v Ljubljani ali njenem bolj ali manj urbaniziranem širšem okolju (Toporišič, 2004, 16).

Nosilec knjižnopogovornega jezika je načeloma isti kot nosilec zbornega jezika, vendar v drugačnem govornem položaju. Za govorni položaj slovenskega pogovornega jezika ni značilno razmerje govorečega nasproti govorno pasivnemu množičnemu poslušalcu, ampak predvsem položaj govorečega in poslušalca, ki si vlogi govorečega oziroma poslušalca neprestano zamenjujeta. Knjižnopogovorno občevanje je v glavnem neuradno, pogosto pa zasebno (privatno). Udeleženca pogovora sta po navadi v dosegu drug drugega, zato za sporazumevanje uporabljata tudi nejezikovna sredstva (npr. kretnje, mimiko, držo ...). Tvarinsko slovenski knjižnopogovorni jezik ni omejen, saj lahko v njem razpravljamo o vsaki tematiki (prav tam, 16).

Dandanes knjižnopogovorni jezik še ni v rabi po v vsej Sloveniji, čeprav je ta zvrst najpripravnejša za pogovor med ljudmi različnih narečnih skupin. Najbolj je uveljavljen na

osrednjem gorenjsko-dolenjskem območju s središčem v Ljubljani. Tu se že določeni sloji prebivalstva »rodijo« s knjižnopogovornim jezikom, saj je v določeni socialno-izobrazbeni plasti prebivalstva pogovorni jezik že skoraj spodrinil tradicionalno zemljepisno narečje (prav tam, 17).

Splošnopogovorni jezik omogoča stalno oživljanje zbornega jezika in ga brani zastarevanja ter prevelike razdalje od živega vsakdanjega jezika. Slovenski pogovorni jezik še do dandanes ni dovolj dobro raziskan in nima zaokrožene teorije, zato uporabniki včasih prehajajo iz knjižne v pokrajinsko, včasih tudi v narečno pogovornost (prav tam, 17).

2.1.2.2 Neknjižne zvrsti

Neknjižni jezik delimo na zemljepisna narečja, med katerimi ločimo mestna in vaška, in na pokrajinski pogovorni jezik (Toporišič, 2004, 13).

2.1.2.2.1 Pokrajinski pogovorni jezik

Pokrajinski pogovorni jezik je bližje narečju kot knjižnemu jeziku. Uporablja se za vsakdanje pogovore o neuradnih, zasebnih temah. Uporabljajo ga ljudje različne starosti in vanj vključujejo tudi žargonske besede in besede iz slenga, narečja. Prebivalci večjih mest (to so pogosto središča pokrajin oziroma narečnih skupin) za vsakdanje, praktično sporazumevanje uporabljajo mestne govorice. Pokrajinski pogovorni jezik je splošnejši, nadnarečen, značilen za širše geografsko območje (Toporišič, 2004, 21).

Pokrajinski pogovorni jezik se najbolj kaže v rabi izposojenk iz nemškega in romanskih jezikov ter ima preprostejšo skladnjo. Se predvsem govori, redkokdaj pa se uporabi za zapisovanje. Na izrazni ravni je izrazito upadanje in večanje kratkih samoglasnikov, kar vodi do raznovrstnejših soglasniških sklopov (prav tam, 21).

Pokrajinske pogovorne zvrsti so:

- osrednjeslovenski pogovorni jezik (kranjski, z Ljubljano kot središčem),
- južnoštajerski pogovorni jezik (celjski),
- severnoštajerski pogovorni jezik (s središčem v Mariboru),
- rovtarski pogovorni jezik (okolica Škofje Loke),
- primorski pogovorni jezik (okolica Nove Gorice, Trsta, Kopra, Postojne),
- koroški pogovorni jezik (v Avstriji, kjer živi slovenska manjšina na Koroškem).

Najbolj razširjen pokrajinski pogovorni jezik je osrednjeslovenski. Glasovi, ki v primerjavi z zbornim jezikom izginjajo v knjižnopogovornem, izginejo tudi v osrednjeslovenskem. Glasovi še izginjajo tudi ponekod drugje. Velika posebnost osrednjeslovenskega pogovornega jezika je, da se nenaglašena končnica -o pri samostalnikih srednjega spola izgublja (npr. mlek- namesto mleko, okn- namesto okno ...), pri tem pa besede same prehajajo v moški spol, zaradi česar obliko zamenja tudi pridevnik (npr. dobr mlek, visok okn ...). Značilni so tudi zlitja glasov in prevoji (npr. clo, zlo, človk, morš ...). Posebna je tudi oblika osebne zaimke za prvo osebo ednine (jest namesto jaz). Osrednjeslovenski pogovorni jezik ima še številne druge posebnosti, paziti pa moramo, da ga ne enačimo z ljubljansko mestno govorico (Toporišič, 2004, 22).

2.1.2.2.2 Narečja

Slovenski jezik spada med narečno najbolj razčlenjene slovanske jezike. Kljub majhnosti znotraj Slovenije poznamo več kot sto različnih narečij in govorov, ki pa jih lahko razdelimo v sedem narečnih skupin ali dialektičnih baz: **koroška, primorska, rovtarska, gorenjska, dolenska, štajerska in panonska** (Logar, 1975, 5).

Vsaka dialektična baza sestoji iz več različnih narečij in podnarečij ter govorov, ki jih lahko razdelimo na vaška in mestna (glede na to, kje se uporabljajo). Govor se lahko razlikuje že med pripadniki posameznih občin, vasi in včasih celo družin (Toporišič, 2004, 23).

Najstarejši slovenski zapisi, Brižinski spomeniki, ki so nastali med letoma 972 in 1039, še ne kažejo narečnih značilnosti. V Rateškem (14. stoletje) in Stiškem rokopisu (15. stoletje) pa so besede, ki dokazujejo, da je bil jezik v tem času že narečno členjen (Podvršnik in drugi, b. d.).

Narečja so se izoblikovala skozi tisočletno zgodovino pod vplivom zunanjih in notranjih dejavnikov. Eden izmed najpomembnejših je bil že naselitev slovenske zemlje z dveh strani z najverjetneje različnimi slovanskimi plemeni. Pomembna je bila tudi kolonizacija, turški vpadi, nerazvitost obrobnih, odmaknjenih področij in hitro razvijanje središča, zemljepisne razmere (predvsem gorovja, močvirja in gozdovi) ter stiki med osnovnimi in zelo razločujočimi narečji, ki so privedli do nastajanja prehodnih govorov (Logar, 1975, 5–23).

Današnja slovenska narečja se najbolj ločijo v vokalizmu (dolgo, kratko). Število dolgih vokalnih fonemov je v slovenskih narečjih zelo različno in se, ne da bi upoštevali intonacijo, giblje med 3 in 16. Najznačilnejše je osrednjeslovensko narečje, saj je zemljepisno razširjeno na največjem območju, med največjo množico ljudi (prav tam, 5–10).

Narečja se razlikujejo v narečnih pojavih. Ti pojavi so:

1. Večina slovenskih narečij razen gorenjščine in prleščine pozna dvoglasnike (namesto enega samoglasnika se izgovarja samoglasniški sklop), npr. niesu (nesel), šoula (šola).
2. Vzhodna slovenska narečja ne ločijo kratko naglašanih samoglasnikov, ampak jih izgovarjajo dolgo, npr. brát (knjižno brát), v zahodnih slovenskih narečjih pa so samoglasniki v več besedah onemeli, npr. tud (tudi), človk (človek), kar imenujemo samoglasniška krnitev. Ta je značilna tudi za (nekatero) osrednjeslovenske govore.
3. Dolenjsko narečje je prepoznavno po ukanju (o prehaja v u), npr. gospud, v rovtarskem pa se pojav imenuje akanje, saj o prehaja v a, npr. gaspud.
4. Korošci in Gorenjci se v narečnem govoru ločujejo od drugih narečij po švapanju, za katero je značilno, da se l pred o in a govori kot u, npr. je šua (šla), je deuaua (delala).
5. Primorska narečja poznajo t. i. grlni h (ɣ), npr. ɣora (gora), noɣa (noga).
6. V panonski narečni skupini se uporablja neknjižni samoglasnik ü, npr. gücati (govoriti), tüdi (tudi) (Podvršnik in drugi, b. d.).

2.1.2.2.3 Mestne govorice

Prebivalci večjih mest (to so pogosto središča pokrajin oziroma narečnih skupin) za vsakdanje, praktično sporazumevanje uporabljajo mestne govorice. Najbolj razširjena med njimi je ljubljanska govorica. Razlog za to je, da je Ljubljana glavno mesto in je tam zgoščena največja množica prebivalstva. Tam so vse najpomembnejše državne institucije, posledica tega pa je močna razširjenost ljubljanske govorice v medijih (Podvršnik in drugi, b. d.).

2.1.2.3 Interesne govorice

Interesne govorice so modifikacije osnovnih socialnih zvrsti (z besedjem, frazeologemi in z izraznimi načini, značilnimi za posamezne manjše skupnosti: pripadnike istega poklicnega področja, šolske, gangsterske, rokovnjaške združbe ...). Med interesne govorice uvrščamo sleng, žargon in argo (Toporišič, 2004, 25).

2.1.2.3.1 Sleng

Sleng večinoma uporabljajo mladostniki. Zanj je značilna nenavadnost izražanja, sploh pri poimenovanju predmetnosti. V ospredju so čustva, medtem ko je razumskost potisnjena v ozadje. Sleng se hitro spreminja, glede na to, kar je trenutno najaktualnejše, saj je treba biti manj odvisen od svojega lastnega izročila. V izražanju se kaže z več novimi poimenovanji erotičnega in seksualnega (npr. izrazi za dekle, spolne organe ...), za to, kar telo sprejema vase, za duševna stanja in značajske lastnosti ljudi (npr. blazn fina, frajer ...), za čustvovanje (npr. izražaje začudenja z uuuu) in družabno uveljavljanje (Toporišič, 2004, 25–26).

Veliko slengovskih besed in besednih zvez je prevzetih iz angleščine (npr. keš, ok., kul, yes, hey ...). Sleng se v mestih meša s pokrajinskim govorom, na vaseh pa z narečji (Podvršnik in drugi, b. d.).

Najpogosteje rabljene slengovske besede so: kul (dobro), ful (zelo), šit (sranje), d best (najboljše), fotr (oče), mtka (mati), tastari (starši), ok (vredu), kva dogaja (kaj je novega), mega (odlično), bed (slabo), damned (preklete) ... Mladi dandanes uporabljajo vedno več slenga, večinoma že iz navade (Kržišnik, 2010).

2.1.2.3.2 Žargon

Žargon uporabljajo skupine ljudi, ki jih združuje poklic (avtomehaniki, zdravniki ...). Je živ in uporaben za delovne pogoje in nadomesti razne zahtevnejše izraze (neuradni strokovni jezik). Npr. »delati glavo« pomeni operirati glavo, »cevka« pomeni epruveta, »špon«, »cvek«, »zabiti« pomeni dobiti negativno oceno. Veliko žargonizmov se uporablja tudi v šolstvu, npr. »pogriniti« pomeni ne opraviti izpita, »slovka« pa je profesorica slovenščine (Toporišič, 2004, 26; Križaj in drugi, 2014, 20).

2.1.2.3.3 Argo

Argo (argotizmi) je govorica skrivnih združb in zaprtih družbenih skupin. Je namenoma zaprta in razumljiva le članom (npr. rokovnjačem, narkomanom ...). Pogosto nastane z vrivanjem istih zlogov (npr. papajščina z vrivanjem zloga pa, latovščina z vrivanjem zloga la ...). Je mešanica domačih in tujih besed, najpogostejši so germanizmi. Posebna oblika argoja je nazajščina, pri kateri oseba besede ali zloge izgovarja od zadaj naprej (Podvršnik in drugi, b. d.).

2.1.3 Slogovna vrednost besed

Isto predmetnost lahko poimenujemo z različnimi sopomenkami (npr. 'domačo žival za čuvanje doma ali za lov' lahko izrazimo s sopomenkami pes, kuža, kužek, kuži, cucek, ščene, psiček, mrcina, pos, Canis canis ...). Vse te navedene besede pa seveda ne smemo uporabljati v vseh okoliščinah (Končina in drugi, 2016, 22).

Besede, ki jih lahko uporabljamo v katerem koli besedilu in v vseh govornih situacijah, so slogovno nezaznamovane (nevtralne). Besede, ki jih lahko uporabljamo le v nekaterih besedilih, pa so slogovno zaznamovane (stilizmi) (prav tam, 22).

2.1.3.1 Slogovno nezaznamovane besede

Slogovno nezaznamovane besede le poimenujejo predmetnost, sporočevalca ne razodevajo, zato jih lahko uporabljamo v vseh besedilih, npr. v pogovorih doma ali v šoli, pri uradnem in neuradnem sporočanju, v strokovnih besedilih, časopisih, po radiu, televiziji ... Uporabljamo jih tudi pri sporazumevanju z ljudmi, ki slovenščine še ne znajo najbolje. Take so npr. besede pes, brat, grd, hoditi (prav tam, 22).

2.1.3.2 Slogovno zaznamovane besede

Slogovno zaznamovane besede razodevajo tudi lastnost ali stanje sporočevalca, in sicer njegovo čustveno razmerje do predmetnosti, pokrajinsko, generacijsko ali interesno pripadnost, njegovo strokovno področje ipd. Zato jih smemo uporabljati le v določenih besedilih, ne pa v vseh (tako npr. besedo pos lahko uporabljamo v zasebnih pogovorih z ljudmi iz rovtarskega narečja, ne pa tudi v javnem predavanju; izraz Canis canis lahko uporabljamo v strokovnem besedilu, ne pa tudi v časopisnem oglasu) (prav tam, 22).

Glede na to, kaj z besedo povemo o sebi, ločimo več vrst slogovno zaznamovanih besed, prevladujoče med njimi pa so čustveno zaznamovane besede (prav tam, 22).

2.1.3.2.1 Čustveno zaznamovane besede.

Predmetnost lahko poimenujemo tako, da hkrati razodevamo svoje čustveno razmerje do nje. S čustveno zaznamovanimi besedami izražamo svojo naklonjenost do poimenovanega. Naklonjeno (prijazno) razmerje izražamo z ljubkovalnicami (Ani 'ljuba Ana) in z otroškimi besedami (tj. z besedami, ki jih govorijo otroci ali starejši v pogovoru z njimi, npr. spančkati 'spati'). Nenaklonjeno (neprijazno, zaničljivo) razmerje pa izražamo s slabšalnicami (donda 'veliko, nerodno dekle', dreti se 'vpiti'), z zmerljivkami oziroma psovkami (prasec 'ničvreden, malovreden človek'), s kletvicami (tj. z družbeno nesprejemljivimi medmetnimi besedami ali besednimi zvezami, npr. jebelacesta) in s prostaškimi oziroma vulgarnimi besedami (tj. z družbeno nesposobnimi oziroma moralno nesprejemljivimi besedami, prim. jajcati se 'jeziti se, razburjati se', posrane 'bojazljiv, strahopeten človek) (Končina in drugi, 2016, 23–24).

Včasih izražamo svoje razmerje do predmetnosti tudi z večpomensko besedo, ki ima v jeziku poleg nezaznamovanega pomena tudi čustveno zaznamovanega (npr. pisemce ne pomeni le

'majhno pismo', temveč tudi 'pismo, ki sem ga zelo vesel/-a'; revskniti ne le 'oglasiti se s kratkim, rezkim glasom', temveč tudi 'neprijazno reči') (prav tam, 23–24).

Nenaklonjenost lahko izrazimo tudi tako, da uporabimo 'pozitivno' besedo za nekaj, kar nam ni preveč všeč, naslovnik pa prepozna njeno dejansko vrednost šele iz neskladnosti z okoliščinami in predvsem iz nebesednih zvočnih spremljevalcev govorjenja, npr. iz poudarka. Primer: To je bila pa res dobra poteza! ('slaba'). Gre za ironično (posmehljivo) rabo besed v besedilu (prav tam, 23–24).

Čustveno zaznamovanih besed oziroma pomenov ne smemo uporabljati v strokovnih in uradovanih besedilih. Pogosto in na nenavadne načine so rabljene v slengu; tam se lahko celo kletvice in prostaške besede uporabljajo za izražanje naklonjenosti (npr. To ti je baba!). Zato je sleng neuporaben za natančno, jasno sporočanje (prav tam, 23–24).

2.1.3.2.2 Nečustveno zaznamovane besede

Te besede razodevajo sporočevalčevo pokrajinsko pripadnost, pripadnost starostni ali interesni skupini, njegovo strokovno področje (Križaj Ortar in drugi, 2005, 17–23).

Pokrajinsko zaznamovane besede so narečne in pokrajinske pogovorne besede, ki so že opisane v poglavju o socialnih jezikovnih zvrsteh. Te besede lahko uporabljamo v zasebnih pogovorih z ljudmi iste pokrajine, ne pa v javnih govornih nastopih in v besedilih, ki jih zapišemo (prav tam, 17–23).

Družbeno zaznamovane besede uporabljamo za poimenovanje predmetnosti, da hkrati prikažemo tudi svojo družbeno pripadnost. Uporabljamo interesne govornice, npr. sleng in žargon. Tudi te so že opisane v poglavju Socialne zvrsti slovenskega jezika (prav tam, 17–23).

Funkcijsko zaznamovane besede so tiste besede, s katerimi razodevamo tudi našo funkcijsko oziroma družbeno vlogo (npr. da sporočamo kot družinski član, kot javni govorec ...). Pri tem uporabljamo praktičnosporazumevalne, uradovalne, strokovne in publicistične besede (prav tam, 17–23).

Praktičnosporazumevalne besede uporabljamo v zasebnih pogovorih z znanci, prijatelji, ne glede na njihov poklic in družbeni položaj. Uradovalne besede uporabljajo uradniki, ko se sporazumevajo s strankami. S strokovnimi besedami strokovnjaki poimenujejo predmetnost. Te besede imenujemo termini. Besede so omejene na rabo le v nekaterih strokah (npr. povedek v jezikoslovju), saj z njimi nečustveno poimenujemo natančno definirane pojme. Publicistične besede in besedne zveze uporabljajo javni poročevalci oziroma novinarji pri pisanju publicističnih besedil. To so t. i. publicizmi. Vse te besede lahko uporabljamo samo v določenih besedilih (prav tam, 17–23).

Časovno zaznamovane besede so novejšje besede, ki še niso splošno razširjene (npr. števka), ali pa so to besede, ki so že dandanes zastarele, in jih uporabljamo zelo redko ali pa sploh ne več (npr. kititi). Novejšje besede poimenujemo tudi neologizmi, starinske oziroma zastarele besede pa arhaizmi (prav tam, 17–23).

2.1.3 Komičnost in vrste komike

Komičnost se pojavlja v komedijah. Glavni namen komičnosti je pri gledalcu vzbujati smeh. To dosežejo na več načinov, z različnimi smešnimi situacijami, nenavadnimi značaji in telesnimi posebnostmi, grotesknostjo in govorico. Pri komičnosti je glavno to, da junak deluje smešno, ne da bi v gledalcu vzbujal sovraštvo ali odpor. S pomočjo komičnosti kritizirajo in smešijo razne pomanjkljivosti ter napake, ki so aktualne, po navadi se nanašajo na sodobno družbo (Žagar Pernar in drugi, b. d.).

Poznamo več vrst komike:

- **situacijska komika** je komika, pri kateri prihaja do inverzije oziroma zamenjave oseb, naključij in ponavljanj,
- **značajska ali karakterna komika** je komika, pri kateri imajo liki smešne značaje, pretirane in poudarjene strasti ter izstopajoče slabosti,
- **telesna komika** (npr. pijanec, klovn, vodenoglavc, trebušnik ...),
- **groteskna komika** je popačeno prikazovanje stvarnosti. Liki imajo čudaški, nenavaden in karikirani značaj, značilne so grozljive situacije in pohujšanje, nemoralnost, sprevrženost,
- **besedna ali verbalna komika** – pri tej vrsti komike zaznamo veliko šaljk, besednih iger, dovtipov (šaljivo ali duhovito izraženih misli), jecljanja in drugih jezikovnih posebnosti (npr. uporaba različnih socialnih zvrsti jezika, predvsem slenga in narečij ter čustveno zaznamovanih besed) (Korošec, 2008, 74).

2.2 Sociološki pojmi

2.2.1 Družbena slojevitost

Do družbene slojevitosti pride, ko temeljne družbene institucije utrjujejo in obravnavajo družbeno neenakost tako, da postane del družbene strukture ter se prenaša iz generacije v generacijo. Posledično se oblikujejo družbene kategorije oziroma družbeni sloji, ki so med seboj v odnosu nadrejenosti in podrejenosti. Sloje sestavljajo posamezniki, katerih družbeni status je enak ali pa zelo podoben. Hierarhične odnose ohranjajo razne družbene institucije, ekonomski, politični in pravni sistemi, religija, družina ... Prav zaradi tega nekateri družbeni sloji segajo tako daleč v zgodovino, saj celotna družbena struktura preprečuje njihov propad oziroma drugačno razporeditev dobrin (Počkar in drugi, 2017, 79).

Ločimo odprt in zaprt sistem slojevitosti. Pri zaprtem sistemu prehajanje iz sloja v sloj ni mogoče, status pa je že pripisan. Odprti sistem slojevitosti temelji na možnosti prehajanja iz sloja v sloj in na možnosti za spremembo oziroma pridobitev drugega statusa (prav tam, 79).

2.2.2 Družbeni status

Družbeno vrednotenje nekaterih razlik vodi v družbeno neenakost. Ta se kaže pri neenakomerni porazdelitvi materialnih dobrin, raznih življenjskih priložnostih, moči, ugledu in vplivu v družbi. V vseh družbah imajo ljudje z lastnostmi, ki jih družba ceni, več možnosti, da si pridobijo ugled in materialne dobrine, poleg tega pa lažje vzpostavijo socialne vezi. To pomeni, da je njihov družbeni status višji (Počkar in drugi, 2017, 76).

Družbeni status oziroma položaj je mesto posameznika na družbeni hierarhični lestvici. Določajo ga tri dimenzije oziroma določnice: ekonomsko stanje, družbena moč in družbeni ugled (prav tam, 76).

1. **Ekonomski položaj** posameznika je odvisen od premoženja, ki je v neki družbi opredeljeno kot pomembno in dragoceno (npr. zemlja, nepremičnine, nakit, živina ...), ter od dohodka, ki ga oseba mesečno zasluži (prav tam, 76).
2. **Družbena moč** pomeni stopnjo odločanja posameznikov o ravnanju drugih proti njihovi volji. Večjo kot ima posameznik družbeno moč, več svojih ciljev lahko uresniči, pomembnejše vpliva na dogajanje v družbi in lahko uveljavlja svoje interese, ne glede na nestrinjanje drugih (prav tam, 77).
3. **Družbeni ugled oziroma prestiž** pa pomeni količino spoštovanja, ki ga bo posameznik deležen. Odvisen je od osebnostnih lastnosti, ki so v družbi spoštovane (poštenost, solidarnost, zanesljivost, prijaznost ...), ali pa od opravljanja poklicev, ki so v družbi cenjeni (zdravnik, odvetnik, župan ...), ne glede na osebnostne lastnosti, ki jih imajo. Družbeni ugled se izraža s simboli, znaki, različnimi dejavnostmi in odnosi. Ljudi z višjim družbenim ugledom naslavljamo z nazivi in jih sprejemamo s posebnimi protokoli (prav tam, 77).

Po sociologu Maxu Weberu lahko v ožjem smislu družbeni status enačimo le s tretjo dimenzijo, torej z družbenim ugledom oziroma prestižem (prav tam, 77).

Če so ekonomski položaj, družbena moč in družbeni ugled na isti ravni, govorimo o statusni skladnosti oziroma statusni konsistenci. Če pa omenjene dimenzije niso na isti ravni, govorimo o statusnem neskladju oziroma statusni inkosistenci (prav tam, 78).

Status je lahko pripisan ali pa pridobljen. Pripisan status je značilen predvsem za tradicionalne družbe. To pomeni, da je status že vnaprej določen z rojstvom in s primarno socializacijo v okolju, kjer posameznik živi. Posameznik s pripisanim statusom zaradi svojih lastnosti (npr. rasa, spol, starost, vera ...) na njegovo spremembo ne more vplivati oziroma preskok zelo težko stori. Status, ki pa ni vnaprej določen, imenujemo pridobljeni status. Nanj vpliva posameznik s svojimi dejavnostmi, prizadevanjem in ambicioznostjo (prav tam, 78).

2.2.2.1 Statusni simboli

Ljudje svoj status izražajo s statusnimi simboli in znaki. Status kažejo v načinu izražanja in obnašanja, preživljanja prostega časa (npr. igranje golfa pomeni visok status), po kraju bivanja (premožnejša/revnejša četrt), po počitnicah in seveda v materialnih dobrinah. Visok položaj izražajo draga oblačila prestižnih znamk, najnovejši avtomobili priznanih proizvajalcev, jahte ... To so statusni simboli. Po navadi so to dobrine, ki jih je v družbi težko dobiti, a so vseeno cenjene, ali pa je to dejavnost in način življenja v neki skupnosti (Počkar in drugi, 2017, 78).

Med statusne simbole uvrščamo tudi način govora. Za ljudi z višjim statusom velja, da imajo bolj raznoliko besedišče in uporabljajo zahtevnejše stavčne strukture, medtem ko ljudje z nižjim statusom govorijo enostavnejše stavčne strukture, uporabljajo več narečnih in pogovornih besed ter poznajo manj zahtevne besede (prav tam, 78).

2.2.3 Stereotipi

Gordon W. Allport opredeljuje stereotipe kot posplošene in poenostavljene sodbe o drugih ljudeh oziroma družbenih skupinah. Stereotipi so torej miselne sheme, ki se oblikujejo zaradi potrebe po poenostavljanju kompleksnosti pojavov. Poudarjajo le tipične in pomembne poteze določenih skupin ter zanemarjajo razlike med posamezniki. Na primer: Italijani so temperamentni, Nemci zanesljivi in disciplinirani, Francozi omikani, Škoti skopuški, Američani nekritično optimistični, Britanci hladni. Sprejemanje stereotipa še ne pomeni, da ne bi mogli pri pripadnikih določenega naroda zaznati njihovih osebnostnih značilnosti. So bolj nekakšna naravnost, s katero vstopamo v stike z ljudmi, o katerih ne vemo ničesar (Kompore in drugi, 2005, 327–328).

Najpogostejši so etnični stereotipi ali poenostavljene in neutemeljene sodbe o narodih ter nacionalnih skupinah oziroma pripadnikih teh skupin. Študentje v ZDA so v petdesetih letih označevali črnce za vraževerne, lene in lahkomišelnosti, Italijane pa za ognjevitosti, impulzivnosti in s smislom za umetnost. Medtem ko drugim narodom pripisujemo negativne lastnosti, pripisujemo lastnemu narodu izključno pozitivne lastnosti, najpogosteje marljivost, inteligentnost, naprednost in miroljubnost. Posplošeno pozitivno predstavo o lastnem narodu imenujemo avtostereotip, pripisovanje negativnih lastnosti drugemu narodu pa heterostereotip. Druge narode ocenjujemo tem slabše, čim bolj so različni od naroda, ki mu pripadamo. Še

posebej to velja, če živijo pripadniki določenega naroda v naši bližini in smo z njimi pogosto v stiku (prav tam, 327–328).

Problematicni so tudi spolni stereotipi. V zahodnih družbah prevladuje predstava o moških kot pametnih, odločnih, močnih, racionalnih in agresivnih, ženske pa naj bi bile čustvene, nežne, šibkejše, tople, razumevajoče in popustljive. Lastnosti, ki so pripisane moškim, so nasploh ocenjene za socialno bolj zaželene. Raziskave so celo pokazale, da ženske sebi pripisujejo več negativnih lastnosti, kot jim jih pripisujejo moški. Z moškimi se tudi strinjajo, da je uspešnost moškega pri določenem delu povezana z njegovimi sposobnostmi, uspeh ženske pa naj bi bil odvisen predvsem od njene motivacije in prizadevnosti. To je ena najhujših posledic stereotipiziranja (pripisovanja lastnosti posameznikom na osnovi njihove skupinske pripadnosti). Skupina, ki je žrtev stereotipov (če so ti dovolj močni in dolgotrajni), se začne postopoma dojemati in obnašati v skladu z njimi. Govorimo o samoizpolnjujočih napovedih ali samouresničitvenih prerokbah, tj. trditvah, ki se uresničijo zgolj zato, ker vanje verjamemo in se posledično v skladu z njimi tudi obnašamo (prav tam, 327–328).

2.2.4 Kulturni kapital

Kulturni kapital vključuje pogled na svet, vrednostni sistem, način izražanja, socialne veščine, način potrošnje, način preživljanja prostega časa, ki se razlikuje od sloja do sloja (Počkar in drugi, 2017, 85 in 205).

Francoski sociolog Pierre Bourdieu je skupaj s sodelavcem Passeronom pojasnjeval neenakosti v šolskih dosežkih z razlikami med sloji. Vladajoči družbeni sloji imajo moč, da svojo kulturo vsilijo drugim družbenim skupinam. Na tej kulturi temelji tudi delovanje celotnega šolskega sistema (Počkar in Tavčar Krajnc, 2011, 79).

2.3 Sociolingvistika

Sociolingvistika je veda, ki raziskuje jezik kot družbeni pojav oziroma različne oblike razmerja med jezikom in družbo. Osrednjo pozornost posveča jezikovni rabi v različnih okoliščinah, pri posameznikih (mikrosociolingvistika) ali v večjih jezikovnih skupnostih (makrosociolingvistika). Prvotna zasnova sociolingvistike je interdisciplinarna, saj združuje jezikoslovne, sociološke, antropološke in druge metode; povezana je s psiholingvistiko in pragmatičnim jezikoslovjem (Bitenc, 2016, 8).

Cilj sociolingvistike je odkriti sistematične odnose med jezikom, pogosto v kontekstu jezikovnih sprememb in družbenih pojavov. Večkrat je izpostavljena narečna ali dialeksična narava sociolingvistike. Sociolingvistična perspektiva proučuje, kako jezik vpliva na ustvarjanje družbenega konteksta in kako družbeni kontekst vpliva na način izražanja ter na zaznamovanost jezika (prav tam, 9).

Sociolingvisti poudarjajo dejstvo, da je identiteta posameznika ali skupine povezana z njihovim načinom govorjenja in uporabo jezika. V raziskovanje posameznih jezikovnih značilnosti je torej treba vključiti tudi družbeni kontekst govorne dejavnosti (prav tam, 9).

Sociolingvistiko bi lahko razdelili na dva dela: na jezik in družbo. Prvi za izhodiščno točko vzame jezik, na družbene dejavnike pa gleda kot na vir vpliva na jezik. Drugi v ospredje postavlja družbo in z jezikom pojasnjuje določene družbene pojave (prav tam, 9).

2.3.1 Razvoj vede in njene poddiscipline

Do poznih 50. oziroma 60. let 20. stoletja so se metode in spoznanja družboslovja in jezikoslovja večinoma razvijala vsak po svoji poti. Sociologi so se sicer že zelo zgodaj zavedali temeljne vloge jezika v družbi, vendar so nanj gledali kot na nekaj samoumevnega za vsako človeško skupnost in mu niso pripisovali pomembnejšega vpliva na diferenciacijo družbenega obnašanja. Sociologija jezika je bila tako dolgo sorazmerno nerazvito področje sociologije (Bitenc, 2016, 11).

Razlog za nepovezanost družboslovja in jezikoslovja lahko vidimo tudi v pogledih dveh pomembnih jezikoslovcev 20. stoletja, in sicer Ferdinanda de Saussurja in Noama Chomskega. Prvi je v začetku 20. stoletja postavil temelje strukturalnega jezikoslovja in uvedel delitev jezika na *langue* in *parole* (včasih je delitev parafrazirana kot jezik in govor, sistemski in variantni del, kod in sporočilo, kompetenca in performanca). Čeprav je sprva kazalo, da bo Saussurjeva ženevska šola, pogosto označena kot »socialna« šola jezikoslovja, povezala jezikoslovje in sociologijo, se jezikoslovci te tradicije ne ukvarjajo z družbenim življenjem, temveč analizirajo homogena, abstraktna in nespremenljiva pravila *langue* na podlagi jezikovne intuicije nekaj informatorjev ali jezikoslovca samega. Če je namreč *langue* definiran kot nabor slovničnih pravil, ki obstaja v razumu vsakega človeka, postane proučevanje dejanskega govora v družbeni interakciji nepotrebno (prav tam, 11).

Od petdesetih oziroma šestdesetih let sta se družboslovje in jezikoslovje intenzivneje povezovala v proučevanju nekaterih oblik jezikovnega obnašanja – sociologi in antropologi so

se bolj zavedali družbene narave jezika, nekateri jezikoslovci pa družbeno pogojenih jezikovnih pojavov. Antropologi so uzavestili, da ima jezik tudi vlogo, ki se nanaša na družbene rituale in druge vidike družbenega življenja v vsaki proučevani kulturi. Erving Goffman in drugi kvalitativni sociologi pa so začeli proučevati jezik v kontekstu, ne da bi imeli na razpolago jezikoslovne teorije, metode in orodja za podrobno analizo jezika v rabi. Nekateri britanski dialektologi so ob proučevanju regionalnih narečij pri terenskem delu do neke mere upoštevali tudi variantnost glede na situacijo. Jurgen Habermas, Dell Hymes in drugi, ki so se zanimali za jezik v rabi in so nanj gledali kot na družbeno prakso, pa so uvedli koncept jezika v akciji in termin sporazumevalna zmožnost. Strokovnjaki različnih smeri so se torej začeli zanimati za to, kako kontekst rabe vpliva na strukturo jezika in kako jezikovna raba oblikuje družbene odnose in kulturo. Tu se začenja razcvet sociolingvistike, katere temeljna značilnost je poudarek na govornem dejanju v vseh družbenih razsežnostih (prav tam, 12).

Nova jezikoslovna paradigma je izhajala iz predpostavke, da jezika ne moremo ustrezno razumeti, če ne upoštevamo več plasti družbenega konteksta, naj bo to situacijski kontekst izjav, geografski izvor govorca, starost, spol, družbeni razred, etnična pripadnost itd. Osnovno vprašanje, ki je bilo zastavljeno, je: *»Kdo govori, kje, zakaj in s kakšnim učinkom ter kako? Ti vidiki konteksta oblikujejo jezikovne vire, ki so na razpolago govorcem.«* Sociolingvisti so zavzeli stališče, ki se je znatno razlikovalo od pogledov de Saussurja in Chomskega: pogovori in vsakodnevne interakcije so vredni proučevanja, saj imajo inherentna pravila, norme in sisteme, ki jih predvidljivo oblikujejo družbene variable, in sicer na vseh jezikovnih ravneh: od fonetike in fonologije do slovnice in diskurza/besedila (prav tam, 12).

Izraz sociolingvistika naj bi leta 1952 prvič uporabil Haver C. Currie, in sicer v članku z naslovom *Projections of sociolinguistics: the relationship of speech to social status*. Uveljavljanje izraza je bilo dolgotrajno, toda do začetka 60. let so se že pojavile prve sociolingvistične konference in antologije člankov, ki so obravnavale jezikovne značilnosti v povezavi z družbenimi dejavniki (prav tam, 13).

Do 70. let so se razvijali različni raziskovalni cilji in ravni analize, z njimi pa smeri, ki so imele daljnosežen vpliv na sociolingvistiko. Joshua Fishman in Charles Ferguson z drugimi pomembnimi osebnostmi v okviru sociologije jezika so se osredotočali na jezikovno načrtovanje, diglosijo in dvojezičnost. Basil Bernstein se je ukvarjal z družbenimi razredi in jezikovnimi kodi v kontekstu raziskav v izobraževanju. William Labov in Peter Trudgill sta na ameriških in evropskih tleh uvedla variantnostni pristop v raziskave jezikovnih sprememb, najprej v New Yorku in Norwichu. Dell Hymes etnografijo komunikacije. John G. Gumperz interakcijsko sociolingvistiko. Lesley Milroy pa je proučevala pomen družbenih mrež itd. (prav tam, 13).

O hitrem in intenzivnem razvoju vede v zadnjih desetletjih priča npr. tudi podatek, da je bilo leta 1976 v Birminghamu na prvem Sociolingvističnem simpoziju, v evropskem prostoru glavni mednarodni konferenci o jeziku v družbi, manj kot 50 udeležencev, na sodobnih konferencah, ki so se po letu 2002 preselile iz Velike Britanije na celinsko Evropo, pa se zbere okoli 700 udeležencev iz približno 50 različnih držav (prav tam, 13).

Kot poddiscipline so v priročniku Sociolinguistics/Soziolinguistik: An International Handbook of the Science of Language and Society/Ein internationales Handbuch zur Wissenschaft von Sprache und Gesellschaft obravnavane kvantitativna analiza jezikovne variantnosti, socialna dialektologija, geolingvistika, kontaktno jezikoslovje, sociologija jezika, interakcijska sociolingvistika, diskurzivna in konverzacijska analiza, socialna psihologija jezika, antropološko jezikoslovje in etnografija govora, funkcijska sociolingvistika in geografija jezika; kot sorodne discipline pa sociologija kulture, socialna psihologija, etnologija in antropologija, dialektologija, psiholingvistika in družbena geografija. Posamezna podpodročja, ki spadajo v okvir sociolingvistike, med seboj niso vedno jasno razmejena in so deloma prekrivna glede področja raziskav oziroma metodoloških pristopov. Na primer, razlika med socialno dialektologijo, variantnostno sociolingvistiko oziroma paradigmo jezikovne variantnosti in jezikovnih sprememb ali geolingvistiko ni povsem jasna, vendar ob določeni meri dobre volje in prilagodljivosti to ne povzroča večjih nesporazumov (prav tam, 13).

2.3.2 Bernsteinov govorni kod

Z različno inteligentnostjo ne moremo pojasniti neenakosti v šolskih dosežkih glede na pripadnost različnim družbenim slojem. Nekateri raziskovalci dokazujejo, da je to mogoče razložiti s subkulturnimi razlikami med posameznimi sloji. Sociolog Basil Bernstein dokazuje, da je način izražanja, uporabe jezika, ki naj bi bil lasten posameznim slojem, neposredno povezan z uspešnostjo v šoli (Počkar in Tavčar Krajnc, 2011, 79).

Bernstein ugotavlja obstoj dveh govornih obrazcev ali kodov, in sicer omenjenega restriktivnega in dodelanega ali elaboriranega. Otroci že v družinski socializaciji ponotranjijo različne govorne obrazce. Šolsko izobraževanje poteka v okviru elaboriranega koda, zato imajo otroci iz delavskega razreda manj možnosti za doseganje šolskega uspeha (prav tam, 79).

Restriktivni kod naj bi bil značilen za pripadnike delavskega razreda. Za takšno uporabo jezika je značilen omejen besedni zaklad. Ljudje uporabljajo kratke, slovnično preproste in pogosto nedokončane povedi. Pogosto si pomagajo z različnimi gestami in intonacijo glasu. Uporaba jezika oziroma govorna komunikacija se nanaša na povsem konkretne okoliščine (prav tam, 79).

Elaborirani kod je značilen za pripadnike srednjega in višjega družbenega sloja. V primerjavi z restriktivnim kodom vsebuje veliko obširnejši besedni zaklad. Manj je vezan na konkretne okoliščine, zato omogoča tudi izražanje abstraktnih idej. Dogajanj ne jemlje kot samoumevnih in samo po sebi razvidnih, ampak jih razlaga, pojasnjuje in utemeljuje. Otroci se tako že v družinskem okolju naučijo posploševati in izražati abstraktne ideje (prav tam, 79).

Bernsteinu so očitali, da je pretiraval pri razlikovanju govornih obrazcev, ki naj bi bili značilni za posamezne razrede. Po mnenju kritikov ni ponudil nobenih nedvoumnih in zanesljivih dokazov, da je za delavski razred res značilen takšen govorni obrazec, kakršnega je opisal. Pa tudi poklici ljudi, ki jih uvrščamo v srednji razred, so zelo raznovrstni in prav gotovo vsi ne uporabljajo jezika enako ali podobno (prav tam, 79).

2.3.3 Spol

Delitev glede na spol se nanaša na biološke in sociokulturne razlike med moškimi in ženskami. Med vsemi sociolingvističnimi načeli je prav razlikovanje med spoloma najbolj jasno in stalno. Mnoge raziskave so namreč pokazale, da ženske redkeje uporabljajo stigmatizirane in nestandardne oblike kot moški v isti družbeni skupini in v enakih okoliščinah (Bitenc, 2016, 23).

2.3.3.1 Razlogi za razliko v rabi jezika med spoloma

Biologija

Različni testi so pokazali, da imajo ženske prirojeno prednost glede jezikovnih sposobnosti. To se kaže kot tekoč govor, tvorjenje kompleksnejših povedi, boljše bralno razumevanje pisnih besedil in obširnejše besedišče ter boljše črkovanje. Posledica te prednosti so sociolingvistične razlike, ki kažejo na obvladovanje širšega spektra stilov pri ženskah, čeprav so vloge spolov podobne ali enake. Seveda to velja za večino, upoštevati pa moramo tudi izjeme, ki odstopajo (prav tam, 24).

Družbeni položaj žensk

Ženske se v družbenih okoljih, v katerih imajo manjšo ekonomsko moč, zanašajo na simbolni kapital. To je jezik. Z uporabo prestižnih jezikovnih oblik skušajo popraviti podrejeni družbeni položaj. Tako se njihovo obnašanje lahko razume kot odraz družbenoekonomske šibkosti ter psihološke in sociološke negotovosti (prav tam, 24).

Družbene norme in prakse

Razlike med moškimi in ženskami so povezane s sociolingvistično dinamiko govorne skupnosti, ki vključuje možnost dostopa moških in žensk do jezikovnega trga, družbeno vrednost in prestiž, povezan z moškim in ženskim delom, sisteme dominantnih in podrejenih skupin ter druge sisteme prestiža v skupnosti. Moške naj bi se npr. v družbi tradicionalno ocenjevalo po poklicu, zaslužku in sposobnostih, torej po tem, kar naredijo, ženske pa bolj po drugih dejavnikih, npr. videzu in obnašanju, pri čemer je pomemben tudi jezik (prav tam, 24).

2.4 Sinhronizacija

Sinhronizacija v osnovi pomeni usklajenost zvoka in slike. S sinhronizacijo iz tujega jezika prevedemo dialoge. Pri tem se scenarij ne spreminja, spremenita se le glas in jezik likov (Mojzer, 2017).

2.4.1 Sinhronizacija kot sredstvo kulturnega prenosa in njen potek

Sinhronizacija poteka v več korakih. Režiser in prevajalec dobita demo posnetke izvirnika, ki jih natančno preučita. Prevajalec besedilo prevede v slovenščino, posebno pozoren mora biti, da se govorjeno besedilo ujema z odpiranjem ust animiranih likov. Naloga režiserja je, da lokalizira pregovore, šale ... (Mojzer, 2017).

Izbor igralcev, ki bodo posodili glas, je sestavljen iz več glasovnih testov. Tri najprimernejše igralce posnamejo in njihove glasove pošljejo studiu, ki je izdal izvirnik. Ta se odloči, kateri glas je najprimernejši, če z nobenim niso zadovoljni, lahko zavrnejo vse posnetke. V tujini lahko tudi lik dokončno dodelajo na podlagi glasov igralcev, ni pa nujno (Grbin, 2017).

Sinhronizacija je v slovenskem prostoru uporabljena redko, najpogosteje jo uporabljamo za sinhronizacijo animiranih filmov in risank namenjenim mlajšim otrokom, ki še ne znajo oziroma niso sposobni brati podnapisov, saj so sinhronizirane vsebine lažje sprejemljive in dojemljive. Sinhronizacija se iz leta v leto izboljšuje, pomembno vlogo pri sinhronizaciji animiranih filmov pa imajo predvsem igralci, pevci in ostali, ki animiranim likom posojajo glas (Grbin, 2017).

Pri sinhronizaciji več ljudi vpliva na medkulturni prenos. Sprva je to prevajalec, ki vsa besedila prevede, nato režiserji, ki po potrebi govorjeni tekst popravijo ali pa ga popolnoma spremenijo. Pomembno vlogo imajo tudi igralci, ki likom posojajo glas, predvsem z interpretacijo glasu in lika samega (Geltar, 2015, 10).

Na področju sinhronizacije ločimo različne tehnike. Dries navaja sledeče: sinhronizacija usta na usta (ang. »lip-sync dubbing«), prevedeni dialog se prilagodi premikanju ustnic govorca v filmu, nasnetek (ang. »voice over«), to je, kadar dialog ni prilagojen premikanju ustnic ali kadar je v ozadju glas izvornega govorca, postsinhronizacija (ang. »looping« ali »post-synchronisation«), tj. prekrivanje glasu v istem jeziku, kot je original. Ta zadnja tehnika je zelo pogosta pri produkciji, kjer je nemogoče neposredno posneti izvorni zvok (Šlajpah, 2012, 21).

Uspešna sinhronizacija ni le stvar dobrega prevoda, ampak gre predvsem za to, ali se je prevajalec uspel dovolj dobro približati dejanskemu sporočenemu izvirniku; pomembno je tudi, ali se je uspel čim bolj približati načinu govorjenja likov glede na način govorjenja oziroma tvorjenja govorjenjih besed, značilnih za ciljni jezik. Iz tega sledi, kako uspešen je bil film pri nagovarjanju ciljne publike, ki je ne le jezikovno, ampak tudi kulturno, družbeno in drugače specifična (prav tam, 22).

2.4.2 Sinhronizacija v Sloveniji

2.4.2.1 Zakonska podlaga

Formalno pravna ureditev slovenskega jezika je določena z Zakonom o javni rabi slovenščine, ki določa, da morajo biti vsi javno predvajani tuji filmi predvajani s slovenskimi podnapisi ali sinhronizirani v slovenščino. Sinhronizacija kot edini način prevoda za tujejezične igrane ali risane/animirane filme je predpisana za predvajanja, ki so namenjena predšolskim otrokom (Zakon o javni rabi slovenščine, Ur. l. RS 86/2004, 24. člen).

2.4.2.2 Razvoj sinhronizacije v Sloveniji

Začetki sinhronizacije v slovenskem prostoru so bili preprosti. Sinhronizirali so krajše (pet do deset minutne) risanke, v katerih interpretacije niso bile pomembne. Zgodbo je pripovedovala ena sama oseba – pripovedovalec. Te risanke so nastale med letoma 1975 in 1978 (Šljapah, 2012, 24).

Prva daljša, polurna sinhronizirana risanka, ki je doživela predvajanje v skoraj vseh svetovnih televizijskih hišah, je bila Čebelica Maja, ki so jo v Sloveniji v studiu Viba film sinhronizirali leta 1977. Izbira risank in odkup licence je takrat potekal preko JRT – Jugoslovanske radiotelevizije, a odločitev za podnapise ali sinhronizacijo je bila individualna, odvisna od radiotelevizijskega centra posamezne republike. Po slovenski osamosvojitvi je proces sinhronizacije močno napredoval (prav tam, 25).

Sinhronizacije so bile daljše, kvalitetnejše in bilo jih je vedno več. Danes sinhronizacija poteka pretežno v treh studiih. Sinhronizacija krajših risank poteka predvsem na RTV Slovenija, kjer imajo poseben sinhronizacijski studio, ter v studiu VPK (Videoprodukcija Kregar). Za celovečerne animirane filme so se specializirali v Studiu Ritem (prav tam, 25).

2.4.2.3 Potek sinhronizacije

Običajno snemanje glasov v studiu traja tri tedne, vendar je pred tem tudi veliko administrativnega dela, tako da skupaj s pripravami traja približno tri mesece. Celoten postopek se začne z izborom glasov, t. i. »voice cast«. Režiser skupaj s producentom izbere posameznike, in sicer po navodilih filmskega studia, ki je sinhronizacijo naročilo. Posnetke glasov nato pošljejo naročniku v potrditev, pri čemer velja, da so naročniki pri tem praviloma zelo strogi. Upoštevajo sicer izbor lokalnega studia, a tudi zavrnitve izbranih sinhronizatorjev niso redkost. Najpomembnejše pri izboru igralca je glasovno ujemanje, vedno pogostejše pa so tudi zahteve po znanih imenih, v kolikor je tudi v originalu liku posodil glas znan igralec. Tako pogosto pride do sodelovanja z zvezdniki, ki niso šolani igralci, tudi zaradi majhnega nabora igralcev. Prevajalci načeloma sami poskrbijo za vokalno ujemanje, ki predstavlja enega najtežjih problemov sinhronizacije, a je kljub temu potrebno stavke med snemanjem še večkrat spremeniti, predvsem pa je potrebno slovenskemu prevodu vrniti humornost originala. Stalna praksa je postala tudi lokalizacija govora. Te lokalne posebnosti besedilu junakov dodajo igralci sami. Pri sinhronizaciji imajo torej zvezdniki proste roke za improvizacijo, bralci manjših vlog pa morajo veliko bolj upoštevati navodila režiserja (Šljapah, 2012, 25).

2.5 Animiran film

To je film, ki je nastal z animacijo negibljivih slik in narisanih likov. Animare v latinščini pomeni »dati dušo nečemu«, v primeru animiranega filma animator oživlja risbo ali predmet. Gibanje se doseže z risanjem likov v posameznih fazah. Dandanes si pri izdelavi animiranih filmov pomagajo z različnimi močnimi računalniki in računalniškimi programi. Najprej like oblikujejo, nato pa jih z računalniki tridimenzionalno modelirajo, to naredijo tudi z ozadjem. Pred začetkom animacije že obdelane like postavijo na ozadje. Sledi animacija in senčenje slike. Pred koncem še posamezne slike izrišejo (izris lahko traja tudi do šest ur). Na koncu sledi še retuširanje (Huš, 2014).

Animirani filmi so namenjeni predvsem otrokom, saj se ob gledanju naučijo izgovorjave besed. To vodi v razvoj govora, filmi jim kažejo, kako so videti stvari, kakšen je njihov pomen, razvijajo pa tudi domišljijo in občutek za estetiko. Ne vsebuje pretirano agresivnih scen, saj te dajejo napačno sliko sveta in medsebojnih odnosov (prav tam).

3 Empirični del

3.1 Namen in cilji empiričnega dela

V raziskavi sva želeli analizirati rabo narečnih, pokrajinskih pogovornih in čustveno zaznamovanih besed v sinhroniziranih animiranih filmih. Predvsem naju je zanimalo, zakaj prihaja do rabe takšnih besed in v kateri fazi celotnega postopka sinhronizacije prihaja do odločitve za rabo določene jezikovne zvrsti.

Zanimalo naju je, v kolikšni meri se kažejo prvine sociolingvistike v sinhroniziranih animiranih filmih in kje je najbolj vidna.

Glavni cilji pri raziskavi so bili:

- Ugotoviti, ali raba narečnih, pokrajinskih in čustveno zaznamovanih besed zaznamuje osebnost lika v animiranem filmu.
- Ugotoviti, kako sta povezani likova govorica in njegova komična zaznamovanost.
- Ugotoviti, kakšna je razlika med spoloma, saj sva predvidevali, da bolj zaznamovano različico govora uporabljajo moški.
- Ugotoviti, kakšna je vloga ženskih likov, ali so komično zaznamovani in kakšno govorico uporabljajo v primerjavi z moškimi.
- Ugotoviti, kakšno mnenje imajo o sinhronizaciji gimnazijci iz osrednje Slovenije, savinjske regije in jugovzhodne Slovenije.

Najine hipoteze sva skušali potrditi s podrobno analizo animiranih filmov, z anketo, ki sva jo izvedli med srednješolci, in štirimi intervjuji.

3.2 Analiza izbranih animiranih filmov

Za raziskovanje sva si izbrali tri animirane filme, ki so sinhronizirani v slovenščino. Najprej sva si jih ogledali, nato pa vsakega posebej analizirali. Najbolj sva bili pozorni na govorico glavnih likov in njihov položaj v družbi, saj sva poskušali najti povezave. Opredelili sva se tudi do vrste komike, ki se v filmih pojavlja, in jih povezali z načinom govora ter obnašanja. Osredotočili sva se tudi na stereotipe, ki sva jih zaznali v filmih, in opazovali, kako se odražajo v govoru.

3.2.1 Jaz, baraba

Slika 1: Jaz, baraba

Slika 2: Despicable me

Jaz, baraba je animirana družinska pustolovščina, ki je izšla leta 2010. Scenarij sta napisala Ken Daurio in Cinco Paul po zgodbi Sergia Pablosa, režirala pa sta ga Pierre Coffin in Chris Renaud. Film je producirala filmska distribucija Studio Universal Pictures (Kolosej Ljubljana, 2010).

V slovenščino ga je sinhroniziral filmski studio Studio G. Besedilo je prevedla prevajalka Ana Bohte, režisiral pa Dafne Jemeršič s pomočjo Lee Vajde. Glas Gruju je posodil Aljoša Koltak, Margo Kaya Kamenarič, Edith Monell Planin, Agnes Nika Škerjanec, Vectorju Klemen Slakonja, dr. Nefariu pa Primož Forte. Pri sinhronizaciji je sodelovalo še veliko drugih igralcev, ki so posodili glas, kot tudi številni tonski mojstri (prav tam).

Zgodba govori o Gruju, največji barabi na svetu, ki namerava ukrasti luno. Njegov načrt vključuje pomanjševalnik, ki mu ga je ukradel njegov sotekmec Vektor. Da bi Gru dobil pomanjševalnik, iz sirotišnice posvoji tri deklice: Margo, Edith in Agnes. Pod pretvezo, da prodajajo piškotke, se pretihotapijo v Vektorjevo graščino in Gru uspe dobiti pomanjševalnik. Med pripravami za krajo lune se Gru na deklice iz sirotišnice zelo naveže. Za njihov baletni nastop je pripravljen odložiti krajo lune, a mu njegov pomočnik, znanstvenik dr. Nefario, tega ne dovoli. Deklice pošlje nazaj v sirotišnico. Gruju uspe ukrasti luno, a kmalu ugotovi, da so mu Margo, Agnes in Edith pomembnejše. Da bi jih dobil nazaj, se mora spopasti z Vektorjem.

Vektorja premaga, a hkrati tudi izgubi ukradeno luno. Ni mu žal, saj ima spet svoja dekleta, ki mu pomenijo več kot vsak še tako velik in zloglasen zločin.

Glavni animirani liki v zgodbi so:

- **Gru** je baraba. Sprva je zelo nesramen, zloben in brezsrčen, a ko posvoji deklice, se začne spreminjati. Postaja prijaznejši, bolj dobrasrčen in dobrovoljnejši. Za posvojene deklice je pripravljen narediti vse. Rad se baha in bo vedno sledil svojim ciljem, čeprav ga pri njih nihče zares ne podpira. Čeprav je baraba, je po srcu dober. Je groteskno zaznamovan lik (videz). Veliko je tudi besedne komike.
- **Vektor** je prav tako baraba, ki bo nasledil Gruja, saj je mlajši in ima boljše ideje. Je zelo samovšečen, bahaški, pretkan in tekmovalen ter ne prenese poraza.
- **Dr. Nefario** je znanstvenik, ki pomaga Gruju.
- **Margo, Edith in Agnes** so sirote, ki jih posvoji Gru. So zelo razigrane in dobrasrčne. Sprva Gruja ne marajo, a jim hitro priraste k srcu. So zelo lepo vzgojene.
- **Minioni** so Grujevi pomočniki. So zelo komično zaznamovani. Imajo posebno govorico, ki je težko razumljiva.

V sinhroniziranem animiranem filmu prevladuje **osrednjeslovenski pogovorni jezik**, prepleta pa se z ostalimi pokrajinskimi pogovornimi skupinami. Bolj zaznamovano govorico imajo moški liki, ki so tudi bolj komično zaznamovani. Ostale najine ugotovitve so prikazane v spodnji preglednici.

Tabela 1: Analiza sinhroniziranega animiranega filma Jaz, baraba

LIK	JEZIK LIKA	SOCIOLOŠKI KOMENTAR
Gru	<ul style="list-style-type: none"> ○ Umetna različica jezika, v kateri je veliko slovanskih narečnih elementov, ki so značilni za priseljence nekdanjih republik Jugoslavije in vzhodne Evrope (namesto l velikokrat izgovori ł, večino o-jev pa izgovarja široko), napačno naglašuje besede (npr. mezinček naglasi na e, lepo naglasi na e, gremo naglasi na o). Pri izgovorjavi nekaterih besed izpušča samoglasnike (npr. mejte se fajn namesto imejte se fajn). ○ Uporablja veliko slengovskih besed (npr. dekletom pravi, naj grejo »špricat« plesne, oki doki, gremo v mižale ...). Njegova govorica je najbolj neobičajna in pokrajinsko 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Z uporabo vzhodnoevropskega in jugoslovanskega naglasa v slovenščini je hotel avtor izraziti zlobo lika (zgledoval se je po madžarsko-romunskem igralcu Belu Lugosi), to se kaže že v samem imenu lika, ki je kratica za rusko obveščevalno službo. Tu zaznamo stereotip o tem, kako naj bi baraba govorila vzhodnoevropski naglas (ruski naglas). ○ Gru je vedno slabša baraba, zato mu peša tudi družbena moč. Družbenega ugleda zaradi svojega početja nima, prav tako pa je izgubil ves ekonomski kapital. Ljudje ga dojemajo kot

	<p>zaznamovana. Ne uporablja zahtevnih stavčnih struktur, včasih tudi najenostavnejše pove prirejeno in napačno, kar je najverjetneje posledica njegove jugoslovanske različice jezika. V njegovem govoru je mogoče zaznati neobičajen vrstni red besed (npr. taka je ta stvar namesto stvar je takšna/ta stvar je takšna), rabo pa kot nepotrebnega mašila (jaz pa vas ne bom peljal na plesne, namesto jaz vas ne bom peljal na plesne).</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Njegova govorica je najbolj komično zaznamovana. Je tudi groteskno zaznamovan lik (ima zelo široka ramena, zelo suhe noge in velik nos). Prisotna je tudi značajska komika (ima smešen značaj, ker pretirano poudarja željo po kraji lune). 	<p>nepridiprava. Velja za manj izobraženega in je pripadnik nižjega sloja, kar se kaže tudi v njegovi govorici.</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Iz njegovega govora (jugoslovanski naglas) razberemo tudi njegovo etnično pripadnost in s tem povežemo nižji družbeni položaj. Pri pripadnikih etničnih skupin iz nekdanje Jugoslavije je večja verjetnost revščine, pogosteje so manj izobraženi in v družbi opravljajo manj cenjena dela (Počkar in drugi, 2017, 96). ○ Komičnost lika vpliva na to, kako ga bo družba dojemala. Gruja skoraj nihče, že zaradi govorice, obnašanja in videza, ne jemlje resno. Deležen je posmeha ljudi z večjo družbeno močjo in ugledom.
<p>Deklice iz sirotišnice (Margo, Edith in Agnes)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Deklice večinoma govorijo osrednjeslovenski pogovorni jezik in knjižni pogovorni jezik. Redko uporabijo tudi slengovske besede (npr. kulsko, super kul lunapark, njihova govorica pa je še otroška). ○ Najbolj izrazito otroški govor ima deklica Edith, ki je najmlajša in še ne zna v celoti izgovoriti črke r (npr. namesto pravljica reče »pljavljica«). Pri njej opazimo jezikovni zaostanek. ○ Govorica deklic ni komično zaznamovana. 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Predstavljajo lepo vzgojene deklice, ki so po duši dobre in nimajo slabih namer. Prihajajo iz sirotišnice, kjer so se naučile lepega vedenja, ki se kaže tudi v uporabi jezika. ○ Nenavadno je, da uporabljajo tako dodelan jezik, saj so otroštvo preživele v sirotišnici. Primarna socializacija je za otrokov razvoj zelo pomembna, tudi za usvajanje jezika. Premalo stabilni čustveni odnosi vodijo k jezikovnemu zaostanku, ki ga lahko zaznamo le pri najmlajši deklici Edith (stari osem let). ○ Tu se kaže stereotip, da se deklice obnašajo lepše od dečkov, da je njihovo obnašanje »dolgočasnejše« oziroma

		nemoteče in neizstopajoče v več pogledih.
Vektor	<ul style="list-style-type: none"> ○ Govori pogovorni jezik, večinoma uporablja osrednjeslovenskega (npr. izpušča glas i: govor namesto govori, obdržu namesto obdržal). Včasih pa uporabi tudi kakšno narečno besedo (npr. gorenjsko narečje prosu, namesto prosil). Njegova govorica vključuje tudi veliko čustveno zaznamovanih besed. Velikokrat svoje navdušenje izrazi z besedo »oujea«, ki jo neprestano ponavlja, kar je na trenutke že moteče. ○ Uporablja tudi neprimerne oziroma žaljive besede (npr. preklemanski). ○ Njegov govor je zelo popačen in samovšečen, velikokrat pretirava v izgovorjavi določenih besed, kar predstavlja besedno komiko. ○ Je komično zaznamovan lik, predvsem sta prisotni telesna in značajska komika. 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Tudi on je predstavljen kot zlikovec, a iz višjih družbenih krogov. Njegovo govorico najbolj zaznamujeta samovšečnost in mladost. Čeprav uživa visok družbeni ugled in moč zaradi svojih podvigov, je vseeno obravnavan kot zlikovec. ○ Tukaj zaslediva tudi stereotip, da ljudje, ki se imajo za vzvišene, govorijo po »ljubljsko«. ○ Svojo samovšečnost in prepričanost, da je najboljši, kaže tudi z uporabo raznih neprimernih besed.
Grujeva mama	<ul style="list-style-type: none"> ○ Njena jezikovna različica je nedoločljiva, njen govor vsebuje elemente, ki spominjajo na nemški izvor (npr. jezičkov r). Njen govor se ne ujema z Grujevim, čeprav sta mama in sin. ○ Je komično zaznamovan in grotesken lik (njene sposobnosti v sorazmerju s starostjo so pretirane, abnormalne), zaradi njenega načina govora je prisotna tudi jezikovna komika. 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Je pripadnica nižjega sloja, ima nizek družbeni status, družbeno moč in ugled pa ima samo v očeh Gruja, ki do nje goji strahospoštovanje. ○ Njena govorica kaže na to, da je priseljenka, zanimivo je le, da je njen govor bolj povezan z nemškim izvorom in ne s slovanskim (kot pri Gruju).
Uslužbenci v zabaviščnem parku	<ul style="list-style-type: none"> ○ Njihova govorica je izrazito osrednjeslovenska (ne morš ga kupt, dobiš ga lohk ...), uporabljajo veliko slenga, kar je interesna govorica mladih (npr. ej tastr, faca, sorči stari). Uporabljajo tudi čustveno zaznamovane besede, kadar se norčujejo iz deklic (npr. ojoj, nekdo ma pa kisko faco joooj, o-o ...). 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Vsi uslužbenci so moškega spola in v družbi zaradi svojega dela in starosti (mladostniki) uživajo nižji družbeni ugled. Prikazani so kot manj izobraženi in zagledani sami vase. ○ Mladostniki so prikazani stereotipno (neizobraženi,

		nesramni do otrok, vedno govorijo slengovsko).
--	--	--

Najine ključne ugotovitve pri analizi filma Jaz, baraba so, da sta v njem večinoma prisotna knjižni pogovorni jezik in osrednjeslovenski pogovorni jezik. Medsebojno se prepletata. Pojavljajo se tudi druge pokrajinske pogovorne skupine in različice slovanskega jezika (npr. jugoslovanska, vzhodnoevropska ...). Za vse like je značilna preprosta skladnja. Uporabljenih je tudi veliko interesnih govoric, prevladuje pa uporaba slenga.

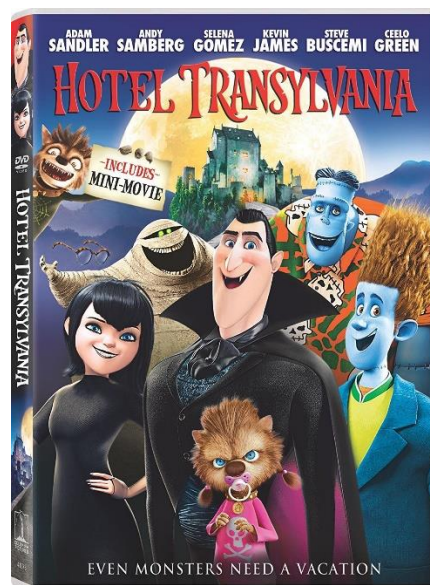
Sklepava, da je pestra uporaba socialnih zvrsti jezika posledica raznolikosti oseb (predvsem v družbenem statusu in sloju). Bolj raznoliko govorico imajo moški, medtem ko se večina ženskih vlog drži bolj knjižnopogovornega jezika. Vsi liki so tudi komično zaznamovani. Prevladujeta besedna in značajska komika. Veliko je tudi groteske in telesne komičnosti. To nam dokazuje, da nas govorica zaznamuje. Dober primer je vzgojiteljica v sirotišnici, ki uporablja knjižni pogovorni jezik, da bi si zvišala svoj družbeni položaj in ugled. Prav tako sinhroniziran animiran film dokazuje, da moški uporabljajo več socialnih jezikovnih zvrsti, medtem ko se ženski liki večinoma omejujejo le na uporabo knjižnopogovornega jezika in osrednjeslovenskega pogovornega jezika. Pri Gruju in njegovi mami zaznamo tudi njun etnični značaj, saj se v njuni govorici sliši, da sta priseljenca. Da prihajata iz revnejše države lahko utemeljemo prav z njuno govorico, saj se bolj približata restriktivnemu kodu govora kot pa elaboriranemu.

3.2.2 Hotel Transilvanija

Slika 3: Hotel Transilvanija

Slika 4: Hotel Transylvania

Hotel Transilvanija je družinska animirana komedija, ki je izšla leta 2012, z originalnim naslovom Hotel Transylvania. Scenarij sta napisala Robert Smigel in David I. Stern po zgodbi Dana Hagemana, Kevina Hagemana in Genndyja Tartakovskega, režija pa je bila pod vodstvom Genndyja Tartakovskega. Pri izidu filma sta sodelovali filmski podjetji Columbia in Sony pictures animation (Film Hotel Transylvania, 2012).

Studio Ritem je ta animirani film še isto leto sinhroniziral v slovenščino. Besedilo je prevedla prevajalka Vesna Žagar, glavni režiser pa je bil Jernej Kuntner. Drakuli je glas posodil Dani Bavec, Mancija Zala Djurić, Toniju Miha Rodman, Franku Jernej Kuntner ... V sinhronizaciji nastopa tudi pripovedovalec (glas Jureta Longyke), ki ga v originalu ni (Kolosej Ljubljana, 2012).

Zgodba govori o grofu Drakuli in njegovi hčerki Manciji ter o hotelu, ki ga je Drakula zgradil za pošasti, da bi jih obvaroval pred zlobnimi ljudmi. Zgradil ga je zato, da bi Manco obvaroval pred zlobo ljudi, ki mu je vzela že ženo. Drakulova hči Manca praznuje 18. rojstni dan in Drakula pripravlja veliko slavnost, na katerega povabi vse pošasti. A Manca si bolj kot zabave želi, da bi jo Drakula končno spustil v svet. Drakula ji dovoli, da odide do bližnje vasice, kjer živijo ljudje. Manca ne ve, da ta vasica ni prava in da je Drakula vse skupaj le zrežiral, da bi jo obvaroval pred ljudmi. Manca se razočarana vrne, saj so jo ljudje v vasici hoteli zažgati. Ogenj pa privabi tudi nepovabljenega gosta, najstnika Tonija. Drakula se prestraši za ugled hotela, zato se hoče Tonija čim prej znebiti. Našemi ga v Frankenstein, drugim pa ga predstavi kot organizatorja zabave, ki ga je najel za Mančin rojstni dan. Manca in Toni se zelo dobro razumeta, kar pa Mančinega očeta sprva zelo moti, zato se ga hoče čim prej znebiti.

Glavne osebe v animiranem filmu so:

Vladimir Drakula je zaradi svoje karizme, oblasti in moči ena izmed najvplivnejših pošasti. Je odličen vodja hotela in zelo zaščitniški Mančin oče. Preveč je obseden z nadzorom in hoče vse izpeljati po svoje. V nepredvidljivih situacijah velikokrat ukrepa nepremišljeno, preveč zaščitniško in svojeglavo.

Manca je trmasta in pametna, v številnih pogledih tipična 18-letnica. Želi si potovati po svetu, saj je celo svoje življenje preživela v hotelu. Je zelo dobrosrčna in skuša v vsakomur videti dobro.

Toni je enaindvajsetletnik, ki z nahrbtnikom potuje po Evropi. Je samozavesten, poln življenja, zgovoren, radoveden, dobrosrčen in pripravljen na nove dogodivščine. Sprva se boji pošasti, a mu kmalu prirastejo k srcu.

Frankenstein oziroma Franci je najboljši prijatelj Drakule. Je zelo dobrosrčen in nikomur ne bi storil žalega. Boji se ognja. Vedno je pripravljen na zabavo.

Rozi je Francijeva žena. Je odločna, kritična, neposredna in vedno pove, kaj misli. Je zelo ljubeča. Govori prefinjeno, včasih preveč dramtizira.

Vine je volkodlak in ima zelo veliko otrok. Zaradi otrok skoraj nič ne spi in je navajen vsega.

Vanda je Vinetova žena. Je zelo ljubeča, skrbna, prijazna in nič je ne vrže s tira.

Griffin je Nevidni mož. Izvrsten je pri oprezanju in ker ga nihče ne vidi, se s prijatelji velikokrat pošali. Ne prenese, če se kdo norčuje iz njega, saj je zelo občutljiv in velikokrat prezrt. Poln je zabavnih domislic.

Ožbej je velikanska obvezana mumija iz Egipta. Je zelo živahen, bučen in vedno razpoložen za zabavo. Sporom se izogiba z uporabo humorja.

Kvazimodo je francoski kuhar v hotelu. Njegova podgana takoj zavoha ljudi. Kvazimodo ljudi ne mara in se hoče znebiti Tonija. Je zelo vztrajen, temperamenten in svojeglav. Na svoj jedilnik želi dodati tudi človeka, torej Tonija.

V animiranem filmu je še veliko drugih različnih pošasti. Nekatere so velike, druge majhne, vsaka pa je na svoj način posebna.

V sinhronizaciji je pestrost jezika zelo velika. Prevladuje knjižnopogovorni jezik, zasledili pa sva zelo veliko pogovornih zvrsti. Vsaka pošast ima drugačen način govora, ki se sklada z njenim zgodovinskim izvorom ali osebnostjo. Prevladuje mladostniška in odraslostna govorica. Otroška govorica je prisotna v zelo majhni meri (uporaba l namesto r). Pogosta je uporaba tudi nekaterih pokrajinsko pogovornih besed, npr. mantl (plašč). V filmu zasledimo tudi izraz »zing«, ki je popolnoma izmišljen, enačimo pa ga lahko s pravo ljubeznijo. Za podrobnejšo analizo sva izbrali nekaj pošasti in najstnika Tonija. Najine ugotovitve so zapisane v spodnji preglednici.

Tabela 2: Analiza sinhroniziranega animiranega filma *Hotel Transilvanija*

LIK	JEZIK LIKA	SOCIOLOŠKI KOMENTAR
<p>Grof Drakula</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Grof Drakula ima izredno ruski oziroma vzhodnoevropski naglas. V njegovem govoru je prisotno »rusko akanje« (o izgovori kot a npr. moja-maja, kolena-kalena) pošast-pašast, bombon- bambon). Včasih uporablja tudi množino, ki v slovenščini ni pravilna, se pa zelo približa ruski (npr. volkodlaku reče »imaš pa lepa družina« namesto imaš pa lepo družino). Tudi pri sklanjanju besed je mogoče opaziti povezave z ruskim načinom sklanjanja (»Dabradošli v hatel Transilvanija« namesto dobrodošli v hotelu Transilvanija). ○ Njegova govorica je pokrajinsko zaznamovana, kar nam sporoča njegovo poreklo (Romunija oziroma natančneje Transilvanija). ○ Uporablja otroško govorico, ko se pogovarja z Manco, ko je še dojenček (npr. »kuci-kuc«, »gabadi guba«, »Manca bananca« ...). ○ Uporablja žaljivke, in sicer za like, ki so manj pomembni od njega (npr. zobbi je naziva kot telebane). ○ Uporablja tudi slengovske besede in besedne zveze (npr. Francija pokliče »Franci, stari moj«, »crkujem od smeha«). ○ Z Manco se pogovarja, kot da je še vedno majhen otrok (npr. Manči-banči, cukrček moj, zobček, netopirček moj ...). 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Grof Drakula velja za vplivnega in zlobnega krvoseca, ki se prehranjuje s človeško krvjo. V ljudeh zbuja strahospoštovanje. Uporaba vzhodnoevropskega oziroma ruskega naglasa njegov položaj le še bolj poudarja. Tudi tukaj se srečamo s stereotipom, da zlobneži govorijo vzhodnoevropski jezik. ○ Njegovo govorico lahko povežemo tudi z njegovo etnično pripadnostjo, prihaja namreč iz Romunije, ki velja za revnejšo državo. S tem lahko povežemo tudi njegov govorni kod, ki bolj spominja na restriktivnega (uporabljajo ga nižji družbeni razredi). ○ Da ima grof Drakula značilno govorico za nižje družbene razrede, lahko poveževa s tem, ker v primerjavi z ljudmi velja za »pošast«, ki imajo že stereotipno slabši družbeni položaj in razred. ○ Drakula je v filmu predstavljen zelo komično, kar lahko razumemo kot posmeh na pravega grofa Drakulo.

<p>Manca</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Govori osrednjeslovenski pogovorni jezik; govori bolj slovnično kot njen oče Drakula, včasih pa uporablja tudi sleng. ○ Uporablja tudi čustveno zaznamovane besedne zveze (npr. »stekle mačke« uporabi vedno, ko se nečesa zelo veseli). 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Med pošastmi ima Manca visok družbeni status, saj je hči grofa Drakule, temu primerna pa je tudi njena govorica. ○ Ne uporablja veliko slengovskih besed, saj je odraščala brez prisotnosti sovrstnikov (to vpliva na sekundarno socializacijo in tudi na izoblikovan način govora).
<p>Toni</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Govori izrazito osrednjeslovenski pogovorni jezik, npr. nosim – nosm, muskontarji – glasbeniki. ○ Uporaba čustveno zaznamovanih besed (npr. »wauu«, »norooo«, »aaaaa«) – razpoložnjski medvedi, ki nakazujejo trenutno čustveno reakcijo. ○ Pogosto uporablja sleng (npr. čudaški goreči tipi, »mantl je morilski«, kul komad je, Drakulo pokliče stari). Prisotna je tudi uporaba pokrajinskih pogovornih besed (npr. mantl), ki so se v slovenščini ohranile kot »popačenke« iz tujih jezikov. 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Je najstnik, kar nam najbolj potrjuje njegov izrazit osrednjeslovenski naglas in stalna uporaba slenga. ○ Njegov družbeni položaj ni visok, saj ima nizek ekonomski status, prav tako pa nima družbene moči in ugleda. ○ Je zelo komično zaznamovan.
<p>Frankenstein oziroma Franci</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Pri njem zasledimo uporabo mladostniškega slenga (fotr, žurka). ○ Uporablja tudi narečne besede (npr. ognja se ahtej). ○ Povedi, ki jih tvori, so preproste – enostavna skladijska struktura (npr. »Ogenj slab«). ○ Uporablja slabšalne besede, in sicer kletvice (»porkafleks«). 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Frankenstein velja za zloglasno pošast, ki se boji ognja. Je neizobražen in komično predstavljen.
<p>Rozi</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Govori zelo vzvišeno in paranoično (veliko uporablja medmet »a«, ki spada v skupino razpoložnjskih medmetov). 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Rozi s svojo govorico izraža svoj statusni kapital. V primerjavi s Frankensteinom je v podrejenem položaju, s svojim načinom govora pa skuša svojo družbenoekonomsko šibkost ter

		psihološke in sociološke negotovosti vsaj delno zakriti.
Ožbej	<ul style="list-style-type: none"> ○ Govori v severnoštajerskem pogovornem jeziku. Samoglasnike izgovarja dolgo in ozko (npr. »pa kaj ti ne dajo nič futra«, »pa kak si shujšo ti«). ○ Njegov govor je zelo hiter. ○ V njegovem govoru se pojavljajo tudi hrvatizmi (npr. »mene nikad ne napejna«). 	○ Ožbej je predstavljen kot zabavljač, njegov način govora je stereotipno povezan s tem, da so Štajerci bolj zabavljajske narave. Ožbej ni izrazit predstavnik višjega sloja v hierarhiji pošasti.
Kvazimodo	<ul style="list-style-type: none"> ○ Govori s francoskim naglasom. ○ Uporablja slabšalne besede – zmerljivke (npr. zombija pokliče »kelnar zabiti«). Tu gre tudi za zamenjan besedni red ali inverzijo. ○ Ko se jezi, francoske besede nerazločno izgovarja. 	○ Njegov govor nakazuje na njegovo etnično pripadnost (prihaja iz Francije). Njegov govor in položaj v družbi lahko poveževa s stereotipom, da najboljši kuharji prihajajo iz Francije.
druge pošasti	<ul style="list-style-type: none"> ○ Govorijo pokrajinski jezik (npr. kranjski pogovorni jezik »nobenh ognjev in nobenh ognjemetou«). ○ Nekateri uporabljajo tudi pogovorno različico knjižnega jezika (»člouk« namesto človek, »otroc« namesto otroci, »fertik« namesto konec). ○ Manjše pošasti imajo vedno višji glas (tonski register; pri običajni rabi govorimo v srednjem registru), večje pa govorijo bolj grobo. ○ Zombiji ne govorijo, ampak le momljajo. 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Z govorico označujejo svoj položaj v družbi. So neizobražene, v hierarhiji pošasti pripadajo nižjim slojem, imajo nizek družbeni ugled, saj ljudje pošasti enačijo z nečem slabim, nezaželenim – jih ne marajo. ○ Zombiji so predstavljeni kot najnižji družbeni sloji, kot neke vrste »sužnji«, nimajo družbene moči in družbenega ugleda.

Najine glavne ugotovitve so, da je v filmu večinoma prisoten pogovorni jezik, ki je bogat s čustveno zaznamovanimi besedami, slengom in žargonom. Za vse animirane like je značilna preprosta skladnja. Kot posledica prisotnosti različnih pokrajinskih pogovornih skupin je veliko razlik v naglaševanju oziroma v besedni in stavčni fonetiki. Veliko vlogo pri govoru igrajo tudi geste in intonacija.

Sklepava, da je vse to posledica družbenega statusa, ki ga imajo pošasti v družbi, saj niso najbolj zaželene; veljajo za zlobne in posebne, njihova glavna naloga pa je strašiti ljudi. V

animiranem filmu je družbena kritika pošasti prikazana komično, najbolj izrazita pa je ravno besedna komika. To lahko povezujemo z restriktivnim govornim kodom, ki je značilnejši za nižje družbene sloje. Že na splošno pošasti v primerjavi z ljudmi veljajo za manj izobražene, imajo manjši ugled in so prikazane negativno.

Pri ljudeh, ki nastopajo v animiranem filmu, pa je prisotnega veliko slenga. Bolj raznoliko govorico imajo moški, medtem ko ženski liki govorijo pravilneje. Vsi liki so zelo komično zaznamovani, uporaba različnih zvrsti jezika pa komičnost pri likih (predvsem moških) še bolj poudari.

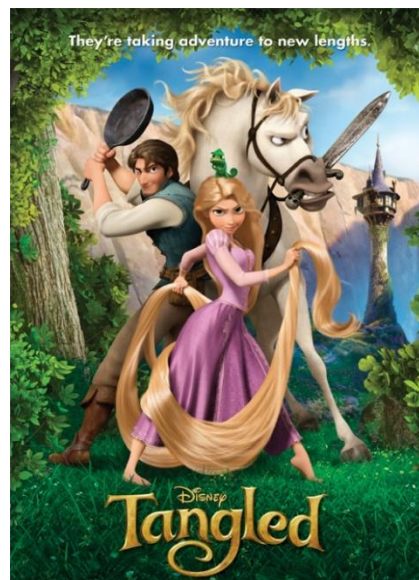
Pri Manci in Drakuli opazimo največjo razliko pri govorici med spoloma. Manca in Drakula imata približno enak družbeni status, medtem ko je njuna govorica popolnoma različna. Drakula uporablja več različnih socialnih zvrsti jezika, medtem ko se Manca drži le standardne. To lahko poveževa s sociolingvističnimi raziskavami, ki so pokazale, da ženske redkeje uporabljajo stigmatizirane in nestandardne oblike kot moški v isti družbeni skupini in v enakih okoliščinah.

Za film Hotel Transilvanija sva od prevajalke Vesne Žagar dobili tudi transkripcijo govora za prvih petnajst minut filma. Po pregledu gradiva sva ugotovili, da imajo v izvorniku nekatere pošasti že določene naglase (Drakula ima transilvanskega, vojak britanskega, Rozi newyorškega ...), drugim pa so jih dodali slovenski ustvarjalci. Naglas so Drakuli spremenili (v slovenski različici ima bolj ruski naglas).

3.2.3 Zlatolaska

Slika 5: Zlatolaska

Slika 6: Tangled

Animirani film Zlatolaska je Disneyjev film, ki je izšel leta 2010 s prvotnim naslovom Tangled. Režirala sta ga Byron Howard in Nathan Greno. Scenarij je po zgodbi bratov Grimm napisal Dan Fogelman. Distribucija Cenex iz Vojnika je film sinhronizirala v slovenščino. Pri sinhronizaciji so sodelovali Nika Rozman in Katarina Bordner, ki sta posodili glas Zlatolaski, Aljaž Jovanović in Marko Vozelj, ki sta posodila glas Flynnu Fakinu, Tanja Ribič, ki je glas posodila mami Gothel, Jernej Kuntner, ki je posodil glas Vladimirju, stražarju in pijanemu razbojniku. Pri sinhronizaciji je sodelovalo še mnogo drugih, npr. Igor Potočnik, Peter Poles, Danijel Bavec ... (Kolosej Ljubljana, 2011).

Zgodba govori o deklici Zlatolaski, ki se je rodila kralju in kraljici. Kraljica je pred njenim rojstvom hudo zbolela, ozdravili so jo s čudežno rožo, ki je pozdravila vsako rano in ohranjala večno mladost. Te rože se je prej za ohranjanje mladosti posluževala starka Gothel. Namesto rože je čarobne moči zdaj imela Zlatolaska in Gothel jo takoj po njenem rojstvu ukrade kralju in kraljici. Zapre jo v stolp in jo vzgaja za svojo. V spomin na izgubljeno princeso pa v kraljestvu vsako leto spustijo na tisoče lampijončkov, ki jih Zlatolaska vedno opazuje, čeprav ne ve, kdo in zakaj jih spuščajo.

Zlatolaska do svojega osemnajstega leta še nikoli ni zapustila stolpa, saj je preveč prestrašena. Mama jo namreč vsakodnevno opozarja, kakšne nevarnosti prežijo nanjo zaradi magije njenih las. Vsako leto si Zlatolaska želi, da bi odšla gledat lučke, ki jih spustijo v zrak za njen rojstni dan, a ji mama nikoli ne dovoli. Dan pred njenim rojstnim dnevom se v stolp zateče mlad razbojnik Flynn Fakin, ki je v kraljestvu ukradel krono. Z Zlatolasko skleneta kompromis, da mu vrne krono, če jo bo vodil do mesta, da si lahko ogleda lampijončke. Flynn se sprva ne strinja, a kmalu popusti. Njuna pot v mesto je zelo razburljiva, saj obiščeta razbojniško gostišče, bežita pred kraljevo stražo in Flynnovima partnerjema, ki jima dolguje krono. Seveda pa jima

pot otežuje tudi mama Gothel. Med potjo se Flynn in Zlatolaska zaljubita. Flynn se je pripravljen odpovedati ukradeni kroni, le da bi ostal z Zlatolasko. To mu preprečijo Gothel in bivša Flynnova partnerja, saj proti njemu pripravijo zaroto, zaradi katere se Zlatolaska razočarana vrne v stolp. Tam spozna, da je ukradena princesa in da Gothel v resnici ni njena mama. Zave se, da jo le izkorišča zaradi njenih magičnih las. Flynna medtem ujamejo stražarji in ga zaprejo v grajsko ječo. Ko ga rešijo razbojniki iz gostišča, se takoj napoti do stolpa in reši Zlatolasko. Da bi jo obvaroval pred Gothel, ji odreže lase, a se s tem žrtvuje. Zlatolaska žalostno joka nad njim, nevedoč, da so njene solze prav tako zdravilne. Flynn se predrami in vesela skupaj oditeta do gradu, kjer Zlatolaska prvič spozna svoje starše.

Glavni junaki v Zlatolaski so:

Zlatolaska je osemnajstletna deklica z modrimi očmi in enaindvajset metrov dolgimi lasmi, ki so čarobni. Je lepo vzgojena in modre krvi. Do vseh je zelo prijazna, ne glede s kom ima opravka. Ko je zmedena, začne momljati. Željna je novih pustolovščin, saj je bila do svojega osemnajstega leta zaprta v stolpu. Je zelo pogumna in trmasta, a hkrati ljubeča in odlična vodja.

Flynn Fakin oziroma Eugen Fitzherber je zelo samozavesten in samovšečen mladenič, ki se predvsem zanaša na svojo duhovitost, iznajdljivost in zunanji videz. Odraščal je v sirotišnici, a si je zaželel burnejšega življenja, zato se je podal v roparske vode. Je zelo srčen in pogumen. Za tiste, ki jih ima rad, je pripravljen narediti vse.

Mama Gothel je starka, ki si z Zlatolaskinimi lasmi vliva večno mladost. Je zelo manipulativna, samovšečna, brezsrčna, vzvišena in zelo zaščitniška do Zlatolasko. Zaradi svoje oblasti je kraljevemu paru ukradla Zlatolasko in jo vzgojila za svojo. Kot mama opravlja dobro nalogo, dokler ima od Zlatolasko korist. Do Zlatolasko se velikokrat obnaša nespoštljivo in jo straši.

Konj Maximus je komičen lik, ki se sporazumeva izključno z nebesedno govorico. Pomaga pri lovu Flynna Fakina in postane poveljnik kraljeve straže.

Kameleon Pascal je komičen lik, ki se prav tako sporazumeva le z nebesedno govorico. Je Zlatolaskin najboljši prijatelj. Z njo preživlja prosti čas. Zanj je značilno spreminjanje barv, ki velikokrat opišejo njegovo počutje.

V animiranem filmu nastopa še veliko razbojnikov, kralj in kraljica ter člani kraljeve straže. Nepridipravi, ki jih Zlatolaska in Flynn srečata v gostišču na poti v mesto, so na videz zelo agresivni in neolikani, a se izkažejo za prave nežne duše, ko začnejo slediti svojim sanjam.

Razbojnika, s katerima Flynn sodeluje na začetku, sta zelo nesramna in željna maščevanja ter bogastva. Sta oportunisti in bosta vedno ubrala tisto pot, ki jima prinese več denarja.

V sinhronizaciji je večinoma uporabljen **knjižnopogovorni in osrednjeslovenski pogovorni jezik**. Ostale socialne zvrsti so prisotne v veliko manjši meri kot pri ostalih dveh filmih. Predvidevava, da je to zaradi tega, ker v filmu zasledimo več ljudi z višjim družbenim statusom, med drugimi tudi glavno junakinjo. Prevladuje odraslostna govorica.

Podrobnejša analiza likov, ki so nastopali v animiranem filmu, je prikazana v spodnji tabeli.

Tabela 3: Analiza sinhroniziranega animiranega filma Zlatolaska

LIK	JEZIK LIKA	SOCIOLOŠKI KOMENTAR
Zlatolaska	<ul style="list-style-type: none"> ○ Uporablja knjižnopogovorni jezik, včasih pa se približa osrednjeslovenski pogovorni zvrsti. ○ Čeprav je mladostnica, skoraj ne uporablja interesnih govoric oziroma slenga. ○ Pri njej ne zasledimo besedne komike, prisotna pa je situacijska komika (ponev uporabi kot orožje). 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Zlatolaska ima visok družbeni status, saj je princeska. Čeprav tega na začetku ne ve, je njeno obnašanje vedno »kraljevsko«. To lahko poveževa s stereotipom, da princeske govorijo bolj knjižni jezik in ne uporabljajo veliko neknjižnih zvrsti jezika. Je zelo izobrazena, rada bere knjige in je zelo lepo vzgojena. ○ Da ne uporablja slenga, je posledica odraščanja, ki je bilo izolirano od njenih vrstnikov.
Flynn Fakin	<ul style="list-style-type: none"> ○ Govori večinoma osrednjeslovenski pogovorni jezik. ○ Uporablja največ čustveno zaznamovanih besed (npr. ko njegova partnerja dvomita o njem, se na to odzove z »au« (razpoloženski medmet); Zlatolasko zaradi lepote njenih las kliče »bjonda«; konja Maximusa označi za »vrečo bolh«; Zlatolasko kliče tudi Zlatka ...). ○ Uporablja tudi veliko slenga (npr. »kako sta huda« – kako dobro sta videti.« ○ V njegovem govoru so prisotne časovno zaznamovane besede (npr. lučaj stran – starinsko zaznamovana besedna zveza, t. i. anarhizem). ○ Ko osvaja Zlatolasko, uporablja popačen govor (besedna komika). ○ Uporaba žaljivk (npr. svojima partnerjema reče: »izgledata prav butasto«). ○ Flynn je na splošno zelo komičen lik, in sicer se prepletata besedna in 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Flynn ima nizek družbeni status, a se mu viša, ko se je nehal ukvarjati s krajo. Tu lahko govorimo o znotrajgeneracijski družbeni promociji. ○ Za krajo se je odločil, ker je imel v otroštvu zelo nizek ekonomski položaj. Tudi to lahko poveževa s stereotipom, da so tisti, ki imajo težje otroštvo, bolj nagnjeni h kriminalnemu vedenju. ○ Je izobražen, njegov status na hierarhični lestvici je srednje visok. ○ Odraščal je v sirotišnici, kar lahko pojasni njegovo pogosto uporabo slogovno zaznamovanih besed, saj primarna socializacija vpliva na usvajanje jezika. ○ Je mladostnik, zato pogosto uporablja sleng in čustveno zaznamovane besede. ○ Uporaba različnih socialnih zrsti kaže na to, da ne pripada višjim družbenim slojem. Ker uporablja le osrednjoslovenščino,

	<p>značajska komika (samovšečen način govora).</p>	<p>sklepava, da na hierarhični lestvici ni najnižje.</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Komičnost lika kaže, kako družba dojema Flynnna. Je nepridiprav, ki je zaradi svojega statusa deležen družbenega posmeha. Komično je zaznamovano že tudi njegovo ime.
<p>Gothel</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Govori knjižni pogovorni in osrednjeslovenski pogovorni jezik, ki se med seboj prepletata. ○ Zelo pazi, kako katero stvar naglasi, včasih so njeni naglasi že pretirani, njen govor je zelo prefinjen, mogoče celo hiperkorekten (nadpravljen). Pri govoru si pomaga z gestami in intonacijo glasu (nebesednimi in prozodičnimi prvini govora). ○ Uporaba čustveno zaznamovanih besed. Zlatolasko kliče ljubkovalno, npr. rožica, srček, ljubica, in slabšalno, npr. punčara. ○ Pri nazivanju Zlatolaske uporablja celo žaljivke, npr. jo pokliče »naivna gos«. ○ Njena govorica je zelo prefinjena in vzvišana. 	<ul style="list-style-type: none"> ○ V animiranem filmu je v vlogi mame. Njen osrednji cilj je vzgoja Zlatolaske, zato govori knjižni pogovorni jezik. ○ Njen prefinjen govor je posledica izražanja njenega simbolnega kapitala. Njen družbeni status je nizek, skuša ga zvišati s svojim načinom govora. ○ Njen družbeni položaj lahko utemeljujeva tudi z njenim vedenjem, saj je vzgajala »ukradeno« princesko, kar pa v družbi ni sprejemljivo – kršitev osnovnih družbenih norm.
<p>razbojniki in drugi nepridipravi</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ »Izobčenci ali zaznamovanci« ne uporabljajo osrednjeslovenskega pogovornega jezika, temveč druge, npr. prekmurskega: »velejko las«. ○ Za njih je značilno tudi momljanje, rezek glas in godrnjanje. Njihov govor je velikokrat nerazločen oziroma težje razumljiv. So bolj redkobesedni, njihove besede so preproste. Pri govoru si pomagajo z gestami in glasovno intonacijo, kar lahko povežemo z restriktivnim kodom govora. 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Razbojniki in nepridipravi v družbi veljajo za neizobražene, grobe in nesramne. Njihov družbeni status je nizek, saj imajo v družbi slab ugled. Tudi njihovo ekonomsko stanje je slabo, poleg tega pa nimajo velike družbene moči. To lahko utemeljemo tudi z njihovo govorico, saj je preprosta, poleg tega pa zaznamo več pokrajinskih pogovornih skupin. Njihov družbeni status lahko utemeljemo tudi z

	<ul style="list-style-type: none"> ○ Uporaba kletvic (npr »o tristo kosmatih«) oziroma slabšalno zaznamovanih besed. ○ Ti liki so močno komično zaznamovani – za njih je značilna predvsem groteskna komika (eden ima namesto roke kljuko) in besedna komika. Prisotna je tudi telesna komika (npr. eden je pijanec). 	<p>restriktivnim kodom govora, ki je značilen predvsem za nižje razrede v hierarhčni razporeditvi.</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Razbojniki in nepridipravi v družbi so zaradi svojega neotesanega obnašanja in videza deležni družbenega posmeha in neodobravanja. Prav zaradi tega je pri njih prisotnih veliko komičnih prvin, saj je s tem izražena kritika njihovega obnašanja in videza.
--	---	--

Najine glavne ugotovitve so, da v filmu prevladuje knjižnopogovorni in osrednjeslovenski pogovorni jezik, druge jezikovne skupine pa uporabljajo le nekateri posamezni liki. Za like, ki imajo nižji družbeni ugled in status, je značilen preprost govor, veliko momljanja in pretiravanja, nekateri govorijo tudi v narečjih. Največ slenga uporablja Flynn Fakin oziroma Eugen Fitzherber. Najbolj knjižnopogovorni jezik pa govori Zlatolaska, ki ima visok družbeni položaj. Čeprav Zlatolaska ne ve, da je princesa, je njen govor že od začetka knjižen. V filmu ženski liki zelo redko uporabljajo nestandardne oblike govora v primerjavi z moškimi liki v isti družbeni skupini (npr. tudi Gothel je negativen lik, pa govori veliko bolj knjižnopogovorni jezik kot razbojniki). Komično sta najbolj zaznamovana lika konj Maximus in kameleon Pascal, ki se sporazumevata le z nebesedno (neverbalno) govorico. Največ besedne komičnosti zasledimo pri Flynnu Fakinu in pri drugih razbojnikih.

3.2.4 Primerjava izbranih animiranih filmov

Tabela 4: Primerjava animiranih filmov

	JAZ, BARABA	HOTEL TRANSILVA NIJA	ZLATOLASKA	KOMENTAR
Liki, ki uporabljajo največ besedne komike	Gru, Vektor, Grujeva mama, uslužbenci v zabaviščnem parku.	Vse pošasti, najbolj pa Drakula, Ožbej in Frankenstein. Veliko besedne komike zasledimo tudi pri liku najstnika Tonija.	Flynn Fakin, Zlatolaska, razbojniki v gostišču.	Ugotovili sva, da so komično najbolj zaznamovani moški liki. Tudi po številu je veliko več moških likov, ki dajejo komični vtis. To sva povezali s stereotipom, da so moški bolj razgrajaški in divji ter da imajo v otroških vsebinah po navadi aktivnejšo vlogo kot ženski liki. Zanimivo je tudi to, da je besedna komika izrazitejša in pogostejša pri likih, ki veljajo v družbi za manjvredne in imajo nečasten družbeni ugled. Kritika njihovega položaja v družbi se kaže tudi skozi besedno komičnost.
Lik, ki uporablja najbolj knjižnopogovorni jezik	Deklice iz sirotišnice (Margo, Agnes in Edith).	Manca.	Zlatolaska.	V vseh treh filmih v glavnem knjižnopogovorni jezik govorijo ženski liki. Za večino ženskih vlog v sinhroniziranih animiranih filmih velja, da se le redko poslužujejo drugih jezikovnih zvrsti. To lahko utemeljujeva s

				tem, da imajo ženske že prirojeno boljše govorne sposobnosti, poleg tega pa z jezikom izražajo tudi svoj socialni kapital. Boljšo jezikovno zmožnost pa deklice razvijejo tudi zato, ker se z njimi že kot z dojenčicami več pogovarjamo, zato tudi prej spregovorijo (pogostokrat slišano »ljudsko« mnenje).
Prevladujoča pogovorna skupina	Osrednjeslovenski pogovorni jezik.	Osrednjeslovenski pogovorni jezik.	Osrednjeslovenski pogovorni jezik.	V vseh treh filmih prevladuje osrednjeslovenski pogovorni jezik, saj je razumljiv vsem pogovornim skupinam in se najbolj približa knjižnemu pogovornemu jeziku.
Druge prostorske zvrsti jezika	Vzhodnoevropsko in jugoslovansko obarvana jezikovna zvrst ter zvrst s prvinami nemškega naglasa.	Vzhodnoevropski naglas, severnoštajerski pogovorni jezik, narečne besede (tudi popačenke).	Severnoštajerski pogovorni jezik, prekmursko narečje.	V animiranih filmih se pojavljajo tudi druge prostorske zvrsti jezika. Povezujemo jih predvsem z moškimi liki, ki so komično zaznamovani. Večinoma njihova besedna komika izraža kritiko na njihovo obnašanje v družbi.
Uporaba interesnih govoric	Sleng.	Sleng.	Sleng.	Med interesnimi govoricami najbolj izstopa uporaba slenga, saj je značilna za otroški in

				mladostniški govor. Otroci in mladostniki pa so tudi ciljna skupina gledalcev teh animiranih filmov.
Stavčna struktura (enostavna/zapletena)	Enostavna.	Enostavna.	Enostavna.	V prevladi so večinoma enostavne stavčne strukture, saj so sinhronizirani animirani filmi namenjeni predvsem otrokom.
Primer stereotipa, ki je povezan z načinom govora	Gru govori z vzhodnoevropskim in jugoslovanskim naglasom. S tem je stereotipizirana njegova etnična pripadnost (prihaja iz manj razvite, revnejše države).	Manca in grof Drakula sta enakega družbenega statusa, vendar je pri grofu Drakuli mogoče opaziti veliko več slogovno zaznamovanih besed. Mančin govor je bolj knjižen, s tem pa je stereotipno prikazana razlika med govorico glede na spol.	Zlatolaska v animiranem filmu govori knjižni pogovorni jezik. Tako je prikazan stereotip, da naj bi princeske govorile knjižno. Je izobrazena in tako je prikazan še en stereotip. To je stereotip, da izobrazeni govorijo bolj knjižno kot neizobrazeni (v primerjavi z razbojniki, katerih govor se približa restriktivnemu govornemu kodu).	V vseh filmih sva zasledili stereotipe, ki se kažejo skozi govorico likov. Najbolj očiten je stereotipen prikaz razlik med ženskim in moškim spolom ter med družbenimi statusi. S tem lahko dokazujeva in utemeljujeva, da sta jezik ter družbeni status povezana.
Vloga glavnega ženskega lika in njeno pričakovano vedenje	Deklice iz sirotišnice so pridne, vljudne in ubogljive. To se kaže tudi v njihovem govoru, ki ni komično	Manca govori knjižno in v primerjavi s svojim očetom brez ruskega naglasa. Je zelo vljudna, prijazna in poslušna. Dojemajo jo	Zlatolaska govori v knjižnem jeziku. Je marljiva in veliko bere. Mama Gothel pa od nje pričakuje, da jo bo vedno ubogala in ostala zaprta v stolpu.	Od ženskih likov se že stereotipno pričakuje, da bodo govorili bolj knjižno pravilen jezik. Njihova govorica ni slogovno zaznamovana, to pa lahko utemeljiva tudi s teorijo, ki sva jo omenili v teoretičnem

	zaznamovan .	kot majhno deklico, od katere se pričakuje družbeno sprejemljivo vedenje in ubogljivost.		delu pri sociolingvistiki, kjer sva utemeljili, da ženske osebe uporabljajo precej manj različnih socialnih zvrsti jezika.
Vloga glavnega moškega lika in njegovo vedenje	Gru predstavlja barabo. Njegovo vedenje zato ni v skladu z vsemi pravili. V primerjavi z ženskimi liki je manj ubogljiv. Govori z vzhodnoevropskim in jugoslovanskim naglasom.	Grof Drakula je pošast. Od pošasti se ne pričakuje popolnega družbeno sprejemljivega vedenja, kar se kaže tudi pri njem. Čeprav je na hierarhični družbeni lestvici med »višjimi sloji med pošastmi«, je njegova govorica komično zaznamovana, saj tako izraža posmeh na vedenje pošasti.	Flynn Fakin je zelo samovšečen in poln samega sebe. Čeprav je po srcu dober, je zabredel v roparske vode, saj si želi novih avantur. Njegovo obnašanje je zelo samozavestno, kar se odraža tudi v njegovem govoru. Je zelo spreten govorec in uporablja različne socialne zvrsti jezika, ki jih med seboj spretno prepleta. Jezik, ki ga govori, nakazuje na to, da ni med najnižjimi družbenimi sloji in odraža predvsem njegovo mladost.	V primerjavi z ženskimi liki moški govorijo veliko več socialnih zvrsti jezika. Njihovo obnašanje je lahko bolj družbeno nesprejemljivo. V tem lahko spet opazimo stereotipno prikazovanje obnašanja obeh spolov. Mnoge like v otroških knjigah (ter v animiranih risankah) zaznamujejo spolno specifične vloge: ženske bolj pogosto nastopajo v pasivnih, moški pa v aktivnih vlogah (Popit in drugi, 2017, 96).

3.3 Intervjuji

Teoretične zasnove in gole statistične podatke sva dopolnili še z eno raziskovalno metodo, z intervjujem. Za intervjuje sva se odločili, ker sva želeli pridobiti tudi mnenje strokovnjakov. Zanimal naju je njihov pogled na sociolingvistiko. Z informacijami, ki sva jih dobili v intervjujih, sva primerjali najine ugotovitve in med njimi iskale povezave.

Intervjuvali sva prevajalko Vesno Žagar. Z njo sva stopili v stik preko elektronske pošte. Z njeno pomočjo sva natančneje spoznali delo prevajalke, zahteve tujih avtorjev in odnos med jezikom in spolom. Zanimalo naju je, kako se sooča s prevajanjem animiranih filmov in kaj ji pri tem povzroča največ težav.

V drugem intervjuju sva se pogovarjali s pevcem in sinhronizatorjem Aleksom Volaskom. Slednji nama je iz prve roke prikazal svet sinhronizacij. Zanimal naju je njegov pogled na sociolingvistične prvine v sinhronizacijah in ali jih kot sinhronizator sploh opazi.

Tretji intervju sva izvedli na RTV Slovenija. Tam je eden izmed največjih studiev za sinhroniziranje. Izvedeti sva želeli, ali med sinhroniziranjem opažajo povezave med jezikom in družbenim statusom.

Četrti in zadnji intervju pa sva izvedli na Univerzi v Ljubljani. Pogovarjali sva se s Petro Likar Stahovnik, samostojno strokovno sodelavko v izpitnem centru na Centru za slovenščino kot drugi in tuji jezik. V tem pogovoru sva se osredotočili predvsem na jezikovne značilnosti, ki sva jih zasledili med analizo sinhroniziranih animiranih filmov. Zanimal naju je njen strokovni pogled na najino raziskovalno temo, ki ga je utemeljila tudi s primeri.

3.3.1 Intervju s prevajalko Vesno Žagar na temo sinhronizacije tujejezičnega animiranega filma v slovenščino

1. Ali ste pri prevajanju pozorni na uporabo narečij/pokrajinskega pogovornega jezika in čustveno zaznamovanih besed v izvirniku?

Pri samem prevajanju narečij ne smem uporabljati, ker bi s tem otežila delo igralcem in režiserju. Če se oni odločijo za uporabo določenega narečja ali pogovornih posebnosti za posamezen lik, je to njihova kreativna odločitev. Jernej Kuntner je nekoč rekel: »Ti narediš dobro testo, jaz pa potem iz njega pečem piškote.« In to je zelo dobra prisposoba za delo pri sinhronizaciji. Jaz naredim osnovo, ki jo potem studijska ekipa nadgrajuje. Kar se pa tiče slenga in podobnih zaznamovanih besed, je pa popolnoma odvisno od okoliščin. Pri nekaterih filmih imamo nadzornike iz tujine, ki zahtevajo, da določene fraze ali izrazi ostanejo slengovski, frajerski, hip ... V teh primerih moram te zahteve upoštevati. Sicer pa se sama odločam glede na zgodbo, ali je za določen lik primernejši sproščen jezik ali mora biti malo bolj knjižni.

2. Imate pri prevajanju animiranih filmov veliko prevajalske svobode ali ste bolj omejeni na zahteve tujih avtorjev?

Odvisno je od tega, ali prevod pregleda nadzornik ali ne. Če nadzornika ni, imam popolno svobodo pri prevajanju, omejena sem samo v primeru, če je risanka narejena po določeni knjigi ali risani seriji ali čem podobnem, da so imena že določena in nekatere fraze že ustaljene. Pri Simpsonovih recimo sem se morala držati že dobro znanega načina govora. Pri risankah, ki so v več delih, je treba ohranjati enak slog skozi vse dele (recimo Shrek). Če je risanka izvirna, pa lahko prevod rešujem po svojih odločitvah, vendar moram upoštevati tehnične zakonitosti: število zlogov mora biti enako ali čim bolj enako (zlog več je še dovoljen, dva zloga sta pa že preveč) in vsaj izraziti samoglasniki se morajo ujemati, če je animacija zelo natančna. To pomeni, kakšni O ali U ali A, ko so usta močno odprta.

3. Je pri sinhronizaciji animiranih filmov pomembnejše, da lik govori v podobnem tonu kot v izvirniku ali se bolj osredotočate na to, da je izvirnemu liku podoben po načinu govorjenja (nebesedni govorci, se prilagajajo govornim situacijam/naslovnikom ...)? Imate glede tega kakšne napotke od izvirnika oziroma tujih avtorjev?

Vse se mora čim bolj ujemati, nič od tega ni pomembnejše od drugega. Besedilo mora povedati isto kot izvirnik, čeprav je včasih malo obrnjeno ali z drugimi besedami, ton govora in melodija morata biti čim bolj podobna (ampak za to poskrbijo igralci).

4. Menite, da sta družbeni status lika in njegova govorica soodvisna? Ali ženski liki govorijo bolj knjižno kot moški?

Pri risankah ne smemo delati razlik med moškimi in ženskami istega družbenega razreda ali podobnega položaja. Če si ogledate Obutega mačka, lahko vidite, da Janč in Jedrt (Jack & Jill), ki sta razbojnika, oba govorita enako prostaško. Princ in princesa bosta pa govorila enako prefinjeno.

- 5. Se vam zdi uporaba osrednjeslovenskega pogovornega jezika v sinhroniziranih risankah prevladujoča? Ali so druga narečja in pokrajinski pogovorni jeziki v animiranih filmih tudi pogosto uporabljeni?**

Prevladujoč je nevtralni pogovorni jezik. Težava pri narečjih je ta, da kaj hitro koga užalijo. Če bi kakšen grobijan govoril preveč po gorenjsko ali štajersko, bi gledalci to zamerili. Bilo je že nekaj pripomb, ko so bila narečja uporabljena, češ zakaj je pa ta in ta (recimo baraba v filmu) govoril po naše. Narečja so strahotno kočljiva in družba je postala po eni strani občutljivejša na stereotipiziranje, po drugi strani pa je vse močnejši trend politične korektnosti in spoštovanja do raznolikosti, zato pretirano tipiziranje določenih likov tudi z narečjem ni več tako sprejemljivo, kot je bilo včasih.

- 6. Ali pri prevajanju besedil z uporabo različnih zvrsti jezika (knjižni jezik, neknjižne zvrsti, čustveno zaznamovane besede ...) vplivate tudi na komično zaznamovanost oseb?**

Seveda. Vendar pri tem operiram z različnimi zvrstmi pogovornega jezika in zabelim s kakšno tujko oziroma podomačeno staro besedo, npr. šlauf, šefla ... Ali pa grem v drugo skrajnost in komičnost dosežem s pretirano »finim« jezikom. Navadno komično deluje, če je jezik enega lika močno drugačen od splošno uporabljenega.

- 7. Prevajali ste tudi animirani film Hotel Transilvanija. Se morda spomnite, kaj Vam je pri prevajanju povzročalo največ težav? Kako je komičnost likov povezana z njihovo govorico?**

To je bil v bistvu eden lažjih filmov. Imela sem popolnoma proste roke in lahko sem sama določila, kakšen register bom dodelila posameznemu liku. Najstnik je imel besednjak svoje vrste, Drakula spet svojega, različne pošasti spet nekaj tretjega. Ampak kot sem že rekla, dejanska raznolikost med liki je delo igralcev in režiserja. Jaz lahko samo nakažem smer, interpretacija naredi potem največ.

- 8. Ali imate mogoče kakšno zanimivo izkušnjo s prevajanjem besedila za animirani film Hotel Transilvanija?**

Iskreno, niti ne. Razen tega, da je to edini film, v katerem mi Adam Sandler ni odvraten. Ta film je bil narejen simpatično in zato ga je bilo precej lahko delati. Poleg tega je minilo že toliko let, da bi mi celo slabe izkušnje verjetno že zbledele. Računajte, da polno zaposlen prevajalec v enem letu prevede okoli 12.000 minut programa, kar je enako 100 dolgim celovečernim filmom. Hotel Transilvanija je bil zelo benigni film. Ni pretirano utrujal z besednimi igrami, v njem ni kakšnega zelo posiljenega duhovičenja. Sicer ni noben cinematični presežek, je pa prikupen in gledljiv film.

- 9. Kaj bi pri svojem delu (prevajanje besedil animiranih filmov) posebej izpostavili? Mogoče opišete kakšno pozitivno ali negativno izkušnjo.**

Ko imam že priložnost, naj pojasnim nekaj zakonitosti, ki jih povprečen človek ne ve o prevajanju, ker preprosto ni razloga, da bi jih vedel. Vendar te zakonitosti krepko vplivajo na naše delo.

Ko prevajamo za podnapise, smo omejeni z dolžino vrstice in bralno hitrostjo. Bralna hitrost je dvanajst znakov na sekundo, zato besedila ne sme biti v podnapisu preveč. Če je recimo podnapis dolg štiri sekunde, je v njem lahko 48 znakov s presledki vred, nič več. Zato se včasih gledalci pritožujejo, da ni prevedeno vse, da je kaj obrnjeno ali spremenjeno. Ko prevajamo za sinhronizacijo, mora biti zaključena celota govora, bodisi stavek bodisi polstavek, torej tisto, kar povedo med vdih, enako dolga po zlogih, kot je original. Odstopa lahko le za en zlog, mogoče največ dva, če govorca ne vidimo v obraz. In kot sem že rekla, se morajo izrazito animirani vokali ujemati.

Največji težavi pri prevajanju iz angleščine sta:

1. dejstvo, da je angleščina malozložni jezik, ogromno imajo enozložnih besed, veliko je dvozložnih, daljših pa bolj malo, slovenščina pa enozložnih skoraj nima in je po zlogih veliko daljši jezik, obenem pa ga podaljšuje še naša slovnica.
2. Zelo veliko angleških stavkov se konča na -U, v slovenščini pa skoraj ni besede, ki bi se, mogoče kakšna v sklonu. Ampak ravno ta U animatorji strahotno radi izrazito animirajo. Zato je zagotovo najtežji stavek za prevod za sinhronizacijo: I love you. Drugi najtežji pa: Who are you?

Mogoče je zanimivo to, da je veliko manj nadležno loviti mimiko ust pri igranih filmih, čeprav se zdi to nenavadno. Ampak ljudje nikoli ne oblikujemo ustnic tako izrazito, kot jih rišejo animatorji.

Moja edina zares negativna izkušnja je bila pri filmu, ki ga je delal drugi studio, ne tisti, s katerim delam običajno. Ekipa je namreč bila brez posluha za jezik. Dogajanje je bilo postavljeno v 50. leta, zato sem uporabila temu primerno star sleng, oni pa so naredili cel cirkus iz tega, spljuvali prevod in vanj natrpali poplavo »ful« in »kul«.

Zadnje čase mi sicer risanke gredo vse bolj na živce, ker so tiste, narejene v Hollywoodu, izdelane po enakih načelih kot filmi za odrasle. Torej prostaško. Risanke so komedije, bile naj bi zabavni filmi. Hollywoodske komedije pa so zadnja leta vse primitivne. Ne znajo posneti komedije brez bruhanja, riti in podobnega. To je prišlo tudi v risanke. Njihov izgovor: otrokom se kakci, lulanje in rite zdijo »hečni«. Meni se to ni zdelo smešno, ko sem bila stara pet let, in ne zdi se mi smešno zdaj, ko sem stara 50 let. Zdi se mi neumno. Pa nisem noben purist, ampak ne vidim razloga, zakaj je treba na silo trpati prdce v film, tudi če za to ni nobenega razloga.

Sicer pa me neizmerno moti splošno prepričanje, da je »za otroke vse dovolj dobro«. Ogromno ljudi se prevajanja za otroke loteva z mislijo, da kaj pa otroci vedo, pa kaj, če so kakšne napake. Vsak, ki ima dve zrni soli v glavi, pa dobro ve, da je prevajati za otroke najtežje, najzahtevnejše. Prevodi za otroke so učno sredstvo. Otroci si z njihovo pomočjo gradijo besedni zaklad. Če prevajalec ignorira dvojino, roditelj in zdravo pamet, otroci dobijo zmazke. In teh zmazkov je na našem trgu čisto preveč.

3.3.2 Intervju s pevcem in sinhronizatorjem Aleksom Volaskom

1. Ali pred začetkom sinhronizacije potekajo kakšne avdicije za igralce/pevce? Na podlagi česa vas izberejo za določeno vlogo? Ima pri tem veliko vlogo glas?

Pred začetkom so vedno avdicije, saj se posnetek pošlje v tujino k lastnikom, ki ocenijo primernost glasu. Vlogo izbirajo po barvi glasu in po osebnosti (nagajiv, zloben idr.). Glas je ključen, zato se s tem ukvarjamo predvsem glasbeniki in igralci.

2. Ali imate pri sinhronizaciji veliko umetniške svobode ali ste omejeni?

Glede scenarija lahko popravljamo malenkosti, kadar se nam zdi morda primernost boljša, drugače pa se jih kar držimo. Glede same mimike in uporabe glasu ni nekih ovir in si lahko daš »precej duška«, samo da ti potrdijo vlogo.

3. Menite, da sta družbeni status lika in njegova govorica soodvisna? Se vam zdi, da ženski liki govorijo bolj knjižno kot moški?

Niti ne, tega še nisem opazil. Dejansko so vloge v risankah zelo karikirane, v igranih serijah pa se tudi držimo neke »pravilne« slovnice, razen kadar je zahtevano drugače. Trenutno snemamo igrano miniserijo Soy Luna, kjer pa je sleng zahtevan, ker gre za »mestno« mladino. Razlike med družbenimi statusi ali spolom pa ni.

4. Se vam zdi uporaba osrednjeslovenskega pogovornega jezika v sinhroniziranih risankah prevladujoča? Odgovor utemeljite.

Hja, kadar delamo »mestne« like, se dostikrat zatečemo k ljubljanskemu slengu, smo pa delali že vse mogoče – od štajerskih, do gorenjskih ..., pa tudi razne francoske, ruske, španske itd. Prostora je kar veliko, se pa vedno zgledujemo po originalu.

5. Menite, da ženski liki v animiranih filmih govorijo bolj knjižno in »prefinjeno«?

Niti ne, včasih še celo malce bolj slengovsko, kadar gre pri risankah za kakšno »snobovko« ali »snoba«.

6. Ali se pri sinhronizaciji poskušate približati otrokom z uporabo slogovno zaznamovanih besed (sleng, čustvene besede ...) in s tem narediti film bolj zabaven?

Kadar je to zaželeno, drugače pa se uporablja pogovorna slovenščina. Sploh pri risankah za mlajše se izogibamo naglasom.

7. Kako poteka snemanje glasu? Ste sami ali snemate z več igralci hkrati?

Snemaš sam v snemalnici s tonskim mojstrom, ki »pritiska na gumb« in daje nasvete ter pomaga igralcu pri interpretaciji. V večini gre za nekdanje igralce oziroma poznavalce risank.

8. Kaj je tisto, kar vas najbolj veseli pri tem delu?

To, da se lahko vživiš v neko vlogo, ki je morda od tebe popolnoma drugačna. V izziv se mi je postaviti v kožo drugega ter ga poizkusiti narediti čim bolj pristnega.

9. Kako dolgo po navadi poteka sam proces snemanja glasu?

Termini trajajo okoli 3 do 4 ure, saj se potem utrudimo tako igralci kot naš glas. Načeloma imamo vmes vedno kakšno kratko pavzo, da tonski mojster skoči po burek, igralec pa po kozarec vode.

10. Zakaj bi ljudem priporočali ogled animiranih filmov?

Tistim, ki imamo radi risanke, sploh ni treba kaj veliko priporočati. Dejansko imajo risanke velikih produkcij vedno dober humor, dobro glasbo in dobro igralsko zasedbo.

11. Se vam zdi, da sinhronizatorji posvečajo dovolj pozornosti jeziku v animiranih filmih?

Uf, od osebe do osebe odvisno. Sam sem precej »prfoks« glade slovnice in sem zelo občutljiv na določene napake. Glede prevajalcev načeloma ni nekih problemov, velikokrat pa moramo igralci sami malce prirejati besedilo na zloge, da se ujemajo na usta lika.

12. Ali pri sinhronizaciji uporabljate tudi narečja? Se vam zdi, da slednja povzročijo komično zaznamovanost neke osebe?

V Sloveniji je kar praksa, da se uporablja narečja in njihove značilnosti za neki humorni vložek, se pa temu kar precej izogibamo. Če na primer v angleški risanki nekdo govori rusko angleščino, teoretično lahko tudi mi uporabimo narečje.

13. Menite, da z uporabo narečij in slogovno zaznamovanih besed (tudi v animiranih filmih) ohranjamo pestrost jezika?

Mislim, da je to kar klišejska zadeva in nima večje vrednosti in vpliva na ohranjanje jezika ter narečij. Risanko napravi zabavnejšo in zanimivejšo, kaj več od tega pa ne.

14. Ali pri sinhronizaciji večkrat uporabite narečne ali čustveno zaznamovane besede?

Glede na to, ali jih uporabljajo tudi originali. Drugače pa pogovorni slovenski jezik.

15. Kaj vam pri sinhronizaciji povzroča največ težav?

Največ težav je na začetku, ko moraš začutiti lik, njegov način govora, spoznati njegovo osebnost. Prvih nekaj epizod je posvečenih predvsem temu, da najdeš res tisto, kar lik potrebuje. Seveda pred tem poteka izbor glasu, ampak zares udomačiš se šele tam nekje po peti epizodi.

16. Pri katerih sinhroniziranih animiranih filmih ste že sodelovali (mogoče naštejete tiste, ki so vam najbolj ostali v spominu).

Moja največja vloga do zdaj je bila dati glas Spužiju Kvadratniku (Spongebob Squarepants) v slovenski različici filma in serijah. Glas posojam tudi Alvinu v risani seriji Alvin in veverički ter Donatellu v Ninja želvah. Imel sem še mnogo vlog (Yu-Gi-OH!, Pod košem, Soy Luna idr.), vendar mi je bila vloga Spongeboba pisana na kožo. Ker je odpuljen lik, tako kot sem včasih tudi jaz, je bil res dober izziv in mislim, da smo ga s celo ekipo res odlično sinhronizirali.

17. Kaj bi pri svojem delu najbolj izpostavili? Mogoče opišete kakšno zanimivo izkušnjo.

Ko sem prišel na premiero Spužija, sem obiskovalce pričakal na odru in jih nagovoril v njegovem glasu. Bili so popolnoma »šokirani« ob spoznanju, da ta glas ni narejen umetno, ampak ga dejansko lahko proizvede neki gospodič v »reklcu«.

Sinhronizacija risank je svojevrstna umetnost in zelo kreativen hobi, zato me boste v prihodnje zagotovo slišali še v kakšni.

3.3.3 Intervju na MMC RTV Slovenija (otroški program)

1. Kako poteka sinhronizacija v vašem studiu?

Ko izberemo risanko in v oddelku za nakupe izpeljejo postopke nakupa, se odločimo za prevajalca serije. Imamo svojo ekipo zunanjih prevajalcev, ki so se v letih dela z nami izurili v odlične prevajalce za sinhronizacijo. To je posebna veščina, ki so je večji le redki prevajalci. Hkrati se odločimo tudi za režiserja serije, s katerim skupaj naredimo zasedbo glasov. Delamo samo s profesionalnimi (gledališkimi) režiserji in igralci, saj le-ti zmorejo to filigransko delo izpeljati od začetka do konca na enakem nivoju. Pri zasedbi glasov ne želimo posnemati izvirnika, temveč iščemo igralce, katerih glas in interpretacija najbolj ustrežata liku iz risanke. Vsak lik snemamo posebej, tonski mojster pa nato vse glasove zmiksa v celoto. Uvodni song in morebitne ostale songe, ki so v seriji, prevede posebna prevajalka, ki ima ob lepem jeziku še občutek za ritem. Glasbena vodja pripravi note, izbere pevsko zasedbo (če to niso kar igralci sami) in v našem studiu posname vse songe. Na koncu dodamo še vse potrebne grafike (naslove, podnaslove) in slovenske špice ter serija je nared za predvajanje. Seveda so tehnični postopki, ki tu niso omenjeni in potekajo na strežnikih, posebna, a prav tako ključna zgodba, da pride risanka na zaslon.

2. Ali imajo tuji avtorji kakšne posebne zahteve pri sinhronizaciji? Morda zahtevajo uporabo narečij, čustveno zaznamovanih besed?

Vse naše sinhronizacije so v knjižnem jeziku, saj menimo, da samo ta jezikovna zvrst lahko ustrezno spodbuja bujni jezikovni razvoj predšolskih otrok. Sočnost prispevajo odlične interpretacije naših najboljših dramskih igralcev. Za nekatere posebej odmevne serije moramo izbrane glasove igralcev in igralcev poslati producentom v tujino, da odobrijo ali zavrnejo naš izbor – čeprav jezika ne razumejo, slišijo barvo glasu in interpretacijo likov. Do sedaj smo bili za naše delo vedno izjemno pohvaljeni.

3. Kdo izbira igralški kader, ki daje glas animiranim likom? So tudi glede tega kakšne posebne zahteve (višina glasu, globok glas)?

Zasedbo vsake serije naredita skupaj urednica risank in režiser sinhronizacije. Delamo samo s profesionalnimi igralci, ki jih zasedamo podobno, kot bi delali zasedbo za gledališko predstavo. Včasih je risanka taka, da je v njej samo pripovedovalec, ki spreminja glas – takrat uporabimo igralce, ki to zmorejo. Imamo kar nekaj takšnih, zares izjemnih mojstrov spreminjanja glasu. Pri zasedbi glasov ne želimo posnemati izvirnika, temveč iščemo igralce, katerih glas in interpretacija najbolj ustrežata liku iz risanke.

4. Ali imajo igralci pri jeziku svobodno izbiro? Se sami odločijo, kako bodo izgovorili kakšno besedo?

Mojstrstvo igralcev je ravno v tem, da z glasom ne oponašajo originalnega junaka, ampak mu vdihnejo lasten izraz. V studiu sedijo sami, pred ekranom, na katerem gledajo risanko, s slovenskim besedilom pred sabo, s slušalkami na ušesih, poslušajo originalni glas junaka, ki ga interpretirajo, in preko njega gradijo svojo vlogo. Jezik mora biti knjižni, interpretacija pa je stvar dogovora med igralcem in režiserjem.

5. Ali lahko igralci uvajajo svojo vrsto besedne komike?

Če je lik humoren, ga mora tudi igralec ustrezno interpretirati. Zato za takšno vlogo izberemo igralca, ki to zmore. Igralci likom ne dodajajo svojih šal, pač pa sledijo tekstu in ga s svojo interpretacijo nadgradijo in obogatijo.

6. Ali moški uporabljajo več besedne komike od žensk?

Večina igralcev, s katerimi sodelujemo, so, če to od njih zahteva vloga, tudi odlični komiki, tako ženske kot moški.

7. Kdo je tisti, ki poda končno mnenje o tem, kaj je najprimernejše?

Za celostno glasovno podobo risanke je odgovoren režiser, dokončno potrditev pa poda urednica risank.

3.3.4 Intervju s Petro Likar Stanovnik, samostojno strokovno sodelavko na izpitnem oddelku Centra za slovenščino kot drugi in tuji jezik

1. Katera socialna zvrst jezika se vam zdi najprimernejša za sinhronizacijo otroških animiranih filmov in zakaj? Menite, da se lahko otroci ob gledanju sinhroniziranih animiranih filmih naučijo napačne rabe slovenščine?

Za sinhronizacijo so primerne skoraj vse socialne zvrsti (morda je edina izjema žargon, argo). Dobro izvedena sinhronizacija lahko spretno preplete sleng, knjižni jezik, narečja ... ter tako prikaže jezik v vsej njegovi raznolikosti in prožnosti (tako kot ga tudi vsakodnevno srečujemo). Težava ni v rabi različnih socialnih zvrsti, težava je v slabo izvedeni sinhronizaciji. Na primer: v znani risanki na komercialni televiziji (*Blaze in megakolesniki*) glavni lik neprestano govori 'pohodi na plin' (oblika ni ustrezna v nobeni socialni zvrsti slovenskega jezika – plin lahko pohodimo ali stopimo nanj, nikakor pa ne pohodimo nanj). Enako neustrezna je raba medmetov: havdi (howdy), o, fant (oh, boy), jipikajej (yippee ki-yay). Mislim, da tovrstno kalkiranje ne bogati jezika.

Otroci lahko tako s (pogostim) spremljanjem slabo sinhroniziranih risank usvojijo besede in fraze, ki ne ustrezajo slovenskemu okolju.

2. Se vam zdi uporaba narečij v animiranih filmih pomembna? Bi morala biti zaradi ohranjanja pestrosti slovenščine večkrat uporabljena?

Narečja imajo pomembno vlogo, pa naj bo to v filmih, animiranih filmih, risankah ali vsakdanjem življenju. V znanem animiranem filmu o avtomobilih (*Avtomobili*) so pri sinhronizaciji v slovenščino spretno zamenjali tipični ameriški južnjaški naglas s slovenskim dolenjskim narečjem. Lik je tako ohranil svojo značilno govorico (v izvorniku je morda narečje celo še bolj poudarjeno).

Pestrost slovenskih narečij se ohranja predvsem z rabo narečij v domačem okolju. Stik z narečjem v risankah in animiranih filmih lahko otroka kvečjemu obogati. Res pa je, da je treba biti pri sinhronizaciji zelo previden – uporaba narečij na vsako silo lahko deluje prisiljeno. Prav tako morajo govorci ustrezno uporabljati narečje (pretirano pačenje ima lahko na gledalca negativen učinek). Za razvoj in ohranjanje narečij je pomembnejše od animiranih filmov in risank pogovarjanje z otrokom, branje pravljic ter tudi uzaveščanje različnih narečij ob spremljanju različnih medijev.

3. Zakaj menite, da v sinhroniziranih animiranih filmih prevladuje osrednjeslovenski pogovorni jezik?

Osebnostno se mi ne zdi, da bi prevladoval osrednjeslovenski pogovorni jezik. Odvisno, katere animirane filme ali risanke imate v mislih.

Morda je vzrok v tem, da večino risank sinhronizirajo v osrednjeslovenskem prostoru. Poleg tega k temu pripomorejo tudi nešolani govorci (na komercialnih televizijah).

4. Menite, da je uporaba čustveno zaznamovanih besed v sinhroniziranih animiranih filmih pogostejša kot uporaba narečij?

Osebnostno se mi ne zdi, da bi bila uporaba čustveno zaznamovanih besed pogostejša kot uporaba narečij.

Poleg tega je pomemben tudi kontekst. Slogovno zaznamovana je morda v knjižnem jeziku, v slengu pa je popolnoma ustrezna. V animiranih filmih in risankah se poskušajo pogosto gledalcem približati z uporabo slenga. Uporaba knjižnega jezika namreč prinaša občutek formalnosti, narečje pa lik bolj prizemlji, govor se zdi bolj naraven, sproščen. Gledalci se zato lažje poistovetijo z likom. Težava pa je ponovno v tem, da so tudi slengovske besede pogosto nespretno prevzete (kot je nespreten tudi sam prevod).

5. Ali sta govor in družbeni status lika povezana? Kako? Se razlikuje tudi govorica glede na spol? Katera razlika je najočitnejša? Imate kakšne primere?

Seveda, govor določenega lika lahko podkrepi njegov družbeni status.

V primeru Dajza iz risanke *Avtomobili* obstaja povezava med preprostostjo lika in njegovim narečnim govorom. Vendar narečje hkrati tudi poudarja simpatičnost lika.

Govorica likov različnih spolov je problematična pri sinhronizaciji fantovskih/otročkih likov, saj jih pogosto ne sinhronizirajo otroci, temveč ženske. Tako govor ne zveni naravno, hkrati pa se ustvarja vtis, da imajo otroci nenavadno visoke glasove. Nasploh pa je v risankah relativno malo ženskih likov.

6. Večkrat narečja povezujejo z manj izobraženimi in bolj nasilnimi liki (nepridipravi). Zakaj menite, da je tako? Želijo sinhronizatorji poudariti komičnost lika ali njihov družbeni ugled?

Meni se ne zdi, da bi bila narečja povezana z nasilnimi liki.

V prej omenjenem primeru Dajza gre za lik iz ruralnega okolja, ki morda deluje nekoliko preprosteje; govorica poudarja tudi norčavost lika.

V primeru Gruja (*Jaz, baraba*) gre za (deloma) negativen lik, ki pa ima (tudi v izvorniku) ruski naglas. Mislim, da je šlo pri tem za nespretno prevzemanje stereotipov iz ameriškega okolja in je naglas v slovenski risanki zvenel nekoliko umetno. Včasih grejo sinhronizatorji pri prilagajanju animiranega filma lokalnemu okolju res nekoliko predaleč in po nepotrebem z načinom govora podpihujejo stereotipne predstave o določenih narodih, skupinah ljudi. Po nepotrebem karikirajo način govora, kar pa ima lahko na gledalca negativen učinek.

7. Ali je po vašem mnenju jezik (pravilna raba slovenščine) v sinhronizacijah pomemben za njihov uspeh?

Pravilna raba slovenščine je zelo relativen pojem. Pravilna glede na kaj? Upoštevati je treba namreč tudi okoliščine govorjenja. Mislim, da je bolje govoriti o ustrezni rabi jezika – naj bo narečij, pogovornega jezika ali slenga.

Animirani filmi in risanke so medij, ki omogoča rabo vseh socialnih zvrsti (knjižnega jezika, pogovornega jezika, narečij, slenga ...), vendar je treba pri tem upoštevati okoliščine

govorjenja. Konec koncev se vsak dan srečujemo z različnimi socialnimi in funkcijskimi zvrstmi jezika in prav je, da mediji to odražajo.

Večje produkcije v sinhronizacijo vključujejo profesionalne prevajalce in profesionalne govorce, zato je končni izdelek prepričljivejši. Manjše produkcije (zlasti na komercialnih televizijah) pa žal pogosto uporabljajo enega govorca za sinhronizacijo več likov (s pretiranim pačenjem govora, da dosežejo razlikovanje med liki) in slabe prevode (z uporabo besedišča in fraz, ki ne sodijo v naše okolje), zato je tudi končni izdelek manj prepričljiv. Prav uporaba knjižnega jezika lahko v sinhroniziranem animiranem filmu ali risanki deluje umetno, saj ne zveni naravno, temveč se zdi, kot da je govorec pri sinhronizaciji bral z lista.

3.4 Anketiranje

3.4.1 Anketni vprašalnik in predstavitev vzorca

Podatke, potrebne za rezultate najine raziskave z anketiranjem, sva pridobili z anketnim vprašalnikom. Razdelili sva ga na I. gimnaziji v Celju, na Gimnaziji Novo mesto in Gimnaziji Poljane. Vprašalnik so reševali dijaki vseh štirih letnikov. Anketa je bila spletna, zato smo jo posredovali po elektronski pošti in preko eAsistenta.

Vprašalnik so sestavljala vprašanja zaprtega in odprtega tipa. Vseh vprašanj je bilo 18, navezovala pa so se na najine hipoteze. Nekatera vprašanja so imela možnost izključno enega odgovora, nekatera vprašanja pa so bila takšna, da so dijaki lahko odgovorili z več odgovori.

Z vseh treh gimnazij sva skupno dobili odgovore 247 dijakov. Od tega je bilo sto štiriinsedemdeset deklet in triinsedemdeset fantov.

3.4.2 Rezultati ankete

Opomba 1: Z izrazom »dijaki« so mišljeni dijaki in dijakinje.

Opomba 2: Ker sva z anketo spraševali po resni tematiki, med anketiranci pa so se našli tudi manj resni, ponekod nisva posebej analizirali odgovorov pod rubriko »drugo«, saj so bili odgovori neprimerni, žaljivi, ponekod nepovezani z vprašanjem.

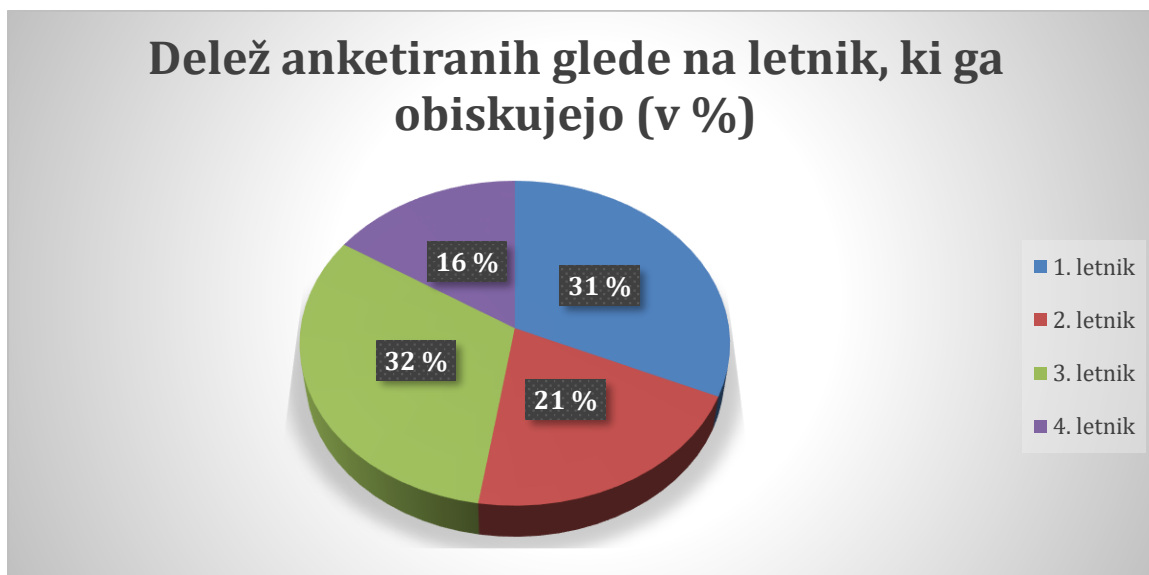
1. vprašanje: Spol

Graf 1: Prikaz deleža anketirancev glede na spol

V raziskavi je sodelovalo 73 dijakov in 174 dijakinj. Dijaki predstavljajo 30 % vseh anketirancev, dijakinje pa 70 %. Takšni rezultati so bili pričakovani, saj gimnazije obiskuje več deklet kot fantov.

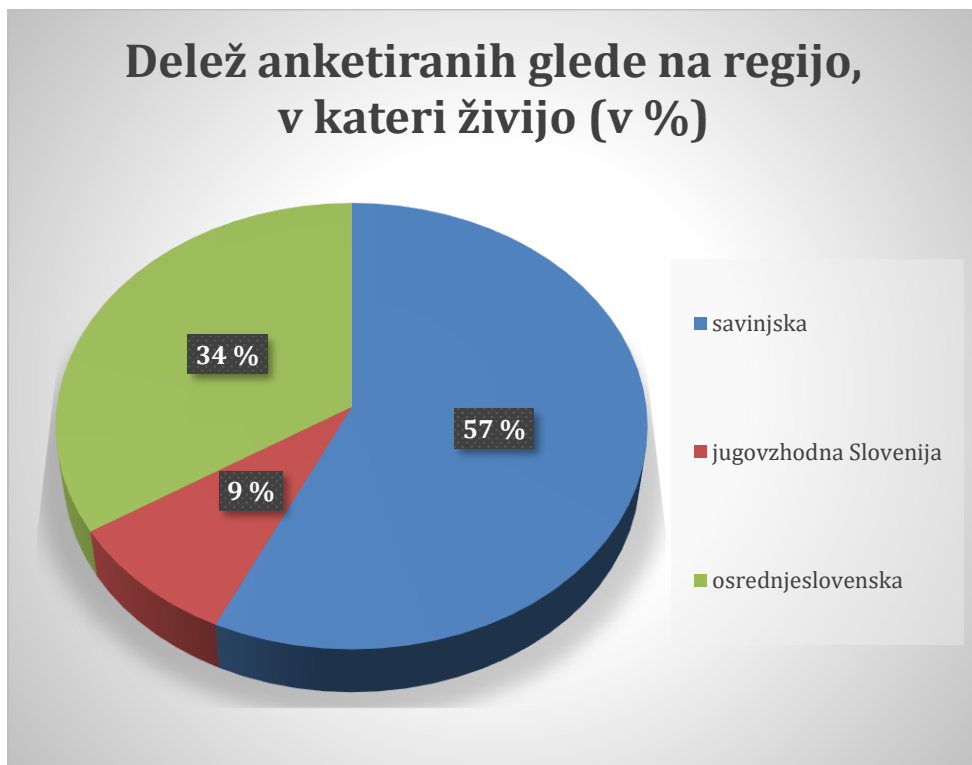
2. vprašanje: Letnik, ki ga obiskujete

Graf 2: Prikaz deleža anketirancev glede na letnik, ki ga obiskujejo

V raziskavi je sodelovalo 79 dijakov prvega, 51 dijakov drugega, 78 dijakov tretjega in 39 dijakov četrtega letnika. Dijaki prvega letnika predstavljajo 32 %, dijaki drugega 21 %, tretjega 32 % in četrtega 16 % vseh anketirancev.

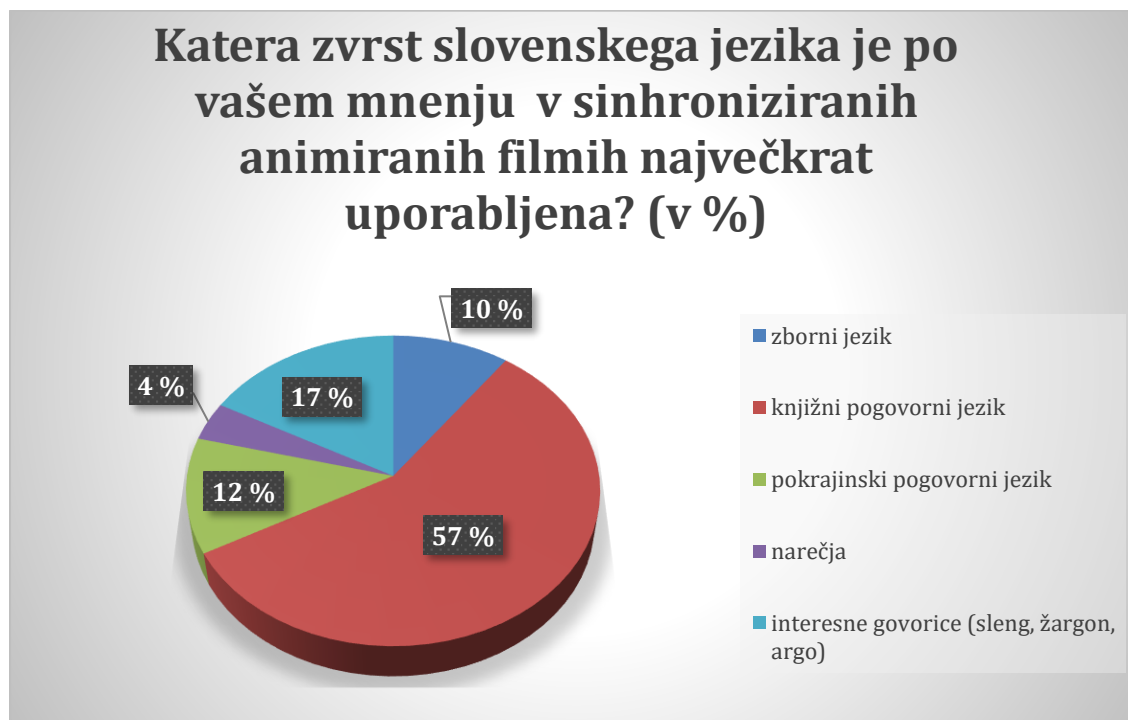
3. vprašanje: Regija, v kateri živite

Graf 3: Prikaz deleža anketirancev glede na regijo, v kateri živijo

Anketo sva poslali v različne slovenske regije, da bi se izognili morebitnim predsodkom dijakov iz posameznih regij. Največ odgovorov sva dobili od dijakov, ki živijo v savinjski regiji. Teh je bilo 140, kar predstavlja 57 % vseh anketirancev. Sledili so jim dijaki iz osrednjeslovenske regije, ki jih je bilo 82 ali 34 % vseh anketirancev. Najmanj odgovorov sva dobili od dijakov iz jugovzhodne Slovenije. Na anketo jih je odgovorilo 22, kar je 9 % anketirancev.

4. vprašanje: Katera zvrst slovenskega jezika je po vašem mnenju v sinhroniziranih animiranih filmih največkrat uporabljena?

Graf 4: Prikaz deleža zvrsti slovenskega jezika, za katero anketiranci menijo, da je v sinhroniziranih animiranih filmih največkrat uporabljena

Na vprašanje, Katera zvrst slovenskega jezika je po vašem mnenju v sinhroniziranih animiranih filmih največkrat uporabljena, je največ anketirancev odgovorilo, da je to knjižni pogovorni jezik. Za ta odgovor se je odločilo 127 dijakov, kar predstavlja 57 % anketirancev. 38 dijakov je odgovorilo, da so to interesne govorice (sleng, žargon, argo). Ti predstavljajo 17 % vseh anketirancev. 26 dijakov je odgovorilo, da je to pokrajinski pogovorni jezik (to je 12 %), 22, da je to zborni jezik (10 %), 10 vprašancev pa se je odločilo za odgovor narečja (4 %).

5. vprašanje: Katero narečje ali pokrajinski pogovorni jezik je po vašem mnenju največkrat uporabljen v sinhroniziranih animiranih filmih?

Graf 5: Prikaz deleža narečij ali pokrajinskih pogovornih jezikov, za katere anketiranci menijo, da so največkrat uporabljeni v sinhroniziranih animiranih filmih

Na vprašanje, Katero narečje ali pokrajinski pogovorni jezik je po vašem mnenju največkrat uporabljen v sinhroniziranih animiranih filmih, je večina dijakov odgovorila, da je to osrednjeslovenski pogovorni jezik. Za ta odgovor se je odločilo 153 dijakov, ki predstavljajo 69 % anketirancev. Drugo najbolj prevladujoče narečje je po njihovem mnenju štajersko narečje. Za ta odgovor se je odločilo občutno manj, a vseeno več dijakov kot za druge možne odgovore. Teh je 45, kar predstavlja 20 % vseh vprašanih. 14 dijakov se je odločilo za odgovor nobeden izmed naštetih. Ti predstavljajo 6 % anketirancev. Pet dijakov (2 %) je odgovorilo, da je to primorsko narečje, trije (1 %), da je to gorenjsko in dva (1 %), da je to dolenjsko narečje. Nihče se ni odločil za odgovor koroško narečje. Zaradi neprimernosti sva en odgovor, ki je bil edini v rubriki drugo, izločili iz analize.

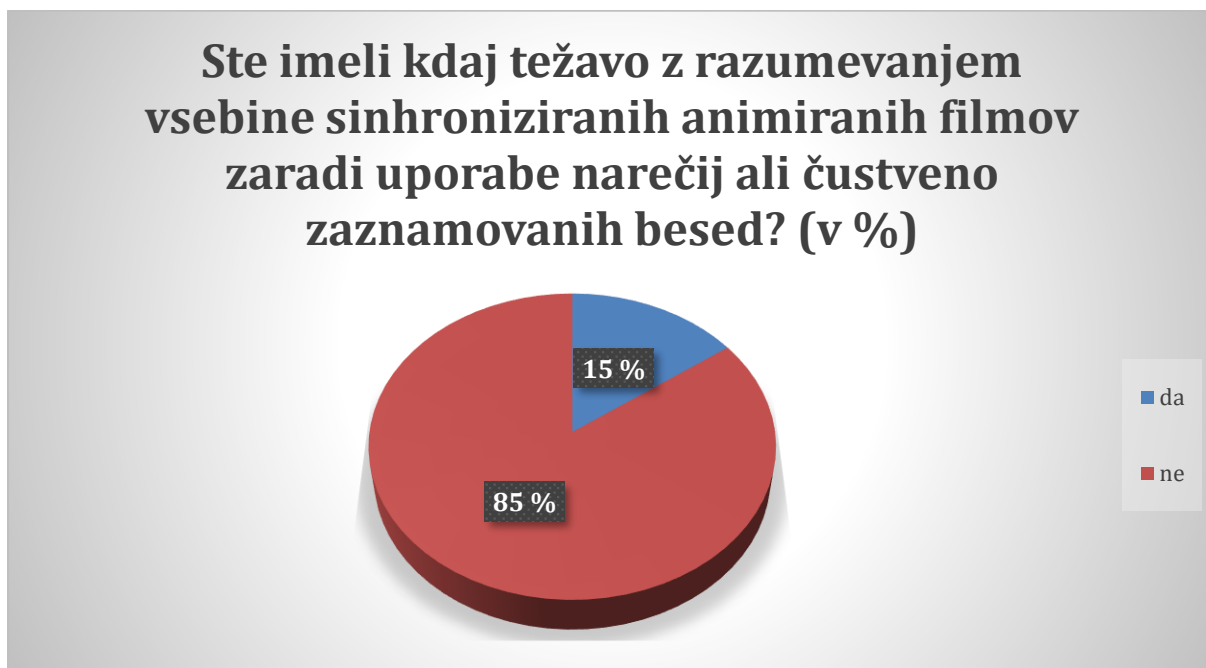
6. vprašanje: Se vam zdi uporaba različnih zvrsti jezika v sinhroniziranih animiranih filmih pomembna za ohranjanje pestrosti jezika?

Graf 6: Prikaz deleža odgovorov na vprašanje, ali se anketirancem zdi uporaba različnih zvrsti jezika v sinhroniziranih animiranih filmih pomembna za ohranjanje pestrosti jezika

Anketirance sva vprašali, ali se jim zdi uporaba različnih zvrsti jezika v sinhroniziranih animiranih filmih pomembna za ohranjanje pestrosti jezika. Večina, to je 130 dijakov, ki predstavljajo 58 % vseh anketirancev, je odgovorila, da se jim to zdi pomembno, ker odraža bogastvo slovenskega jezika. 65 dijakov, ki predstavljajo 29 %, se je odločilo za odgovor da, ker uporaba različnih jezikovnih zvrsti pri animiranih junakih nakazuje njihov položaj v družbi. 19 dijakov (9 %) je odgovorilo, da se jim to ne zdi pomembno, saj ima zborni jezik vsenarodni značaj in ga vsi poznamo, štirje dijaki (2 %) pa so se odločili za odgovor ne, ker se preko množičnih medijev učimo zbornega jezika. Nihče ni odgovoril s čim drugim.

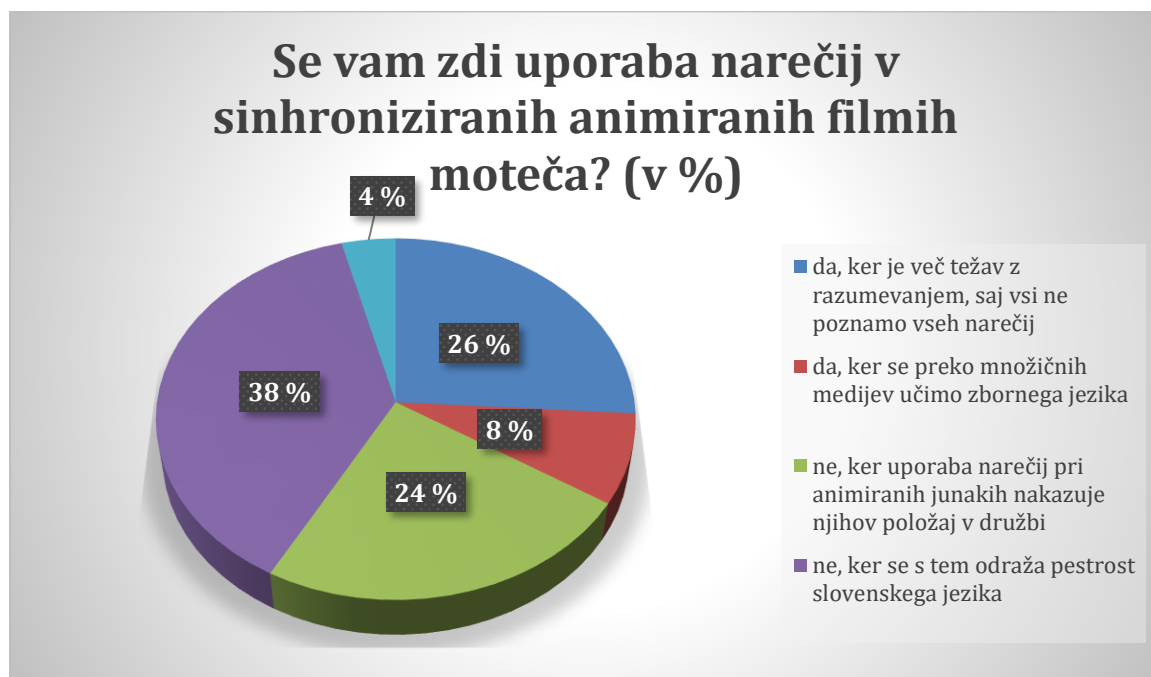
7. vprašanje: Ste imeli kdaj težavo z razumevanjem vsebine sinhroniziranih animiranih filmov zaradi uporabe narečij ali čustveno zaznamovanih besed?

Graf 7: Prikaz deleža odgovorov na vprašanje, ali so anketiranci že kdaj imeli težavo z razumevanjem vsebine sinhroniziranih animiranih filmov zaradi uporabe narečij ali čustveno zaznamovanih besed

Anketirance sva vprašali, ali so imeli kdaj težavo z razumevanjem vsebine sinhroniziranih animiranih filmov zaradi uporabe narečij ali čustveno zaznamovanih besed. Večina, to je 188 dijakov, je odgovorila, da teh težav niso imeli. Ti dijaki predstavljajo 85 % anketirancev. 15 %, to je 35 dijakov, je odgovorilo, da so te težave imeli.

8. vprašanje: Se vam zdi uporaba narečij v sinhroniziranih animiranih filmih moteča?

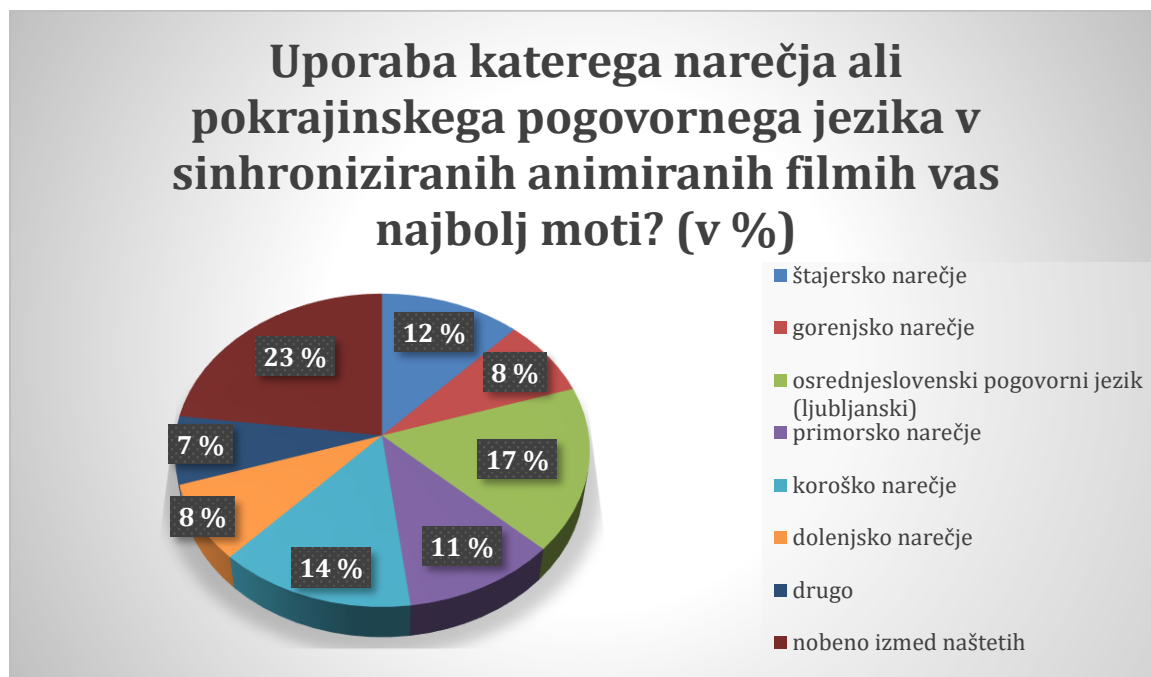
Graf 8: Prikaz deleža odgovorov na vprašanje, ali se anketirancem zdi uporaba narečij v sinhroniziranih animiranih filmih moteča

Večina, to je 144 dijakov, meni, da uporaba narečij v sinhroniziranih animiranih filmih ni moteča. 84 izmed teh dijakov (38 %) je takšnega mnenja, ker menijo, da uporaba narečij pri animiranih junakih nakazuje njihov položaj v družbi. Preostalih 60 dijakov, ki predstavljajo 24 % vseh anketirancev, meni, da je to tako, ker se s tem odraža pestrost slovenskega jezika. 83 anketirancev je bilo mnenja, da jih uporaba narečij v sinhroniziranih animiranih filmih moti. 64 izmed teh (26 %) jih je takšnega mnenja, ker menijo, da je več težav z razumevanjem, ker vsi vseh narečij ne poznamo. Ostalih 19 dijakov (8 %) je takšnega mnenja, ker se jim zdi, da se preko množičnih medijev učimo zbornega jezika. 8 dijakov je odgovorilo v rubriki drugo. Ti predstavljajo 4 % vseh vprašanih. Odgovori v rubriki drugo so bili:

- ne, razen če pretiravajo,
- da,
- ne, ker je bolj pestro,
- ne, ker ljudje, ki gledamo ta sinhroniziran film prihajamo iz cele Slovenije in ne samo iz določenega dela države. Prav je, da junaki govorijo v različnih narečjih, saj s tem ohranjamo enakovrednost vseh narečij,
- ne, ker je film pestrejši,
- sinhronizacija me na splošno moti,
- če je opazno pretiravanje.

Zaradi neprimernosti sva morali en odgovor iz rubrike drugo izločiti iz analize.

9. vprašanje: Uporaba katerega narečja ali pokrajinskega pogovornega jezika v sinhroniziranih animiranih filmih vas najbolj moti?

Graf 9: Prikaz deleža narečij ali pokrajinskih pogovornih jezikov, ki so anketirancem v sinhroniziranih filmih najbolj moteči

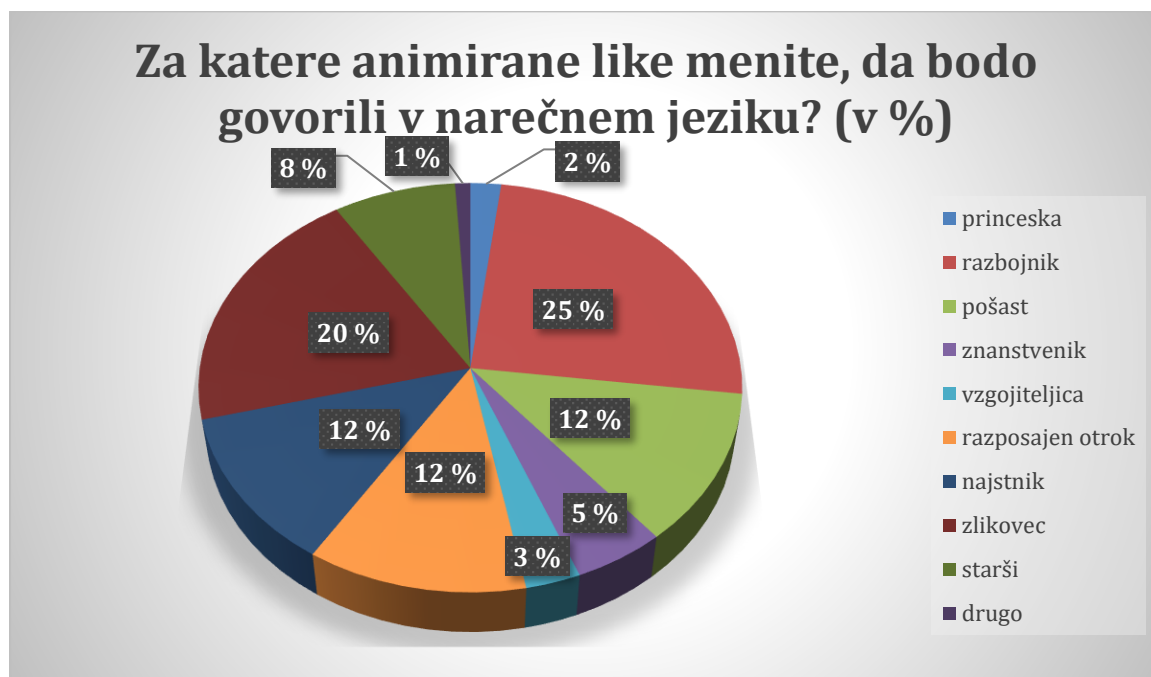
Anketirance sva vprašali, katero narečje ali pokrajinski pogovorni jezik jih v sinhroniziranih animiranih filmih najbolj moti. Ker je bilo možnih več odgovorov, sva skupno dobili 284 odgovorov. Največ, 66, jih je odgovorilo, da jih ne moti nobeno izmed naštetih narečij. Teh je 23 %. Izmed tistih, ki jih uporaba narečij ali pokrajinskega pogovornega jezika moti, se jih je največ odločilo za odgovor osrednjeslovenski pogovorni jezik. Teh odgovorov je bilo 46, kar predstavlja 16 % anketirancev. 14 % anketirancev, to je 41 dijakov, pa najbolj moti uporaba koroškega narečja. 12 %, to je 34 dijakov, najbolj moti uporaba štajerskega narečja. 22 dijakov (8 %) je odgovorilo, da jih najbolj moti gorenjsko narečje. 9 % vprašancev (24 dijakov) najbolj moti uporaba dolenjskega narečja. 31 anketirancev (11 %) najbolj moti primorsko narečje, 7 % (20 dijakov) pa je odgovorilo v rubriki drugo.

V rubriki drugo je največ dijakov odgovorilo z odgovorom prekmursko. Teh dijakov je bilo 13. Skupno v rubriki drugo predstavljajo kar 65 % vseh odgovorov. 2 dijaka sta odgovorila z odgovorom prekmursko narečje, zato jih lahko štejemo zraven k prej naštetim. Tako jih je 15. Predstavljajo 75 % anketirancev, ki so odgovorili v rubriki drugo. Po en dijak je odgovoril z odgovori:

- katero koli,
- prleščina,
- nobeno,
- kakšne redke besede posameznih narečij.

En odgovor sva zaradi nerazumljivosti iz rubrike drugo morali izločiti iz analize.

10. vprašanje: Za katere animirane like menite, da bodo govorili v narečnem jeziku?

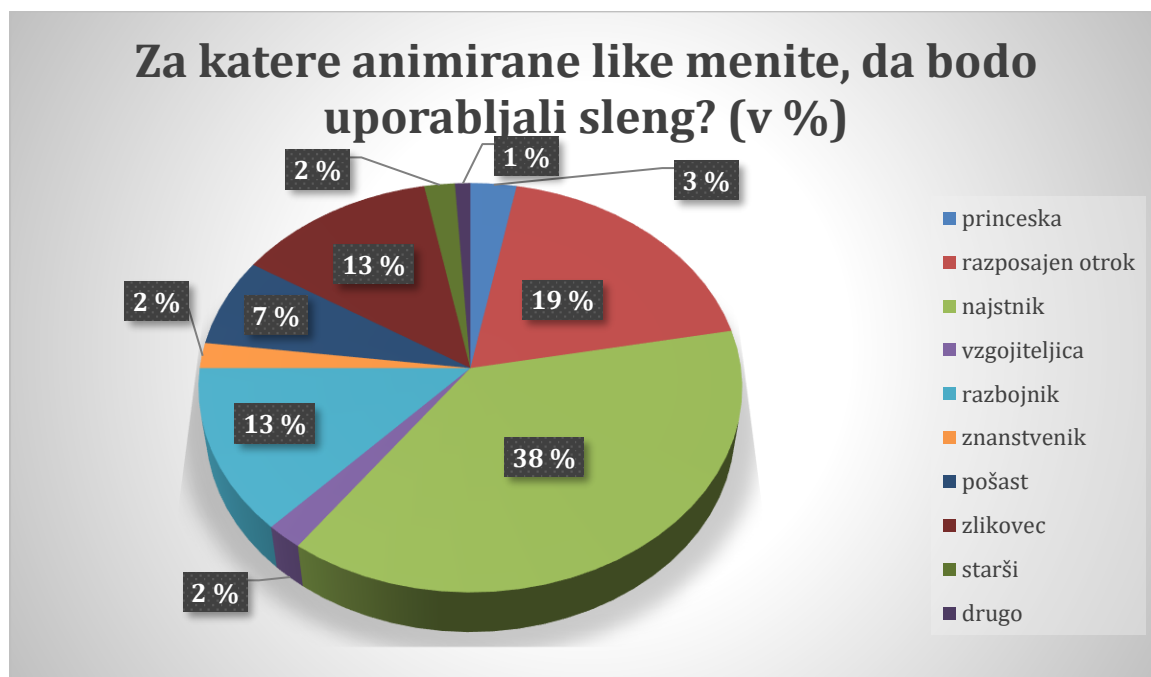

Graf 10: Prikaz deleža animiranih likov, za katere anketiranci menijo, da bodo govorili v narečnem jeziku

Vprašanje, Za katere animirane like menite, da bodo govorili v narečnem jeziku, je imelo za odgovore več možnosti. Vseh odgovorov je bilo 719. Anketiranci so mnenja, da bo v narečnem jeziku največkrat govoril razbojnik. Ta odgovor jih je označilo kar 179. To predstavlja 25 % vseh anketirancev. Drugi najpogostejši odgovor je bil zlikovec. Za ta odgovor se je odločilo 20 % anketirancev, to je 140 dijakov. 86 jih meni, da bosta v narečju govorila pošast in najstnik. Vsak izmed njiju predstavlja 12 % anketirancev. 85 dijakov (prav tako 12 %) meni, da bo v narečju govoril razposajen otrok. 59 jih meni, da bodo v narečnem jeziku govorili starši. To je 8 % vprašanih. 38 dijakov je odgovorilo z odgovorom znanstvenik, kar predstavlja 5 % anketirancev. Manjšina je mnenja, da bosta v narečju govorili vzgojiteljica in princeska. Za vzgojiteljico se je odločilo 25 dijakov (3 %), za princesko pa le 14, kar je 2 %.

7 dijakov (1 %) je na vprašanje odgovorilo v rubriki drugo. Izmed teh so bili le trije odgovori primerni in ustrezni glede na zastavljeno vprašanje. Ostale odgovore sva iz analize izključili. Dva izmed teh treh sta odgovorila z odgovorom pijanec, eden pa je napisal, da mu je vseeno.

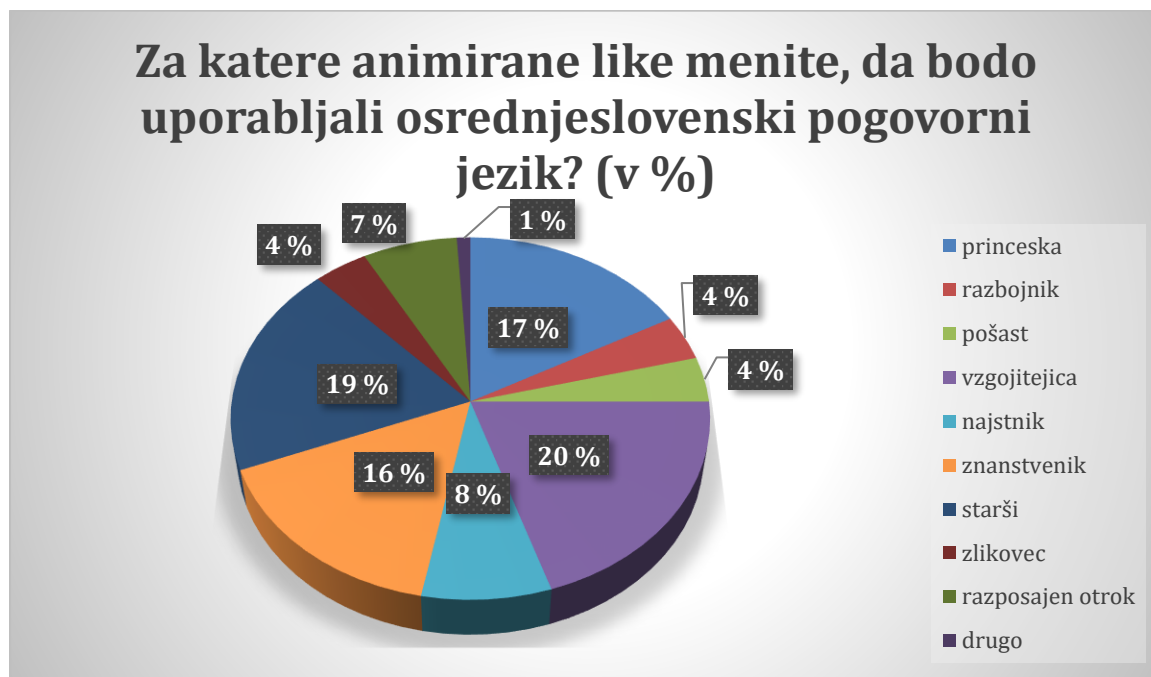
11. vprašanje: Za katere animirane like menite, da bodo uporabljali sleng?

Graf 11: Prikaz deleža animiranih likov, za katere anketiranci menijo, da bodo uporabljali sleng

Na vprašanje, Za katere animirane like menite, da bodo uporabljali sleng, sva dobili 553 odgovorov, saj je bilo možnih več odgovorov. Največ jih je bilo mnenja, da bo sleng uporabljal najstnik. Za to možnost se je odločilo 211 dijakov, ki predstavljajo 38 % vseh odgovorov. 106 jih je bilo mnenja, da bo sleng uporabljal razposajen otrok (19 %). 13 % anketirancev je menilo, da bosta v slengu govorila razbojnik in zlikovec. Za ta odgovor se je odločilo 70 dijakov. 41 dijakov je izbralo možnost pošast (7 %), 19 (3 %) pa se je odločilo za princesko. 2 % vprašanih je na vprašanje odgovorilo z možnostjo znanstvenik ali starši. Najmanj dijakov se je odločilo za možnost vzgojiteljica. Teh je bilo 9, kar predstavlja manj kot 2 %. 4 dijaki so odgovorili v rubriki drugo. Dva izmed njih sta napisala super junaki, po eden pa je napisal vseeno mi je in starši, ki želijo biti »kul«.

12. vprašanje: Za katere animirane like menite, da bodo uporabljali osrednjeslovenski pogovorni jezik?

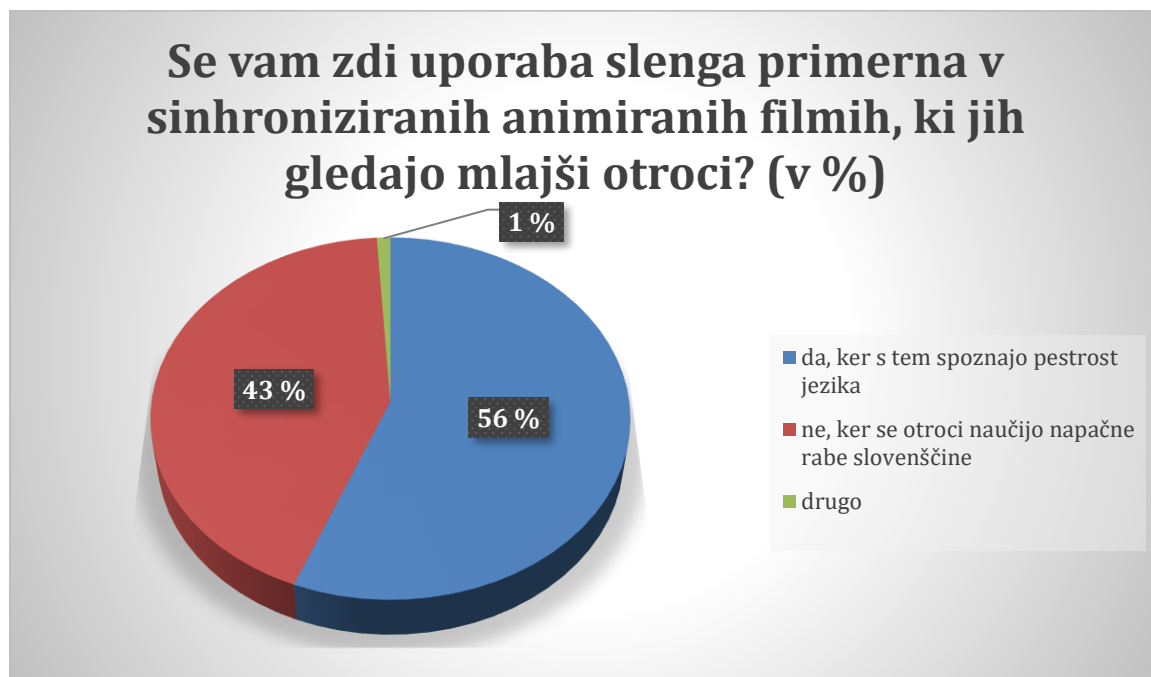

Graf 12: Prikaz deleža animiranih likov, za katere anketiranci menijo, da bodo uporabljali osrednjeslovenski pogovorni jezik

V anketi sva spraševali tudi po uporabi osrednjeslovenskega pogovornega jezika. Zanimalo naju je, kateri animirani liki ga bodo po mnenju anketirancev največkrat uporabljali. Na to vprašanje sva dobili 705 odgovorov. Največ se jih je odločilo za možnost vzgojiteljica. Teh dijakov je bilo 140, kar predstavlja 20 %. Malo manj, 132, se jih je odločilo za odgovor starši. Predstavljajo 19 % vseh odgovorov. 123 jih je bilo mnenja, da bo osrednjeslovenski pogovorni jezik uporabljala princeska (17 %), 111 dijakov pa, da ga bo uporabljal znanstvenik (16 %). 7 % vprašanih se je odločilo za odgovor razposajen otrok (46 dijakov), 8 % pa za odgovor najstnik (59 dijakov). 31 dijakov je odgovorilo z možnostjo zlikovec, 29 z možnostjo dijak in 26 z možnostjo razbojnik. Vsak izmed njih predstavlja okoli 4 % vseh odgovorov. 8 dijakov je odgovorilo tudi v rubriki drugo. En odgovor sva zaradi nerazumljivosti odstranili iz analize. Ostali odgovori so bili:

- odvisno, ali prihaja od tam,
- vseeno,
- nihče (dvakrat),
- Ljubljančani (dvakrat),
- ne vem.

13. vprašanje: Se vam zdi uporaba slenga primerna v sinhroniziranih animiranih filmih, ki jih gledajo mlajši otroci?

Graf 13: Prikaz deleža odgovorov na vprašanje, ali anketiranci menijo, da je uporaba slenga v sinhroniziranih animiranih filmih namenjenih otrokom primerna ali ne

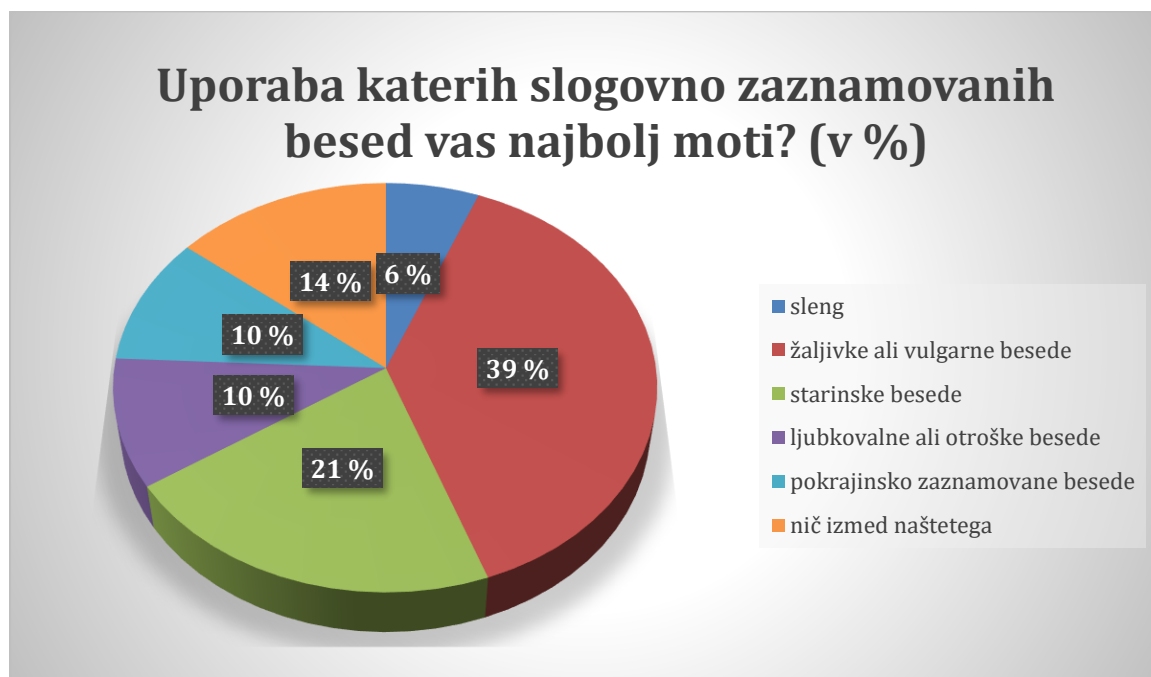
Zanimalo naju je tudi, ali anketiranci menijo, da je uporaba slenga primerna v sinhroniziranih animiranih filmih, ki jih večinoma gledajo mlajši otroci. Večina anketirancev je bila mnenja, da je, saj tako spoznajo pestrost jezika. Za ta odgovor se jih je odločilo 120, kar predstavlja 56 % vseh anketirancev. 43 % se jih je odločilo za nasprotno stran. Bili so mnenja, da to ni primerno, saj se otroci s tem naučijo napačne rabe slovenščine.

V rubriki drugo sta odgovorila 2 dijaka. Odgovora sta bila:

- ne, saj naj bi uporabljali besede, ki jih uporabljamo mi, vendar jih ne,
- da, ker lahko da sleng dialogu večjo avtentičnost.

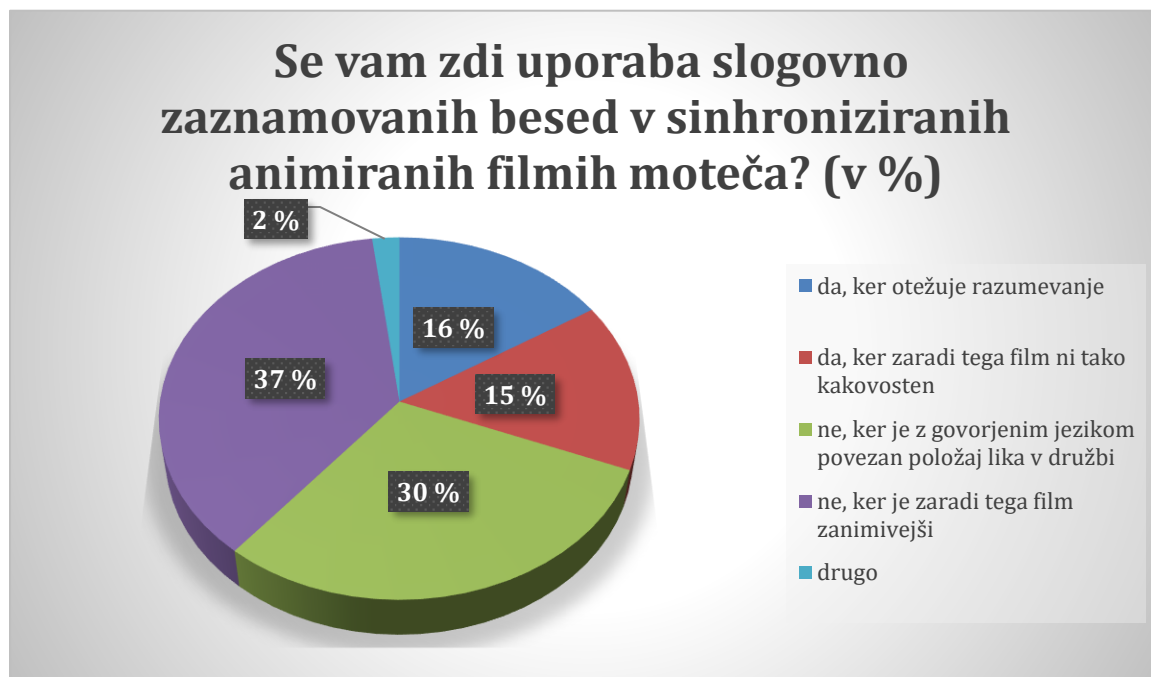
14. vprašanje: Uporaba katerih slogovno zaznamovanih besed vas najbolj moti?

Graf 14: Prikaz deleža slogovno zaznamovanih besed, ki anketirance najbolj motijo

Na vprašanje, Uporaba katerih slogovno zaznamovanih besed vas najbolj moti, je največ anketirancev odgovorilo, da so to žaljivke ali vulgarne besede. Za ta odgovor se je določilo 38 % vprašancev (80 dijakov). 44 dijakov je izbralo odgovor starinske besede. Ti predstavljajo 21 % vseh anketirancev. 10 % se jih je odločilo za odgovora ljubkovalne ali otroške besede in pokrajinsko zaznamovane besede. Teh dijakov je bilo v obeh primerih 22. 30 dijakov ne moti nič izmed naštetega (14 %). Najmanj dijakov moti sleng. Ta odgovor jih je izbralo 12, kar predstavlja 6 %.

15. vprašanje: Se vam zdi uporaba slogovno zaznamovanih besed v sinhroniziranih animiranih filmih moteča?

Graf 15: Prikaz deleža odgovorov na vprašanje, ali se anketirancem zdi uporaba slogovno zaznamovanih besed v sinhroniziranih animiranih filmih moteča

Anketirance sva vprašali, če se jim zdi uporaba slogovno zaznamovanih besed v sinhroniziranih animiranih filmih moteča. Največ, 36 % (77 dijakov) jih je odgovorilo, da se jim uporaba takšnih besed ne zdi moteča, saj je zaradi tega film zanimivejši. 31 % (65 dijakov) jih je prav tako odgovorilo, da jih to ne moti, vendar tokrat s pojasnilom, da je z govornim jezikom povezan položaj lika v družbi. 34 dijakov, to je 16 %, jih je menilo, da je uporaba takšnih besed moteča, saj otežuje razumevanje, 15 % vprašancev (31 dijakov), pa je pritrdilo, ker menijo, da film zaradi tega ni tako kakovosten. Štirje dijaki, ki predstavljajo 2 % anketirancev, so odgovorili v rubriki drugo. Dva sta odgovorila z odgovorom da, po eden pa je zapisal, da so lahko takšne besede neprimerne za mlajše gledalce in da je to odvisno od pretiravanja.

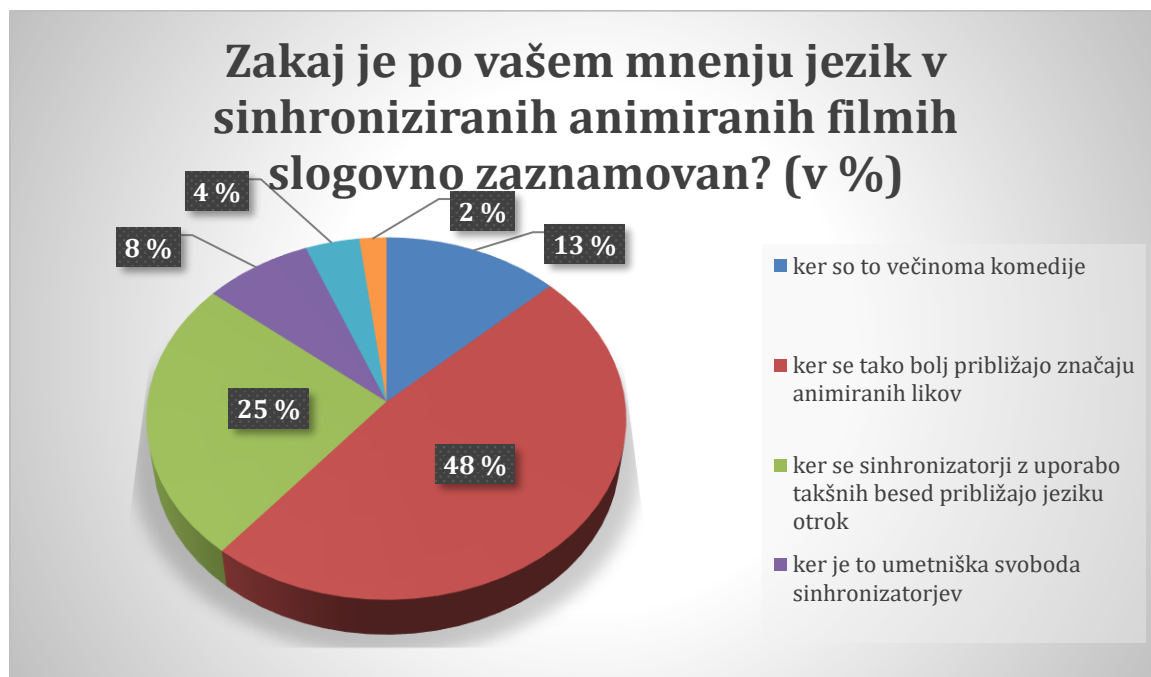
16. vprašanje: Kateri liki imajo po vašem mnenju bolj slogovno zaznamovano govorico?

Graf 16: Prikaz deleža likov, ki imajo po mnenju anketirancev bolj slogovno zaznamovano govorico

Ker sva se v svojih hipotezah opredelili tudi do razlik med spoloma, sva dijake vprašali, kateri liki imajo po njihovem mnenju bolj zaznamovano govorico. Kar 88 % vseh vprašancev je menilo, da so to osebe moškega spola. To je kar 184 dijakov. Od tega jih je 89 odgovorilo, da so to odrasli moški liki. Ti predstavljajo 43 %. Največ dijakov, 95 (45 %), jih je bilo mnenja, da so to otroški liki moškega spola. 12 % vprašancev, to je 26 dijakov, se je odločilo za osebe ženskega spola. Polovica, 6 % oziroma 13 dijakov, jih je odgovorila, da so to odrasli ženski liki, druga polovica pa, da so to otroški liki ženskega spola.

17. vprašanje: Zakaj je po vašem mnenju jezik v sinhroniziranih animiranih filmih slogovno zaznamovan?

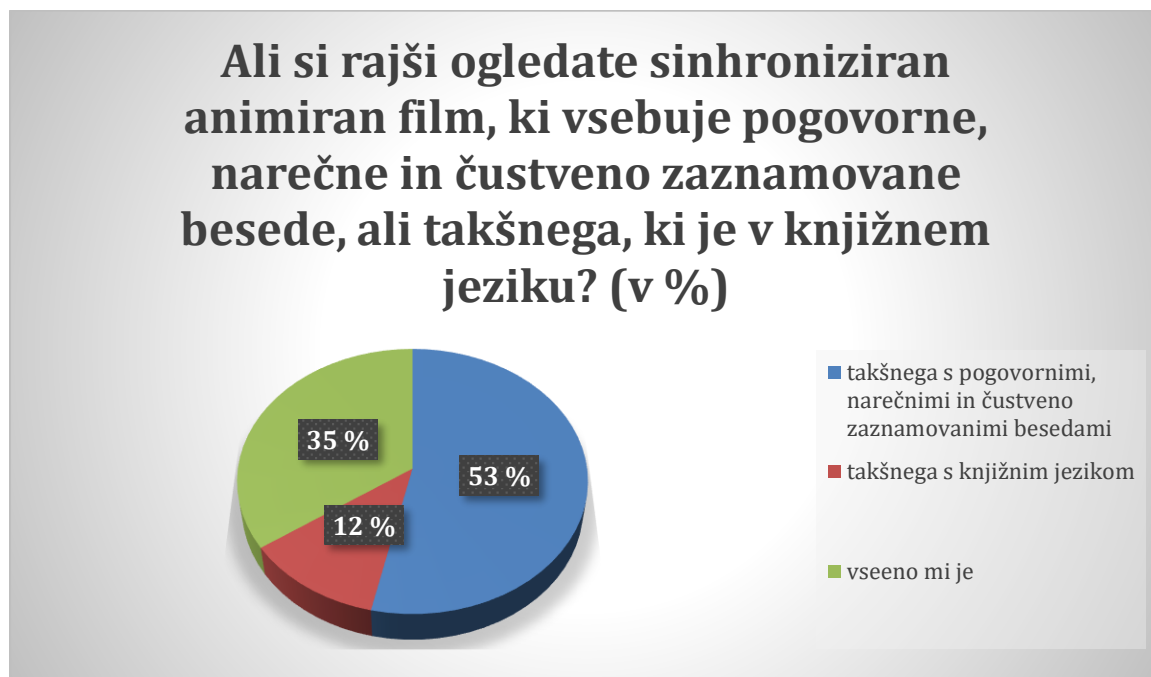

Graf 17: Prikaz odgovorov na vprašanje, zakaj anketiranci menijo, da je jezik sinhroniziranih animiranih filmih slogovno zaznamovan

Zanimalo naju je tudi, zakaj dijaki menijo, da je jezik v sinhroniziranih animiranih filmih slogovno zaznamovan. Večina (48 %) jih je odgovorila, da se s tem približajo značaju animiranih likov. S tem odgovorom jih je odgovorilo 100. 25 % oziroma 53 anketirancev se je odločilo, da je to tako, ker se sinhronizatorji z uporabo takšnih besed približajo jeziku otrok. 26 dijakov (12 %) jih je bilo mnenja, da je tako zaradi tega, ker so to večinoma komedije, 17 dijakov (8 %), ker je to umetniška svoboda sinhronizatorjev, 4 % (8 dijakov) pa je menilo, da za to ni posebnega razloga. Najmanj 5 dijakov, ki predstavljajo 2 % anketirancev, je odgovorilo v rubriki drugo. Odgovori so bili:

- Ker sinhronizatorji menijo, da bo film dosegel višje gledanosti, bo publiki bolj všeč.
- Ker se poskušajo približati jeziku mladih, a jim to običajno ne uspe.
- Nimam mnenja, ker sinhroniziranih filmov ne gledam.
- Ker se želijo približati otrokom.
- Vse naštetu.

18. vprašanje: Ali si rajši ogledate sinhroniziran animiran film, ki vsebuje pogovorne, narečne in čustveno zaznamovane besede, ali takšnega, ki je v knjižnem jeziku?

Graf 18: Prikaz deleža odgovorov na vprašanje, ali si anketiranci rajši ogledajo sinhroniziran animiran film, ki vsebuje pogovorne, narečne in čustveno zaznamovane besede, ali takšnega, ki je v knjižnem jeziku

V zadnjem vprašanju sva želeli izvedeti, ali si dijaki rajši ogledajo sinhroniziran animiran film v knjižnem jeziku ali takšnega, ki vsebuje pogovorne, narečne in čustveno zaznamovane besede. Več kot polovica vseh dijakov je odgovorila, da si rajši ogledajo sinhroniziran animiran film, ki vsebuje pogovorne, narečne in čustveno zaznamovane besede. Tako jih je odgovorilo 54 % oziroma 113 dijakov. 72 dijakov, ki predstavljajo 34 % vseh anketirancev, je odgovorilo, da jim je vseeno. Najmanj dijakov se je odločilo za to, da si rajši ogledajo sinhroniziran animiran film, ki je v knjižnem jeziku. Takšnih dijakov je bilo 24. Predstavljajo 11 % anketirancev.

4 Razprava

4.1 Vrednotenje zastavljenih hipotez

Hipoteza 1

Liki, ki v animiranih filmih uporabljajo narečje ali sleng, so komično zaznamovani (besedna in značajska komika).

S to hipotezo sva želeli ugotoviti, kako je način govora posameznih likov v sinhroniziranih animiranih filmih povezan z njihovo komično zaznamovanostjo. Ker meniva, da je družbena neenakost v današnjem času eden izmed največjih družbenih problemov, sva se odločili, da ugotoviva, ali se to kaže tudi v animiranih filmih. Mladostniki so v sodobnem svetu na vsakem koraku izpostavljeni stereotipni predstavi o drugih. Jezik je eno izmed orodij, s katerim se posameznik pokaže in predstavi svetu. Uporaba drugačnih, neobičajnih besed nas lahko komično zaznamuje, saj zaradi stereotipizirane predstave ljudi o tem, kako naj bi govorili, pri njih povzroči posmeh. Opozoriti sva želeli predvsem na to, da največji problem predstavlja dejstvo, da so takšnim filmom izpostavljene predvsem mlajše generacije, ki se z jezikom šele podrobneje seznanjajo.

S podrobno analizo treh izbranih sinhroniziranih animiranih filmov sva ugotovili, da so liki, ki uporabljajo narečne in slengovske besede res komično zaznamovani. Z ogledom animiranega filmu *Jaz, baraba* sva ugotovili, da je glavni lik, Gru, komično zaznamovan. Predstavlja barabo, družbena moč mu pada, prav tako tudi ugled. Velja za ne preveč izobraženega. Je značilni predstavnik nižjega sloja, saj nima večjega vpliva v družbi. Njegova govorica je vse prej kot knjižno pravilna. Večinoma uporablja jugoslovanski in vzhodnoevropski naglas. Tako je avtor stereotipno in komično prikazal nižji družbeni sloj. Opazimo lahko predvsem besedno, značajsko in situacijsko komiko, saj uporablja neknjižne besede, govori trdi l in se obnaša kot prava baraba.

V drugem sinhroniziranem animiranem filmu, *Hotel Transilvanija*, sva ugotovili, da od knjižnega jezika najbolj odstopa govor pošasti. Pošasti so v filmu najbolj komično zaznamovane, saj so neizobražene, ljudje jih enačijo z nečim slabim, njihovo obnašanje pa v ljudeh vzbuja posmeh. Meniva, da je bil to avtorjev namen, saj je tudi v izvorniku uporabljenih več različic angleškega jezika, s čimer je še bolj poudaril njihovo besedno komičnost, ki se posledično odraža tudi kot značajska komika.

V sinhroniziranem animiranem filmu *Zlatolaska* so najbolj komično zaznamovani razbojniki. Ugotovili sva, da uporabljajo največ različnih pokrajinskih pogovornih besed. Njihov govor je na trenutke nerazločen, saj je možno zaznati momljanje. Najbolj je izpostavljen severnoštajerski pogovorni jezik, ki stereotipno velja za jezik manj izobraženih. Poleg besedne komičnosti, ki se izraža kot uporaba različnih narečij in čustveno zaznamovanih besed, je prisotna tudi groteskna, značajska in telesna komika. Lik pijanca je komično zaznamovan na več načinov, čeprav se komičnost najbolj odraža v njegovem govoru.

V drugem delu raziskave sva skušali najino hipotezo potrditi tudi z intervjuji. Prevajalko Vesno Žagar sva v šestem vprašanju vprašali, ali pri prevajanju besedil z uporabo različnih zvrsti

jezika vpliva tudi na komično zaznamovanost oseb. Odgovorila je pritrdilno in celo izpostavila, da operira z različnimi ravnmi pogovornega jezika, tujkami in podomačenimi starimi besedami. Poudarila je tudi, da komično zaznamovanost največkrat doseže z uporabo izrazito drugačnega jezika od splošno uporabljenega (osrednjeslovenski pogovorni jezik). Najine domneve je potrdila.

Aleks Volasko, najin drugi intervjuvanec, je na dvanajsto vprašanje, v katerem sva ga vprašali, ali meni, da z uporabo narečij povzročijo komično zaznamovanost neke osebe, odgovoril, da je v Sloveniji praksa, da narečja in njihove značilnosti uporabljajo kot humorne vložke. Tudi on je najino hipotezo potrdil.

Najina četrta intervjuvanka, Petra Likar Stanovnik, je v šestem vprašanju, kjer sva jo v drugem delu vprašanja vprašali, ali meni, da želijo sinhronizatorji z uporabo narečnih besed poudariti komičnost lika ali njihov družbeni ugled, odgovorila, da se ji zdi, da grejo sinhronizatorji včasih predač pri prilagajanju animiranega filma lokalnemu okolju. Z načinom govora namreč podpihuje stereotipne predstave o določenih narodih, kar v ljudeh zbuja posmeh.

Tretji del najine raziskave je predstavljal anketni vprašalnik. V desetem vprašanju sva dijake povprašali, za katere animirane like menijo, da bodo govorili v narečnem jeziku. Največ jih je odgovorilo, da bodo narečje uporabljali razbojniki (25 %), zlikovci (20 %), pošasti (12 %) in najstnik (12 %). To predstavlja kar 70 % vseh odgovorov. Tudi midve sva v najini analizi sinhroniziranih animiranih filmov ugotovili, da so prav ti liki največkrat komično zaznamovani. Najini predlogi pri odgovorih so temeljili na analizi sinhroniziranih animiranih filmov, dijaki pa so najino hipotezo tudi potrdili. Meniva, da se tako kaže stereotipen pogled dijakov na like, saj so slednji v družbi predstavljeni kot komično zaznamovani in je njihov glavni namen, da popestrijo film.

Na podlagi najinih ugotovitev pri treh različnih načinih raziskovanja sva najino hipotezo potrdili, saj se je izkazalo, da se ugotovitve med seboj povezujejo in prepletajo.

Hipoteza je potrjena.

Hipoteza 2

Liki, ki ne govorijo osrednjeslovenskega pogovornega jezika, so manj razgledani, veljajo za manj izobražene in so deležni družbenega posmeha. Narečje, ki je v animiranem filmu drugačno od osrednjeslovenskega pogovornega jezika, uporabljajo osebe z nižjim družbenim statusom.

Problem, izpostavljen v najini drugi hipotezi, se nama ne zdi problem le v sinhroniziranih animiranih filmih, temveč tudi v družbi nasploh. Dokazati sva želeli, da osrednjeslovenski pogovorni jezik v družbi uživa večji ugled. Tisti, ki se poslužujejo te vrste jezika, veljajo za družbeno vplivnejše, bolj izobražene, inteligentne. Tisti, ki govorijo drugače, so deležni večjega družbenega posmeha, veljajo za manj izobražene in so nižjega družbenega statusa. Meniva, da je pomembno, da kljub zgoščenosti prebivalstva v osrednji Sloveniji, ne zanemarimo narečij, značilnih za druge dele države. Vsekakor je to ponovno eden izmed večjih stereotipov, ki bi moral izginiti.

Z analizo sinhroniziranih animiranih filmov sva ugotovili, da lahko v njih največkrat zasledimo osrednjeslovenski pogovorni jezik. V prvem filmu, Jaz, baraba, lahko to utemeljiva z likom Gruja, ki v družbi velja za manj izobraženega, nerazgledanega in nima večjega družbenega ugleda ter vpliva. Njegov način govora se najbolj razlikuje od osrednjega pogovornega jezika v sinhroniziranem animiranem filmu, saj uporablja jugoslovansko in vzhodnoevropsko narečno govorico. Njegovo narečje je drugačno od osrednjega pogovornega jezika tudi zato, ker je predstavnik nižjega družbenega sloja, kar pomeni, da je nižjega družbenega statusa. Opazili sva, da liki, ki imajo večjo družbeno moč, npr. Vektor, govorijo osrednjeslovenski pogovorni jezik. Njegova govorica vsebuje manj narečnih besed. Vektor je predstavnik višjega družbenega sloja, s tem pa je tudi njegov družbeni status višji.

V drugem sinhroniziranem animiranem filmu, Hotel Transilvanija, so pošasti nižjega družbenega statusa. Posledično se njihova govorica najbolj razlikuje od osrednjega pogovornega jezika, kar lahko utemeljiva z uporabo čustveno zaznamovanih besed in hrvatizmov (nikad). Govorijo več različnih pokrajinskih jezikov (prekmurski, severnoštajerski, vzhodnoevropski ...: fertik, otroc ...). Pošasti že stereotipno veljajo za neizobražene in manj razgledane, poleg tega pa v ljudeh vzbujajo posmeh. Noben lik ni višjega družbenega statusa, zato sva v tem animiranem filmu zasledili največ odstopanj od osrednjeslovenskega pogovornega jezika. Grof Drakula sicer uživa višji družbeni ugled med pošastmi.

V tretjem filmu, Zlatolaska, sva opazili najmanj odstopanj od osrednjeslovenskega pogovornega jezika. Meniva, da je to zato, ker lahko zasledimo največ oseb z višjim družbenim statusom. Te osebe so bolj izobražene in razgledane od tistih, ki nastopajo v drugih dveh animiranih filmih. Kot primer lahko izpostavimo Zlatolasko, ki govori knjižni pogovorni jezik, večkrat pa se približa tudi osrednjeslovenskemu pogovornemu jeziku. V družbi ni deležna posmeha. Največji kontrast zaznamo pri razbojnikih. Njihova govorica se bistveno razlikuje od Zlatolaskine, saj uporabljajo severnoštajersko narečje, ki v gledalcih vzbuja posmeh. S tem se kaže tudi njihova neizobraženost in nižji družbeni položaj.

V drugem delu raziskave sva tudi najine intervjuvance povprašali, kaj menijo o tem (s strokovne plati).

Najina prva intervjuvanka, Vesna Žagar, nama je v petem vprašanju, v katerem sva jo vprašali, ali meni, da je uporaba osrednjeslovenskega pogovornega jezika v sinhroniziranih risankah prevladujoča, odgovorila, da se ji zdi, da je težava pri narečjih ta, da hitro koga užališ. Če bi kakšen »grobjan« govoril preveč gorenjsko ali štajersko, bi gledalci to hitro zamerili. Povedala je, da je bilo celo že nekaj pripomb na uporabo narečij pri barabah, ki veljajo za osebe z nižjim družbenim statusom. Veljajo za manj razgledane, neizobražene in so deležne družbenega posmeha.

Pevca in sinhronizatorja Aleksa Volaska sva v četrtem vprašanju vprašali, ali se mu zdi osrednjeslovenski pogovorni jezik v sinhroniziranih animiranih risankah prevladujoč. Povedal nama je, da se k takšni govorici največkrat zatečejo, kadar upodabljajo mestne like. Prebivalci mest že nasploh (stereotipno) veljajo za osebe z višjim družbenim statusom. Tako se sociolingvistično prepletata dve ugotovitvi, ki sva jih v najini hipotezi želeli izpostaviti.

Tudi Petra Likar Stanovnik nama je v petem vprašanju odgovorila, da se ji zdi, da govor določenega lika lahko podkrepi njegov družbeni status. Podala je celo primer iz animiranega filma Avtomobili. Tam eden izmed likov, Dajz, uporablja narečni govor. Je preprost in ne velja za lik z višjim družbenim statusom.

V tretjem delu najine raziskave, kjer sva odgovore pridobili od gimnazijcev, sva jih v desetem vprašanju vprašali, za katere animirane like menijo, da bodo govorili v narečju. Največ, kar 180 dijakov, se je odločilo za odgovor razbojnik. Drugi najpogostejši odgovor je bil zlikovec (141 dijakov). Razbojniki in zlikovci v družbi veljajo za osebe z nižjim družbenim statusom. V družbi ne uživajo ugleda, veljajo za manj izobražene in nerazgledane ter so večkrat deležni posmeha. Ker se je za takšen odgovor med velikim naborom animiranih likov odločila večina anketiranih dijakov, meniva, da so s tem najino hipotezo potrdili.

Še bolj so se potrditvi najine hipoteze približali v dvanajstem vprašanju, v katerem sva jih povprašali, za katere animirane like menijo, da bodo uporabljali osrednjeslovenski pogovorni jezik. 141 dijakov se je odločilo za odgovor vzgojiteljica, 133 za odgovor starši in 124 za odgovor princeska. Za primerjavo lahko poveva, da se je le 26 dijakov odločilo za odgovor razbojnik in 31 za odgovor zlikovec. Vzgojiteljica, starši in princeska veljajo za osebe z višjim družbenim statusom, saj v družbi uživajo višji ugled – so razgledani, izobraženi in ljudje se jim ne posmehujejo.

Na podlagi najinih ugotovitev pri treh različnih načinih raziskovanja sva najino hipotezo potrdili, saj se je izkazalo, da se ugotovitve med seboj povezujejo in prepletajo.

Hipoteza je potrjena.

Hipoteza 3

Ženski liki za razliko od moških večinoma govorijo v osrednjeslovenskem pogovornem jeziku ali pa v knjižni slovenščini oziroma narečij sploh ne uporabljajo. Pri večini lahko zaznamo prefinjen način govora.

V najini tretji hipotezi sva želeli izpostaviti, da je velika težava, ki se pojavlja v sinhroniziranih animiranih filmih, stereotipiziranje in razlikovanje med spoloma. Pojavlja se zapostavljenost ženskega spola, kar je očitno tudi v govoru in jeziku. Ženski liki večinoma govorijo »tako kot naj bi se govorilo«, to je v osrednjeslovenskem pogovornem jeziku ali pa v knjižni slovenščini. Redkost je, da najdemo lik ženskega spola, ki bo očitno uporabljal narečne ali pokrajinske pogovorne besede. Pri moških osebah je to precej bolj očitno. Meniva, da je največji problem v tem, da ženske v družbi nimajo tako velike moči kot moški. Za primer si lahko pogledamo zastopanost žensk in moških v parlamentu. Tam je več kot 60 % moških, kar nakazuje na stereotipno prepričanje, ki se je pojavljalo že v zgodovini. To je mnenje, da so moški tisti, ki imajo moč delovanja na pomembnejših družbenih položajih, ženske pa so tiste, ki naj bi opravljale gospodinjstva dela in dela, ki ne zahtevajo toliko družbene moči. Ta problem sva želeli dokazati tudi z uporabo jezika v sinhroniziranih animiranih filmih.

V analizi sinhroniziranih animiranih filmov sva se posvetili predvsem govoru glavnih ženskih in glavnih moških oseb. V prvem filmu, Jaz, baraba, se kot ženske osebe pojavljajo deklince iz sirotišnice. To so Margo, Edith in Agnes. Predstavljajo lepo vzgojene deklince, ki nimajo slabih namer. Govorijo v osrednjeslovenskem pogovornem jeziku in v knjižnem jeziku. Njihova govorica ni komično zaznamovana. Zanimivo je, da govorijo tako »pravilno«, kljub temu da so otroštvo preživele v sirotišnici. Primarna socializacija je namreč ena izmed najpomembnejših dejavnikov pri usvajanju in razvijanju jezikovnih sposobnosti posameznika. V tem je viden največji stereotip. Kljub slabši primarni socializaciji govorijo v osrednjeslovenskem pogovornem oziroma v knjižnem jeziku, saj so ženskega spola. Kot ženska oseba nastopa tudi Grujeva mama. Zanimivo je, da kljub Grujevi močno slogovno zaznamovani govoricni njena ni takšna. V njenem govoru lahko zaznamo to, da je najverjetneje nemškega izvora (priseljanka).

V drugem sinhroniziranem animiranem filmu z naslovom Hotel Transilvanija kot ženski lik nastopa Manca. To je hči grofa Drakule. Ima precej visok družbeni status. Ker je odraščala ločeno od svoji sovrstnikov, od njih ni prevzela slengovske govornice. Uporablja predvsem osrednjeslovenski pogovorni jezik in govori bolj slovnično od svojega očeta. V tem lahko spet opazimo razliko med spoloma, kljub podobnemu družbenemu statusu. Kot ženski lik nastopa tudi Rozi, ki govori zelo vzvišeno in prefinjeno. Večinoma govori v osrednjeslovenskem pogovornem jeziku.

V tretjem sinhroniziranem animiranem filmu (Zlatolaska) sva najlažje opazovali govorico ženskih likov. Glavna oseba je tukaj namreč ženskega spola. Zlatolaska uporablja knjižni pogovorni jezik, na trenutke pa se s svojim govorom približa osrednjeslovenskemu pogovornemu jeziku. V njenem govoru, kljub njeni mladosti, ni moč zaznati slengovskih prvin. Velja za zelo izobraženo, saj veliko bere. Druga pomembnejša ženska oseba v filmu je Zlatolaskina »mama« Gothel. Govori knjižni pogovorni in osrednjeslovenski pogovorni jezik.

Njen govor je zelo prefinjen, na trenutke celo pretiran, saj hoče z naglaševanjem poudariti svoje čustveno stanje.

V drugem delu raziskave sva o dojemanju spolov v sinhroniziranih animiranih filmih povprašali še intervjuvance. Vesna Žagar nama je v četrtem vprašanju, v katerem sva jo vprašali, ali meni, da ženski liki govorijo bolj knjižno kot moški, odgovorila, da med ženskimi in moškimi liki enakega družbenega statusa ne moremo delati razlik. S tem se po analizi animiranega filma Zlatolaska ne moreva popolnoma strinjati, saj sva opazili razliko med govorico Zlatolaske in Flynna Fakina, ki sta enakega družbenega statusa. Zlatolaska namreč uporablja precej manj slenga in ne uporablja žaljivk, ki jih uporablja Flynn Fakin (npr. butasto).

Aleks Volasko, najin drugi intervjuvanec, je v petem vprašanju, v katerem sva ga povprašali, ali meni, da ženski liki govorijo bolj knjižno in prefinjeno, odgovoril, da nima takšnega občutka, saj se mu zdi, da včasih govorijo celo bolj slengovsko kot moški liki.

V petem vprašanju sva tudi Petro Likar Stanovnik vprašali, ali meni, da se govorica glede na spol razlikuje. Odgovorila nama je, da se ji zdi, da je največja težava s fantovskimi otroškimi liki, saj jih večkrat upodobijo ženske, ki svoj govor dodatno popačijo, da zvenijo bolj »fantovsko«. Problem vidi tudi v dejstvu, da je ženskih likov občutno manj kot moških.

V tretjem delu najinega empiričnega dela sva o njihovih pogledih na to temo povprašali tudi dijake. V desetem vprašanju sva jih vprašali, za katere animirane like menijo, da bodo govorili v narečju. Precejšen del dijakov je odgovorilo, da bodo to liki kot sta razbojnik in zlikovec. 180 dijakov se je odločilo za odgovor razbojnik, 141 pa za odgovor zlikovec. Za primerjavo lahko navedeva podatek, da se je za ženske osebe, kot je na primer princeska, odločilo le 14 anketirancev.

V 12. vprašanju pa sva anketirance vprašali, za katere animirane like menijo, da bodo govorili v osrednjeslovenskem pogovornem jeziku. Največ anketirancev se je odločilo za odgovor vzgojiteljica. Takšnih dijakov je bilo 141. V primerjavi z liki moškega spola, kot je na primer razbojnik, opazimo veliko razliko. Zanj se je namreč odločilo le 26 dijakov.

V 16. vprašanju pa sva dijake vprašali, kateri liki imajo po njihovem mnenju bolj slogovno zaznamovano govorico. 95 dijakov se je odločilo, da so to moški otroški liki, 85 pa, da so to moški odrasli liki. Za ženske otroške in odrasle like se je skupno odločilo le 16 dijakov, kar kaže na očitno prevlado moškega spola.

Glede na najine ugotovitve iz vseh treh delov raziskave sva prišli do sklepa, da ženski liki, kljub temu da dva izmed intervjuvancev menita, da ta razlika ni tako očitna, govorijo v osrednjeslovenskem pogovornem jeziku ali knjižnem jeziku. Za razliko od moških govorijo bolj pravilno in prefinjeno. To sva dokazali s podrobno analizo izbranih animiranih filmov in z očitnimi (zelo velikimi) razlikami pri odgovorih na anketna vprašanja.

Če najine ugotovitve strneva, lahko rečeva, da sva hipotezo potrdili, do odstopanj pri posameznih intervjuvancih pa je verjetno prišlo zaradi tega, ker na ta pojav gledata preveč subjektivno in se zato njuno mnenje razlikuje.

Hipoteza je potrjena.

Hipoteza 4

V sinhroniziranih animiranih filmih večkrat zasledimo čustveno zaznamovane besede kot pa narečja.

V družbi težko najdemo osebo, ki bi govorila izključno v knjižnem ali celo v strožji obliki knjižnega, tj. zbornega jezika. Jezik je namreč živ. Sčasoma se spreminja, razvija in težko mu postavimo stroge meje. Predvsem za 21. stoletje je značilno, da se je uporaba slenga močno povečala. Poleg slenga lahko zaznamo tudi veliko drugih čustveno zaznamovanih besed. Narečja pa v sinhroniziranih animiranih filmih zasledimo bolj redko. Glavni razlog je verjetno v tem, da je sinhroniziran animiran film namenjen širši množici gledalcev, ki prihaja iz različnih delov Slovenije. Da bi bil razumljiv vsem, je treba jezik poenotiti in mu postaviti nekakšne nevidne meje.

V svoji raziskavi sva želeli dokazati, da v sinhroniziranih animiranih filmih večkrat zasledimo čustveno zaznamovane besede kot pa narečja. S tem sva želeli poudariti dejstvo, da narečij v sinhroniziranih animiranih filmih ne zasledimo pogosto, če pa jih, so uporabljena kot komični vložek.

V prvem delu raziskave sva se osredotočili na podrobno analizo animiranih filmov. Jeziku v njem sva posvetili še več pozornosti, saj sva se res osredotočili na razlikovanje med posameznimi slogovno zaznamovanimi besedami. V prvem filmu z naslovom Jaz, baraba sva našli vzhodnoevropski (ruski) in jugoslovanski naglas. To sva opazili pri glavni osebi, Gruju, ki je zaradi tega komično zaznamovan. Nemške narečne prvine sva zaznali tudi pri Grujevi mami.

V drugem sinhroniziranem animiranem filmu z naslovom Hotel Transilvanija sva opazili, da Ožbej govori v severnoštajerskem pogovornem jeziku. Njegovi samoglasniki so izgovorjeni dolgo in ozko, govori pa precej hitro, kar je značilnost tega pokrajinskega pogovornega jezika. Narečne prvine lahko zaznamo tudi pri nekaterih pošastih, saj slišimo prekmursko narečje, ki pa ga je sicer v samem animiranem filmu zelo malo. Če nanj nisi preveč pozoren, ga preslišiš. Veliko več pa sva v filmu našli čustveno zaznamovanih besed. Primer tega je grof Drakula, ki v pogovoru z Manco uporablja otroške, ljubkovalne besede. Ko se pogovarja s sebi neenakimi, manj uglednimi, uporablja žaljivke. Uporablja tudi sleng (npr. stari moj). Veliko čustveno zaznamovanih besed uporablja tudi Toni, Kvazimodo (zmerljivke), največ slengovskih besed pa lahko opazimo pri pošastih.

Tretji sinhronizirani animirani film prav tako vsebuje več čustveno zaznamovanih kot narečnih besed. To lahko opazimo že pri glavni junakinji. Zlatolaska praktično ne uporablja narečij. Pri njenem liku so tudi čustveno zaznamovane besede redko opazne, vendar lahko rečeva, da jih nekaj vseeno je. Največ čustveno zaznamovanih besed uporablja Flynn Fakin. Uporablja veliko slenga, časovno zaznamovanih besed, žaljivk in besedne komike. Takšne besede lahko zasledimo tudi pri Goethl, Zlatolaskini mami. Uporablja žaljivke (naivna gos), ljubkovalnice in pomanjševalnice (rožica) ter slabšalnice (punčara). Tudi pri razbojnikih in ostalih nepridipravih zaznamo veliko slenga in kletvic. Pri enem izmed njih je ob veliki pozornosti slišen prekmurski dialekt.

V drugem delu raziskave sva o tej temi povprašali tudi najine intervjuvance.

V četrtem vprašanju sva Petro Likar Stanovnik vprašali, ali meni, da je uporaba čustveno zaznamovanih besed pogostejša od uporabe narečij. Odgovorila nama je, da se v animiranih filmih z uporabo slenga želijo približati gledalcem. Uporaba strogega knjižnega jezika namreč deluje preveč formalno. Poudarja, da je težava v tem, da so slengovske besede včasih nespretno prevzete.

Aleks Volasko nama je v štirinajstem vprašanju, ki je bilo zelo podobno vprašanju Petre Likar Stanovnik, odgovoril, da je to odvisno od uporabe jezika v izvorniku. Tudi v izvorniku je uporabljenih več čustveno zaznamovanih besed kot narečij, zato meniva, da je s tem najina predvidevanja potrdil.

V tretjem delu raziskave sva dijake povprašali, kakšno je njihovo mnenje o tem. V četrtem vprašanju naju je zanimalo, katera zvrst slovenskega jezika je po njihovem mnenju v sinhroniziranih animiranih filmih največkrat uporabljena. Večina je sicer odgovorila, da je to knjižni jezik, a pri tej hipotezi bova večji poudarek namenili predvsem primerjavi med narečji in interesnimi govoricami. Za interesne govorce se je odločilo 38 dijakov, ki predstavljajo 17 %, za narečja pa se je odločilo le deset dijakov, ki predstavljajo 4 %. Razlika v številu odgovorov je kar velika, zato so najino predvidevanje s svojimi odgovori potrdili.

Glede na ugotovitve, ki sva jih zbrali iz vseh treh delov raziskave, lahko rečeva, da so vsi trije deli najino hipotezo potrdili. Dokazali sva, da je količina čustveno zaznamovanih besed v sinhroniziranih animiranih filmih občutno večja od narečij.

Hipoteza je potrjena.

Hipoteza 5

Anketirancev uporaba narečij, pogovornega jezika in čustveno zaznamovanih besed v sinhroniziranih animiranih filmih ne moti (s tem se namreč kaže pestrost jezika).

Jezik je živa struktura. Nima svoje stalne oblike, ampak se s časom spreminja, razvija, dopolnjuje. Ljudje teh sprememb med govorom sploh ne opažajo, zato tudi med gledanjem sinhroniziranih animiranih filmov niso tako zelo pozorni nanje. Uporaba pogovornega jezika, narečij in čustveno zaznamovanih besed gledalcev ne moti, saj takšne jezikovne prvine film popestrijo, jezik obogatijo in naredijo gledalcu izkušnjo gledanja filma zanimivejšo. Pestrost jezika se kaže ravno v tem odstopanju od zapisanih norm. Nihče izmed nas namreč med pogovorom ne bo uporabljal strogo zbornega jezika, ki bi ga uporabljal med uradnim dopisovanjem.

Dana hipoteza je zastavljena na način, ki od naju zahteva le eno raziskovalno metodo. To je anketiranje. Z anketnim vprašalnikom sva želeli ugotoviti, kako zelo narečne, pogovorne in čustveno zaznamovane besede motijo gimnazijce.

V šestem vprašanju sva dijake vprašali, če se jim zdi uporaba različnih zvrsti jezika v sinhroniziranih animiranih filmih pomembna za ohranjanje pestrosti jezika. Kar 130 dijakov, ki predstavljajo 58 %, se je odločilo za odgovor, ki vprašanje potrjuje s pojasnilom, da to odraža bogastvo slovenskega jezika. 66 dijakov (29 %) se je prav tako odločilo za pritrdilen odgovor, tokrat s pojasnilom, da uporaba različnih jezikovnih zvrsti nakazuje na družbeni status animiranega lika oziroma na njihov položaj v družbi. Manjšina, 19 dijakov, je odgovorila z odgovorom ne, ker ima zborni jezik vsenarodni značaj in ga vsi poznamo. Predstavljajo 8 % anketirancev. Le štirje dijaki pa so se odločili za odgovor ne, ker se preko medijev učimo zbornega jezika. To je 2 %. Pri tem vprašanju so imeli anketiranci možnost odgovarjati tudi v rubriki drugo. Vsi odgovori razen enega so bili pritrdilni. Meniva, da so s tako veliko razliko v številu odgovorov, najino hipotezo potrdili.

Ker pa nisva želeli, da najina potrditev temelji le na enem vprašanju, sva se odločili, da jim na to temo zastaviva več vprašanj. V osmem vprašanju sva dijake vprašali, ali jih uporaba narečij v sinhroniziranih animiranih filmih moti. Največ, 84 dijakov, je odgovorilo, da jih uporaba narečij ne moti, saj odraža pestrost jezika. Z odgovorom ne je odgovorilo še 61 dijakov, ki so svoj odgovor pojasnili s tem, da jezik pri animiranih likih nakazuje njihov družbeni položaj. Za pritrdilen odgovor se je odločilo 64 dijakov. Razlog za to je bil, da zaradi nepoznavanja vseh narečij uporaba le-teh povzroča nerazumevanje. 19 dijakov se je za odgovor da odločilo, ker menijo, da bi se preko množičnih medijev morali učiti zborni jezik. V rubriki drugo so vsi razen enega anketiranca odgovorili z odgovorom ne, največkrat iz razloga, ker to odraža pestrost jezika.

V petnajstem vprašanju pa sva anketirance vprašali, ali se jim zdi uporaba slogovno zaznamovanih besed v sinhroniziranih animiranih filmih sploh moteča. Največ, 77, dijakov je odgovorilo, da jih uporaba takšnih besed ne moti, saj to naredi film zanimivejši. Drugi najpogostejši odgovor je bil prav tako negativen, tokrat s pojasnilom, da sta jezik in družbeni status lika med seboj povezana. Skupno se je kar 77 % dijakov odločilo za odgovor, ki pojasnjuje, da jih uporaba slogovno zaznamovanih besed v sinhroniziranih animiranih filmih ne moti.

Glede na zbrane rezultate sva v vseh treh vprašanjih najino hipotezo potrdili. Dijaki so se namreč v veliki večini odločali za odgovore, ki sva jih glede na najino hipotezo predvidevali. Razlika med 77 % in 23 % je res zelo velika.

Hipoteza je potrjena.

Hipoteza 6

Uporaba osrednjeslovenskega pogovornega jezika najbolj moti tiste, ki prihajajo iz drugih delov Slovenije (savinjska regija, jugovzhodna Slovenija).

Uporaba osrednjeslovenskega pogovornega jezika je v Sloveniji predvsem v današnjem času zelo razširjena. Morda k temu pripomore tudi dejstvo, da so vse glavne državne ustanove zbrane v središču Slovenije, to je v Ljubljani. Ljubljana je po številu prebivalcev močno pred drugimi slovenskimi mesti, vse to pa kaže na nekakšno milejšo obliko centralizacije. Z najino hipotezo sva želeli opozoriti, da osrednjeslovenski pogovorni jezik nad drugimi narečji in pogovornimi jeziki ne bi smel imeti prevlade.

Najina šesta hipoteza je prav tako temeljila samo na eni raziskovalni metodi, to je anketiranje. Anketirance sva vprašali, kakšno je njihovo mnenje o pretirani uporabi osrednjeslovenskega pogovornega jezika.

V petem vprašanju sva anketirance vprašali, katero narečje ali pokrajinski pogovorni jezik je v sinhroniziranih animiranih filmih največkrat uporabljen. Pričakovano je večina dijakov, kar 69 % , odgovorila, da je to osrednjeslovenski pogovorni jezik. Za ta odgovor se je odločilo 154 dijakov, medtem ko sva na ostale odgovore v povprečju dobili precej manjše število. S tem so anketiranci potrdili, da je uporaba osrednjeslovenskega pogovornega jezika prevladujoča.

Ker pa najine hipoteze nisva želeli potrditi le z enim vprašanjem, sva anketirance v devetem vprašanju vprašali, katero narečje ali pokrajinski pogovorni jezik jih v sinhroniziranih animiranih filmih najbolj moti. Največ dijakov, 66, je odgovorilo, da jim je vseeno. Drugi najpogostejši odgovor pa je bil osrednjeslovenski pogovorni jezik. Zanj se je odločilo 47 dijakov. V svoji hipotezi sva tudi predvideli, da bo uporaba osrednjeslovenskega pogovornega jezika najbolj motila tiste dijake, ki prihajajo iz drugih slovenskih regij. Po podrobni analizi vseh odgovorov in vsake ankete posamično sva ugotovili, da je z odgovorom osrednjeslovenski pogovorni jezik odgovorilo 40 dijakov iz savinjske regije in 7 dijakov iz jugovzhodne Slovenije. Nihče iz osrednjeslovenske regije se ni odločil za tak odgovor.

Po analizi vseh zbranih odgovorov sva ugotovili, da uporaba osrednjeslovenskega pogovornega jezika res najbolj moti tiste, ki ne prihajajo iz tega dela Slovenije. Najverjetneje je to zato, ker anketirance moti, kako zveni osrednjeslovenski pogovorni jezik. Do tega mogoče pride tudi zato, ker čutijo zapostavljenost njihovih narečij. Zmotilo pa naju je, da se je največ dijakov, 66, odločilo za odgovor vseeno. Tudi delež dijakov, ki so se odločili za odgovor osrednjeslovenski pogovorni jezik, ni močno prevladoval nad ostalimi odgovori. Zato sva prišli do dileme, ali je hipoteza potrjena ali ni. Ker se je za odgovor osrednjeslovenski pogovorni jezik odločilo le 17 % dijakov, sva se odločili, da hipotezo ovrževa. Zelo podoben delež odgovorov se je namreč pojavil tudi pri koroškem in štajerskem narečju.

Hipoteza je ovržena.

5 Zaključek

V sinhroniziranih animiranih filmih zasledimo široko paleto socialnih zvrsti jezika, ki se med seboj prepletajo in v filmu igrajo pomembnejšo vlogo, kot bi si mislili. To lahko utemeljimo s sociolingvistiko, ki se ukvarja s povezovanjem, prepletanjem, dopolnjevanjem in kombiniranjem jezikovnih ter socioloških pojmov. Prav govor je tisti, ki o nas pove največ, je zrcalo naše duše. Težko ga zavestno nadziramo, zato razkriva naš položaj v družbi in s tem deluje kot način oblačenja, saj z njim razkrijemo podatke o našem družbenem in geografskem ozadju.

Sociolingvistika se pojavlja predvsem v modernih družbah, ki za razliko od tradicionalnih med seboj prepletajo več različnih socialnih zvrsti jezika. Za današnji čas je značilna predvsem zelo pogosta uporaba čustveno zaznamovanih besed.

Za sinhronizirane animirane filme je najprimernejši knjižni pogovorni jezik, saj so ti filmi namenjeni mlajšim otrokom. Tako naj bi bilo, vendar v praksi prihaja do različnih odstopanj. V sinhroniziranih animiranih filmih se pojavljajo slogovno zaznamovane besede (od pokrajinsko pogovornega jezika, narečij, interesnih govoric do čustveno obarvanih ljubkovalnic, otroških besed, vulgarizmov ...).

V najini raziskovalni nalogi sva želeli ugotoviti, kako jezik vpliva na družbeni položaj posameznika. Zanimalo naju je tudi, kako so s tem povezani stereotipi in ostali sociološki dejavniki (družbena moč, družbeni ugled ...). Meniva, da normativnost slovenskega knjižnega jezika že vrsto let nima pravega pomena. Gledalcem zborni jezik zaradi splošne vsakodnevne neuporabe daje občutek togosti in dolgočasnosti. Prav zato se sinhronizatorji rajši odločijo za uporabo neknjižnih zvrsti, ki so gledalcem bliže.

Osredotočili sva se predvsem na rabo slogovno zaznamovanih besed v sinhroniziranih animiranih filmih. Analizirali sva uporabo jezika posameznih animiranih likov v treh izbranih sinhroniziranih filmih. Pri preučevanju sva bili najbolj pozorni na povezavo med njihovo govorico in položajem v družbi. Ugotoviti sva tudi želeli, kako govor lika vpliva na njegovo komično zaznamovanost. Ker so v današnjem času stereotipi precej aktualna tema, nisva mogli zanemariti niti razlik, ki se pojavljajo v govoru obeh spolov. Ugotoviti sva želeli tudi, kakšen jezik je v animiranih filmih največkrat prisoten, in pojasniti, zakaj prihaja do odstopanj.

Pozitivno sva bili presenečeni nad ujemanjem rezultatov najine analize z odgovori anketirancev. Iz tega sklepava, da se vsi zavedamo razlik in stereotipov, ki so prisotni v vsakdanjem življenju, vendar včasih temu ne posvečamo dovolj pozornosti.

Največ težav sva imeli v teoretičnem delu naloge s povzemanjem teorije o socialnih zvrsteh, in sicer zaradi različnih virov, jezikovnih teorij in terminologije. To povezujeva z dejstvom, da je jezik živ organizem, ki se skozi čas zaradi različnih dejavnikov in vplivo neprestano spreminja. Omejili sva se na enega izmed virov in tako dosegli, da so najine ugotovitve preglednejše ter razumljivejše. Za ključni vir sva izbrali Slovensko slovnico Jožeta Toporišiča, ki velja za normativno.

V modernih družbah zaznamo največjo pestrost jezika, ki se posledično odraža tudi na družbenem položaju posameznika. Govor o nas razkriva največ, saj z njim komuniciramo s

svetom, izražamo svoje ideje in se predstavljamo. Jezikovne ravni in teorije jezika sicer ukleščajo v določena pravila, vendar procesa razvijanja in spreminjanja zagotovo ne moremo in niti ne smemo zaustavljati. Za jezikovne spremembe moramo imeti posluš in jih po racionalni presoji z dobrodošlico sprejemati.

Odprta vprašanja pri raziskovalni nalogi so še, katera narečja v sinhroniziranih animiranih filmih gledalce najbolj motijo in kakšen razlog stoji za tem. Tema raziskovalne naloge je zelo široka, zato se pojavlja še veliko vprašanj, ki jih bova poskusili raziskati v prihodnosti.

V prihodnje bi lahko še več pozornosti posvetili povezavi med jezikom in družbenim statusom ter bi tako tudi druge opozorili na stereotipe, ki se pojavljajo v sinhroniziranih animiranih filmih in vplivajo na dožemanje sveta otrok, ki te filme gledajo. Svojo raziskavo bi lahko še nadgradili tako, da se ne bi omejili zgolj na eno skupino anketirancev (v najinem primeru na skupino dijakov), temveč bi analizo razširili tudi na starejše in mlajše generacije. Navsezadnje so sinhronizirani animirani filmi družinski filmi. Zanimivo bi bilo tudi raziskati, ali se je jezik v sinhronizacijah skozi čas bistveno spremenil in ali se razlikuje pri sinhronizacijah otroških vsebin ter vsebin za odrasle.

6 Viri in literatura

6.1 Knjižni viri

- Berc Prah, Dubravka (ur.) (2014): *Na pragu besedila 1, Učbenik za slovenski jezik v prvem letniku gimnazij in srednjih strokovnih šol*. Ljubljana: Rokus Klett.
- Bitenc, Maja (2016): *Variantnost govornjene slovenščine pri geografsko mobilnih osebah*. Ljubljana: Oddelek za slovenistiko Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.
- Bitenc, Maja (2016): *Z jezikom na poti med idrijskim in Ljubljano*. Ljubljana: Znanstvena založba filozofske fakultete.
- Inka Štrukelj (ur.) (2000): *Kultura, identiteta in jezik v procesih evropske integracije*. Ljubljana: Društvo za uporabno jezikoslovje Slovenije.
- Geltar, Jaka (2015): *Pogovornost v animirani risanki Madagaskar 3*. Ljubljana: Oddelek za prevajalstvo na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani.
- Počkar, Mirjam, Andolšek, Stanislav, Popit Tanja in Barle Lakota, Andreja (2009): *Uvod v sociologijo, Učbenik za sociologijo v gimnazijskem izobraževanju*. Ljubljana: DZS.
- Korošec, Vladimira (2008): *Stežice do besedne umetnosti 1*. Ljubljana: Rokus Klett.
- Logar, Tine (1993): *Slovenska narečja*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Počkar, Mirjam in Tavčar Krajnc, Marina (2011): *Sociologija*. Ljubljana: DZS.
- Ponikvar, Andreja (ur.) (2005): *Na pragu besedila 2, Učbenik za slovenski jezik v drugem letniku gimnazij, strokovnih in tehniških šol*. Ljubljana: Rokus.
- Ponikvar, Andreja (ur.) (2016): *Na pragu besedila 2, Učbenik za slovenski jezik v drugem letniku gimnazij, strokovnih in tehniških šol*. Ljubljana: Rokus Klett.
- Pulko, Simona in Zemljak Jontes, Melita (2000): *Slovensko ali knjižno – kako je prav?* Maribor: Artisej.
- Smole, Vera (ur.) (2009): *Slovenska narečja med sistemom in rabo*. Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko.
- Šlajpah, Tina (2012): *Sociolingvistična analiza sinhroniziranih animiranih filmov in risank*. Ljubljana: Oddelek za slovenistiko na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani.
- Toporišič, Jože (2004): *Slovenska slovnica*. Maribor: Obzorja.
- Železnik, Tanja (ur.) (2005): *Psihologija: spoznanja in dileme*. Ljubljana: DZS.

6.2 Spletni viri

- Grbin, Branka (2017): Ljudje že prepoznajo, katerih risank nisem režiral jaz. Dostopno na: <https://siol.net/trendi/film/jernej-kuntner-ljudje-ze-prepoznajo-katerih-risank-nisem-reziral-jaz-433896> (30. 1. 2018).

- Huš, Matej (2014): Kako nastane risanka. Dostopno na: <http://www.monitor.si/clanek/kako-nastane-risanka/156946/> (30. 1. 2018).
- Kolosej Ljubljana: Hotel Transilvanija. Dostopno na: <https://www.kolosej.si/filmi/film/hotel-transilvanija/> (27. 2. 2018).
- Kržišnik, Tjaša (2010): Dijaški slovarček tujk. Dostopno na: <http://www.student.si/preberi-si/aktualno/dijaski-slovarcek-tujk.html> (12. 1. 2018).
- Mojzer, Tanja (2017): Kako se sinhronizirajo risanke? Dostopno na: <https://otroski.rtvlo.si/bansi/prispevek/5432> (30. 1. 2018).
- Podvršnik in drugi (b. d.): Slovenščina 1, i-učbenik za slovenščino v 1. letniku gimnazij. Dostopno na: <http://eucbeniki.sio.si/slo1/index.html> (31. 1. 2018).
- Pravno informacijski sistem: Zakon o javni rabi slovenščine. Dostopno na: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO3924> (12. 1. 2018).
- Žagar Pernar in drugi: E-gradiva. Dostopno na: http://www.s-sers.mb.edus.si/gradiva/w3/slo8/021_linhart/linhart_nove_naloge_2.html (30. 1. 2018).

6.3 Viri slik

- Slika 1: Naslovnica sinhroniziranega animiranega filma Jaz, baraba, 2010: (povzeto po <https://www.kolosej.si/filmi/film/jaz-baraba/>, dostop: 10. 2. 2018).
- Slika 2: Naslovnica izvirnika animiranega filma Despicable me, 2010: (povzeto po <https://www.amazon.com/Despicable-Me-Single-Disc-Steve-Carell/dp/B0042U94UQ>, dostop: 10. 2. 2018).
- Slika 3: Naslovnica sinhroniziranega animiranega filma Hotel Transilvanija, 2012: (povzeto po <https://www.kolosej.si/filmi/film/hotel-transilvanija/>, dostop: 10. 2. 2018).
- Slika 4: Naslovnica izvirnika animiranega filma Hotel Transylvania, 2012: (povzeto po <https://www.amazon.com/Hotel-Transylvania-Genndy-Tartakovsky/dp/B0034G4OYA>, dostop: 10. 2. 2018).
- Slika 5: Naslovnica sinhroniziranega animiranega filma Zlatolaska, 2010: (povzeto po <https://www.kolosej.si/filmi/film/zlatolaska/>, dostop: 10. 2. 2018).
- Slika 6: Naslovnica izvirnika animiranega filma Tangled, 2010: (povzeto po <http://www.imdb.com/title/tt0398286/>, dostop: 10. 2. 2018).

6.4 Ustni viri

- Intervju s prevajalko Vesno Žagar, 20. 1. 2018.
- Intervju s sinhronizatorjem Aleksom Volaskom, 16. 2. 2018.
- Intervju na MMC RTV Slovenija (otroški program), 18. 2. 2018.
- Intervju s Petro Likar Stanovnik, 28. 2. 2018.

6.5 Drugo

- Film Zlatolaska, slovenska sinhronizacija, 2010. Animirana družinska pustolovščina. Studio Walt Disney Pictures, distribucija Cenex. Greno, Nathan in Howard Byron (rež.). Ribič, Tanja (rež. sinh.).
- Film Hotel Transilvanija, slovenska sinhronizacija, 2012. Animirana družinska komedija. Studio Sony Pictures Animation in Sony Pictures Imageworks, Studio Ritem. Tarakovsky, Genndy (rež.). Kuntner, Jernej (rež. sinh.).
- Film Jaz, baraba, slovenska sinhronizacija, 2010. Animirana pustolovska komedija. Studio Universal Pictures, Studio G. Coffin, Pierre in Renaud, Chris (rež.). Jemeršič, Dafne (rež. sinh.).

7 Priloge

Priloga 1: Anketni vprašalnik za gimnazijce

Sva Lea Zahrastnik in Tea Planko, dijakinji tretjega letnika na I. gimnaziji v Celju. V letošnjem šolskem letu izdelujeva raziskovalno nalogo pri sociologiji in slovenščini. Prosiva vas, če si vzamete minuto časa in rešite najino anketo na temo uporabe jezika v animiranih filmih, ki so sinhronizirani v slovenščino. Za odgovore se vam že vnaprej zahvaljujema.

1. vprašanje: Spol:

- moški
- ženski

2. vprašanje: Letnik, ki ga obiskujete:

- 1. letnik
- 2. letnik
- 3. letnik
- 4. letnik

3. vprašanje: Regija, v kateri živite:

- savinjska
- jugovzhodna Slovenija
- osrednjeslovenska

4. vprašanje: Katera zvrst slovenskega jezika je po vašem mnenju v sinhroniziranih animiranih filmih največkrat uporabljena?

- zborni jezik
- knjižni pogovorni jezik
- pokrajinski pogovorni jezik
- narečja
- interesne govorice (sleng, žargon, argo)

5. vprašanje: Katero narečje ali pokrajinski pogovorni jezik je po vašem mnenju največkrat uporabljen v sinhroniziranih animiranih filmih:

- štajersko narečje
- gorenjsko narečje
- osrednjeslovenski pogovorni jezik
- primorsko narečje
- dolenjsko narečje
- koroško narečje
- drugo:
- nobeno izmed naštetih

6. vprašanje: Se vam zdi uporaba različnih zvrsti jezika v sinhroniziranih animiranih filmih pomembna za ohranjanje pestrosti jezika?

- da, ker to odraža bogastvo slovenskega jezika
- da, ker uporaba različnih jezikovih zvrsti pri animiranih junakih nakazuje njihov položaj v družbi
- ne, ker ima zborni jezik vsenarodni značaj in ga vsi poznamo
- ne, ker se preko množičnih medijev učimo zbornega jezika
- drugo:

7. vprašanje: Ste imeli kdaj težavo z razumevanjem vsebine sinhroniziranih animiranih filmov zaradi uporabe narečij ali čustveno zaznamovanih besed?

- da
- ne

Če ste odgovorili z da, pojasnite, kaj vam je pri razumevanju povzročalo največ težav?

8. vprašanje: Se vam zdi uporaba narečij v sinhroniziranih animiranih filmih moteča?

- da, ker je več težav z razumevanjem, saj vsi ne poznamo vseh narečij
- da, ker se preko množičnih medijev učimo zbornega jezika
- ne, ker uporaba narečij pri animiranih junakih nakazuje njihov položaj v družbi
- ne, ker se s tem odraža pestrost slovenskega jezika
- drugo:

9. vprašanje: Uporaba katerega narečja ali pokrajinskega pogovornega jezika v sinhroniziranih animiranih filmih vas najbolj moti?

- štajersko narečje
- gorenjsko narečje
- osrednjeslovenski pogovorni jezik
- primorsko narečje
- koroško narečje
- dolenjsko narečje
- drugo:
- nobeno izmed naštetih

10. vprašanje: Za katere animirane like menite, da bodo govorili v narečnem jeziku?

Možnih je več odgovorov

- princeska
- razbojnik
- pošast
- znanstvenik
- vzgojiteljica
- razposajen otrok
- najstnik
- zlikovec
- starši
- drugo:

11. vprašanje: Za katere animirane like menite, da bodo uporabljali sleng?

Možnih je več odgovorov

- princeska
- razposajen otrok
- najstnik
- vzgojiteljica
- razbojnik
- znanstvenik
- pošast
- zlikovec
- starši
- drugo:

12. vprašanje: Za katere animirane like menite, da bodo upoabljali osrednjeslovenski pogovorni jezik?

Možnih je več odgovorov

- princeska
- razbojnik
- pošast
- vzgojiteljica
- najstnik
- znanstvenik
- starši
- zlikovec
- razposajen otrok
- drugo:

13. vprašanje: Se vam zdi uporaba slenga primerna v sinhroniziranih animiranih filmih, ki jih gledajo mlajši otroci?

- da, ker s tem spoznajo pestrost jezika
- ne, ker se otroci naučijo napačne rabe slovenščine
- drugo:

14. vprašanje: Uporaba katerih slogovno zaznamovanih besed vas najbolj moti?

- sleng
- žaljivke ali vulgarne besede
- starinske besede
- ljubkovalne ali otroške besede
- pokrajinsko zaznamovane besede
- nič izmed naštetega

15. vprašanje: Se vam zdi uporaba slogovno zaznamovanih besed v sinhroniziranih animiranih filmih moteča?

- da, ker otežuje razumevanje
- da, ker zaradi tega film ni tako kakovosten
- ne, ker je z govorjenim jezikom povezan položaj lika v družbi
- ne, ker je zaradi tega film zanimivejši
- drugo:

16. vprašanje: Kateri liki imajo po vašem mnenju bolj slogovno zaznamovano govorico?

- odrasli moški liki
- odrasli ženski liki
- otroški liki (dekleta)
- otroški liki (fantje)

17. vprašanje: Zakaj je po vašem mnenju jezik v sinhroniziranih animiranih filmih slogovno zaznamovan?

- ker so to večinoma komedije
- ker se tako bolj približajo značaju animiranih likov
- ker se sinhronizatorji z uporabo takšnih besed približajo jeziku otrok
- ker je to umetniška svoboda sinhronizatorjev
- ni posebnega razloga za to
- drugo:

18. vprašanje: Ali si rajši ogledate sinhroniziran animiran film, ki vsebuje pogovorne, narečne in čustveno zaznamovane besede, ali takšnega, ki je v knjižnem jeziku?

- takšnega s pogovornimi, narečnimi in čustveno zaznamovanimi besedami
- takšnega s knjižnim jezikom
- vseeno mi je

Priloga 2: Vprašanja za intervju s prevajalko Vesno Žagar

1. Ali ste pri prevajanju pozorni na uporabo narečij/pokrajinskega pogovornega jezika in čustveno zaznamovanih besed v izvirniku?
2. Imate pri prevajanju animiranih filmov veliko prevajalske svobode ali ste bolj omejeni na zahteve tujih avtorjev?
3. Je pri sinhronizaciji animiranih filmov pomembnejše, da lik govori v podobnem tonu kot v izvirniku ali se bolj osredotočate na to, da je izvirnemu liku podoben po načinu govorjenja (nebesedni govorici, se prilagaja govornim situacijam/naslovnikom ...)? Imate glede tega kakšne napotke od izvirnika oziroma tujih avtorjev?
4. Menite, da sta družbeni status lika in njegova govorica soodvisna? Ali ženski liki govorijo bolj knjižno kot moški?
5. Se Vam zdi uporaba osrednjeslovenskega pogovornega jezika v sinhroniziranih risankah prevladujoča? Ali so druga narečja in pokrajinski pogovorni jeziki v animiranih filmih tudi pogosto uporabljeni?
6. Ali pri prevajanju besedil z uporabo različnih zvrsti jezika (knjižni jezik, neknjižne zvrsti, čustveno zaznamovane besede ...) vplivate tudi na komično zaznamovanost oseb?
7. Prevajali ste tudi animirani film Hotel Transilvanija. Se morda spomnite, kaj Vam je pri prevajanju povzročalo največ težav? Kako je komičnost likov povezana z njihovo govorico?
8. Ali imate mogoče kakšno zanimivo izkušnjo s prevajanjem besedila za animirani film Hotel Transilvanija?
9. Kaj bi pri svojem delu (prevajanje besedil animiranih filmov) posebej izpostavili? Mogoče opišete kakšno pozitivno ali negativno izkušnjo.

Priloga 3: Vprašanja za intervju s pevcem in sinhronizatorjem Aleksom Volaskom

1. Ali pred začetkom sinhronizacije potekajo kakšne avdicije za igralce/pevce? Na podlagi česa vas izberejo za določeno vlogo? Ima pri tem glas veliko vlogo?
2. Ali imate pri sinhronizaciji veliko umetniške svobode ali ste pri tem omejeni?
3. Menite, da sta družbeni status lika in njegova govorica soodvisna? Se vam zdi, da ženski liki govorijo bolj knjižno kot moški?
4. Se vam zdi uporaba osrednjeslovenskega pogovornega jezika v sinhroniziranih risankah prevladujoča? Če da, zakaj mislite, da je tako?
5. Menite, da ženski liki v animiranih filmih govorijo bolj knjižno in "prefinjeno"?
6. Ali se pri sinhronizaciji poskušate približati otrokom z uporabo slogovno zaznamovanih besed (sleng) in s tem narediti film zabavnejši?
7. Kako poteka snemanje glasa? Ste sami ali snemate z več igralci hkrati?
8. Kaj je tisto, kar vas najbolj veseli pri tem delu?
9. Kako dolgo po navadi poteka sam proces snemanja glasu?
10. Zakaj bi ljudem priporočali ogled animiranih filmov?
11. Se vam zdi, da sinhronizatorji posvečajo dovolj pozornosti jeziku v animiranih filmih?
12. Ali pri sinhronizaciji uporabljate tudi narečja? Se vam zdi, da slednja povzročijo komično zaznamovanost neke osebe?
13. Menite, da z uporabo narečij in čustveno zaznamovanih besed (tudi v animiranih filmih) ohranjamo pestrost jezika?
14. Ali pri sinhronizaciji večkrat uporabite narečne ali čustveno zaznamovane besede (sleng)?
15. Kaj vam je pri sinhronizaciji povzročalo največ težav?
16. Pri katerih sinhroniziranih animiranih filmih ste že sodelovali (mogoče naštejete tiste, ki so vam najbolj ostali v spominu)?
17. Kaj bi pri svojem delu najbolj izpostavili? Mogoče opišete kakšno zanimivo izkušnjo.

Priloga 4: Vprašanja za intervju na MMC RTV Slovenija (otroški program)

1. Kako poteka sinhronizacija v vašem studiu?
2. Ali imajo tuji avtorji kakšne posebne zahteve pri sinhronizaciji? Morda zahtevajo uporabo narečij, čustveno zaznamovanih besed?
3. Kdo izbira igralski kader, ki daje glas animiranim likom? So tudi glede tega kakšne posebne zahteve (višina glasu, globok glas)?
4. Ali imajo igralci pri jeziku svobodno izbiro? Se sami odločijo, kako bodo izgovorili kakšno besedo?
5. Ali lahko igralci uvajajo svojo vrsto besedne komike?
6. Ali moški uporabljajo več besedne komike od žensk?
7. Kdo je tisti, ki poda končno mnenje o tem, kaj je najprimernejše?

Priloga 5: Vprašanja za intervju s Petro Likar Stanovnik, samostojno strokovno sodelavko v izpitnem centru na Centru za slovenščino kot drugi in tuji jezik na Univerzi v Ljubljani

1. Katera socialna zvrst jezika se vam zdi najprimernejša za sinhronizacijo animiranih filmov za otroke in zakaj? Menite, da se lahko otroci skozi sinhronizirane animirane filme naučijo napačne rabe slovenščine?
2. Se vam zdi uporaba narečij v animiranih filmih pomembna? Bi morala biti zaradi ohranjanja pestrosti slovenščine večkrat uporabljena?
3. Menite, da v sinhroniziranih animiranih filmih prevladuje osrednjeslovenski pogovorni jezik?
4. Zakaj je uporaba čustveno zaznamovanih besed v sinhroniziranih animiranih filmih pogostejša kot uporaba narečij?
5. Ali sta govor in družbeni status lika povezana? Kako? Se razlikuje tudi govorica glede na spol? Katera razlika je najočitnejša? Imate kakšne primere?
6. Večkrat narečja povezujejo z manj izobraženimi in bolj nasilnimi liki (nepridipravi). Zakaj je tako? Želijo sinhronizatorji poudariti komičnost lika ali njihov družbeni ugled?
7. Ali je po vašem mnenju jezik (pravilna raba slovenščine) v sinhronizacijah pomemben za njihov uspeh?

Priloga 6: Del scenarija za sinhroniziran animiran film *Hotel Transilvanija*

Speaker	Dialogue
LOGO VOICES	(overlapping) (grunts and low and indistinct chatter) 58–12 (dissolve)
NARRATIVE TITLE	1895 87–00
DRACULA	(in Transylvanian accent) (in singsong voice) Kucikuc!
BABY MAVIS	(cries, sniffs, whimpers and pants – continues under following scenes and dialogue)
DRACULA	Ne, ne, ne, ne, ne. Ne boj se me, ne več jokaj, zobček moj mali. (shushes) (singing) (to the tune of "Hush, Little Baby") Pančkaj vampirkica, pančkaj sladkó Atek bo ptičku odgriznil glavó
BABY MAVIS	(overlapping) (laughs) 135–08
DRACULA	Gabba-dee-gooba!

Jezik v sinhroniziranih animiranih filmih – kazalnik družbenega statusa

BABY MAVIS	(overlapping) (laughs – continues under following scenes and dialogue)
DRACULA	Cmoknil bom tvoj popek! (kisses) Cmoknil bom tvoj popek! 151–07
FOREMAN	(low) (grunts and groans – continues under following dialogue)
DRACULA	Ja, ampak naj bo raje malo večje. Veliko pošasti bo prišlo.
BABY MAVIS	(laughs – continues under following scenes) 184–12
TODDLER MAVIS	(laughs – continues under following scenes and dialogue)
DRACULA	(off) (in singsong voice) Ujel te bom, Manca bananca! (on) Ujel te bom! (in normal voice) (groans)
TODDLER MAVIS	Kaj tamle?

Jezik v sinhroniziranih animiranih filmih – kazalnik družbenega statusa

DRACULA	(off) Oh, (on) skoz ta vrata ne smeš. (emphasizing) Nikdar. 204–12 (dissolve)
NARRATIVE TITLE	<u>TALES</u> <u>OF</u> <u>HUMANS</u>
DRACULA	(face off) (reading) "Pošasti so pobegnile in se hitro hitro skrile. Ampak človek Lojz jih je našel in skočil izpod postelje ..."
TODDLER MAVIS	Strah me je.
DRACULA	(reading) ... skuril obleko, ugriznil v nogo in vzel bonbone!"
TODDLER MAVIS	(on) Ne vzeti lizike!

<p>DRACULA</p>	<p>Krempeljček, zakaj bi te bilo strah. Mami sem obljubil, da se ti ne bo nič zgodilo. (singing) (off) My beautiful (on) May-vay (face off) Let me (on) wipe all your poop away Those humans are nas-tay So with Daddy you will stay And if a human tries to harm you I'll simply say (in normal voice) (growls) (singing) Because you're daddy's girl (off) Daddy's girl</p> <p>295–04 (dissolve)</p>
<p>DRACULA</p>	<p>(voice over) (singing) I'm your Vlad-y daddy And you're my world</p>
<p>DRACULA</p>	<p>(overlapping) Skrči kolena in skok. Daj, miška. (laughs – continues under following scene and dialogue)</p>
<p>TODDLER MAVIS</p>	<p>Letet znam! Letet znam!</p>
<p>DRACULA</p>	<p>Poglej jo! Hitreje, srči. Više!</p>
<p>TODDLER MAVIS</p>	<p>Woo-hoo!</p>

Jezik v sinhroniziranih animiranih filmih – kazalnik družbenega statusa

DRACULA	(overlapping) Dobro ti gre, veščica moja! (laughs – continues under following scenes and dialogue)
TODDLER MAVIS	(laughs – continues under following scene and dialogue)
FOREMAN	(in British accent) Oprostite.
DRACULA	Kaj? Kaj?!
TODDLER MAVIS	Ow! Nič mi ni.
FOREMAN	Gotov je. 338–04
DRACULA	Dobro. Je dostopen le pošastim?
FOREMAN	Oh, se razume. Zelo lepo je skrit. 351–00 (dissolve)
FOREMAN	(voice over) Na sprednji strani je 200 hektarov gozda, v katerem straši. Vso posest obdaja dežela živih mrtvecev.
ZOMBIES	(overlapping groans – continues under following dialogue)

Jezik v sinhroniziranih animiranih filmih – kazalnik družbenega statusa

ZOMBIE #1	(overlapping) (growls – continues under following scene and dialogue)
FOREMAN	(voice over) Vsak človek, ki bo samo pokukal preblizu, jo bo hitro odkuril.
CURIOUS HUMAN	(overlapping) (screams – continues under following dialogue) LAHKO TUDI: Mamica! Nisem užiten! 366–09
ZOMBIES IN HARDHATS	(overlapping growls and groans) (overlapping chuckles) 388–15
FOREMAN	Ampak pamet v roke. Nobenih ognjev, ne ognjemetov.
DRACULA	Ja, ja. Prav. Brez ognja. Razumem, razumem. 399–10
DRACULA	(face off) Prišel je čas, draga Marta. (on) Naredil sem, kar sva namenila Manci. 413–05

Jezik v sinhroniziranih animiranih filmih – kazalnik družbenega statusa

DRACULA	(voice over) Tukaj bo varna pred vsemi.
NARRATIVE TITLE	HOTEL TRANSYLVANIA 440–08 (optical)
NARRATIVE TITLE	Present Day 448–06
MONSTER WITH SUITCASE	(grunts) 462–11
NARRATIVE TITLE	UNDEAD 479-10
WOLF PUPS	(overlapping barks and howls – continues under following dialogue)
WANDA	(overlapping) (grunts)
WAYNE	Svinjak so pustili.
ZOMBIE BELLMEN	(overlapping growls and grunts – continues under following scenes) 503–15

MONSTERS IN LOBBY	(overlapping, low and indistinct chatter, grunts and growls) LAHKO KRATKE BESEDE: Lačen. Čeden povoj. Zbrusi čekane. Eno bloody Mary! Kje je moja glava?
DRACULA	Dobrodošli v hotelu Transilvanija! 527-03
MONSTERS IN LOBBY	(overlapping, low and indistinct chatter, grunts and growls – continues under following scenes and dialogue) <i>ENAKO KOT ZGORAJ</i>
DRACULA	Brez ljudi že kar več kot sto let. Za vas najvarnejši dopust. Program za vse okuse. Sam sem izbral in pripravil vrsto vrhunskih prireditev, da boste krajšali čas pred bučno rojstnodnevno zabavo.
FEMALE OGRE #1	(overlapping) (sniffs)
FISH MONSTER	(overlapping) (bites)
BIGFOOT	(face off) (overlapping) (growls) (exhales through nose) (growls – continues under dialogue)

Jezik v sinhroniziranih animiranih filmih – kazalnik družbenega statusa

GREMLIN HUSBAND	(off) Vsako leto se prav veseliva obiska. Prijetno je, da sva varna.
DRACULA	Jasno. Zato je ta hotel. (to Monster #2) Ja, dober večer.
MONSTER #2	(overlapping) (kisses)
MARTY MONSTER	(nonsensical, high pitch sounds – continues under following dialogue)
DRACULA	Hvala, Marjan. Tudi ti si bled.
ZOMBIE BELLHOPS	(overlapping grunts and groans – continues under following scenes and dialogue)
ARMOR	(face off) (in British accent) Gospod, Gospod! Težave s kanalizacijo!
DRACULA	A res? Že grem. (to Mr. Ghouligan) G. Strahogan!
MR. GHOULIGAN	(indistinct mumble)
ARMOR	Zamašena školjka v sobi 315.
BIGFOOT	(face off) (growling) (groans)

Jezik v sinhroniziranih animiranih filmih – kazalnik družbenega statusa

DRACULA	Brez skrbi, vsakega kdaj črviči, g. Bigfoot.
MR. GHOULIGAN	(groans)
WOLF PUPS	(overlapping barks, howls, growls, pants, chatter and chuckles – continues under following scenes and dialogue)
WAYNE	(off) Hey, mulci! Dajte mir. Živce lahko kravžljate samo nama dvema.
WOLF PUP (SADIE)	(growls – continues under following dialogue)
DRACULA	(face off) No, no. A so te tako učili? Tole je hotel, ne pokopališče.
WOLF-PUP (SADIE)	(with mouth full) Oprosti, stric Vlad.
WAYNE	Vlad! Kako kaj?
DRACULA	<u>(overlapping) (gasps)</u> Vine, stara sablja!
WAYNE	Kdo bi čakal na vikend. Lepo je, če lahko za nekaj dni stopim iz sence.
DRACULA	Maš pa krasno družino! Samo pospraviti bo treba. (to Witches) Snažilke!

Jezik v sinhroniziranih animiranih filmih – kazalnik družbenega statusa

SPONGE	(nonsensical noises)
ZOMBIE BELLMEN	(overlapping groans – continues under following scene and dialogue)
FRANKENSTEIN	(grunts – continues under following scenes)
DRACULA	Franci, stari moj! Glej ga no! Spet potuješ po pošti, gospod skopuh, huh?
FRANKENSTEIN	(overlapping) Nisem skop, saj sam veš. Samo letal me je groza, a prav? Mislim, motorje lahko vsak hip zajame--
WAYNE	(interrupting) Ogenj. Ja, ja. (imitating Frankenstein) "Ogenj slab." <u>(in normal voice)</u> Vemo.
DRACULA	Avguštin, (to Porridge Head) Teleban, <u>(to Augustus and Porridge Head)</u> dajta no! A je to podobno glavi?
WAYNE	(off) Hey, Vlad, (on) stari, zakaj ti plašč tako mahedra?
DRACULA	Kako to misliš? (grunting) (cries out) (in normal voice) Kdo ščiplje?
GRIFFIN	Priznam. Ne morem se ti upret.

Jezik v sinhroniziranih animiranih filmih – kazalnik družbenega statusa

DRACULA	Ja, nevidni mož, crkujem od smeha. Živjo. Lepo te je <u>videt</u> tu! (laughs – continues under following scene and dialogue)
FRANKENSTEIN	(laughs – continues under following scene and dialogue)
WAYNE	(laughs – continues under following scene and dialogue)
GRIFFIN	(chuckles) Ah, zmeraj užge.
DRACULA	(fake chuckling) Oh-ho-ho-ho-ho-ho.
GRIFFIN	(in singsong voice) Zgrešil si.
DRACULA	(grunts)
GRIFFIN	(in singsong voice) Zgrešil, zgrešil, zgrešil.
DRACULA	Prav, prav, vdam se. Primi ta špeh.
GRIFFIN	<u>Zakaj si mi dal kos--?</u>
WOLF PUPS	(overlapping barks – continues under following scene and dialogue)

Jezik v sinhroniziranih animiranih filmih – kazalnik družbenega statusa

DRACULA	(laughs – continues under following scene and dialogue)
GRIFFIN	Ne! Ne, ne, ne! Ne! Dol, pamži! Ow!
MONSTERS IN LOBBY	(overlapping, low and indistinct chatter and cries of "Hey!" and "Ožbej!" – continues under following scenes and dialogue)
MURRAY	(overlapping) Ni žurke brez mene! (laughs – continues under following scene and dialogue)
DRACULA	Živjo, Ožbej!
MURRAY	Vlad! Kako, stari?
DRACULA	Pesek, Ožbej! Pesek! Zunaj se otresi!
WOLF PUPS	(overlapping barking, laughter and howls – continues under following scene and dialogue)
MURRAY	Volkec! (to Wanda) Vanda! (to Frankenstein) Franc! (crying out) Waagghh!
FRANKENSTEIN	(overlapping) (crying out) Baarrgghh!

Jezik v sinhroniziranih animiranih filmih – kazalnik družbenega statusa

MURRAY	(overlapping) (chuckles) Kakšna faca!
FRANKENSTEIN	(overlapping) (chuckles – continues under following dialogue)
MURRAY	Ko nažge, nažge do konca! Zgledaš mi shujšano. Sama glava te je!
FRANKENSTEIN	(chuckles) (chuckling) Le glej, (in normal voice) da te ne poširkam.
ZOMBIE BELLHOP	(grunting) (groans – continues under following dialogue)
MURRAY	Kako kaj, Vlad? Tvoj hotel je odbit u nulo.
FRANKENSTEIN	Hey, klapa, glejte.
WOLF PUPS	(overlapping growls and grunts)
MURRAY	Mimogrede, priznam, da si me prav usmeril.
DRACULA	Oh, dobro, dobro.

Jezik v sinhroniziranih animiranih filmih – kazalnik družbenega statusa

MURRAY	(off) Ja, z Nila sem prestopil v Tigris in tam ni bilo nobene gneče.
DRACULA	Bojni strupi? Kar v moji avli?
WOLF PUPS	(overlapping chuckles and barks – continues under following dialogue)
MURRAY	Vlad, prisežem, jaz... jaz tega ne počnem!
FRANKENSTEIN, WAYNE AND WANDA	(overlapping laughter – continues under following scene and dialogue)
DRACULA	Snažilke!
MURRAY	To ni prišlo iz mene!
FRANKENSTEIN, WAYNE AND WANDA	(off) (overlapping laughter – continues under following scenes and dialogue)
HOT FEMALE MONSTER	(scoffs)
SPIDER	Pripravljeno!

NARRATIVE TITLE	HAPPY 118th BIRTHDAY MAVIS
WANDA	(off) Oh. (exhales sharply) Ko bi še Marta bila zdaj z nami.
GRIFFIN	(off) (overlapping) Aww.
DRACULA	Saj je z nami, Vanda. (face off) (to group) Prijatelji, presrečen sem, da praznujete z nami! Nov rojstni dan moje sladke male Mance in še eno uspešno leto varnosti pred (emphasizing) njimi!
MONSTERS IN LOBBY	(off) (overlapping, low and indistinct chatter, gasps and groans – continues under following scenes and dialogue)
DRACULA	(off) To so najnovejši posnetki naših varnostnih kamer. Ljudje se debelijo, da bi nas (lahko) premagali. In vse manj so oblečeni, da bi nas laže zadavili in nam izdolbili glave za sladkarije. Ampak tu nas ne bodo našli. (on) (as if to little boy) Podleži, ne boste zmagali! (to group) No, takole. Začnemo čez pol ure. Zdajle moram k svoji mali punčki.
FRANKENSTEIN	Ni več tako zelo majhna.
DRACULA	Ja, pa je! (growls)

Jezik v sinhroniziranih animiranih filmih – kazalnik družbenega statusa

EUNICE	(off) (muffled) (in New York accent) Kakšen šunder zganjate, a? Smo že v hotelu, a? (on) (in normal voice) Franc, je naročena dvojna masaža, a? Si pri Grbavcu rezerviral, a? Si sploh kaj naredil, a? (off) (muffled grunts - continues under following dialogue)
GRIFFIN	Ni za kaj.
EUNICE	(off) (muffled) Kaj je zdaj to, a? 943–11
MAVIS	(as if to Dracula) Očka, rekel si, da bomn pri stoosemnajstih letih končno lahko šla v širni svet kot vsi drugi odrasli, ki obiskujejo najin hotel. (imitating Dracula) Ja, Manči banči, nevarno je, bla, bla bla! (in normal voice) (as if to Dracula) Očka, Pred sto leti si obljubil. Dobro se spomnim. Grizljala sva miši in takrat si poudaril, da daješ besedo. 971–01
MALE SHRUNKEN HEAD #6	Vstop prepovedan! <i>(Typical phrase on a small card hung outside hotel room doors, instructing housekeeping not to enter the room)</i>
MALE SHRUNKEN HEAD #1	(off) Vstop prepovedan!
FEMALE SHRUNKEN HEAD #1	(off) Vstop prepovedan!

Jezik v sinhroniziranih animiranih filmih – kazalnik družbenega statusa

MALE SHRUNKEN HEAD #2	(overlapping) Vstop prepovedan!
MALE SHRUNKEN HEAD #3	(off) (overlapping) Vstop prepovedan!
MALE SHRUNKEN HEAD #4	(overlapping) Vstop prepovedan!
FEMALE SHRUNKEN HEAD #2	(off) (overlapping) Vstop prepovedan!
WITCH MAID	(overlapping) Dobro jutro, eminenca!
MALE SHRUNKEN HEAD #5	Počisti to sobo!
SHRUNKEN HEAD ON MAVIS' DOOR	O, ti si tu. Lepo, da si prišel.
DRACULA	Je že vstala?
SHRUNKEN HEAD ON MAVIS' DOOR	(off) O ja, je. (on) In kar nosi jo! Ampak to dobesedno! Žene jo, da bi šla v svet! Kaj boš naredil z njo? Kaj ji boš rekel?
DRACULA	Mirno, nič se ne sekiraj. Delaj, kar moraš. 1016–09
DRACULA	Dobro jutro, Manči banči! Vse najboljše, miška mala!

Jezik v sinhroniziranih animiranih filmih – kazalnik družbenega statusa

MAVIS	Hvala, očka. Vem, da mam rojstni dan.
DRACULA	Čaka te krasen dan! Woo-hoo! Najprej bova šla naloviti škorpjone. Jaz in ti sama, prav, zobček?
MAVIS	Očka, poslušaj me! Nekaj bi se zmenila s tabo.
DRACULA	Po širnem svetu bi rada šla. Pojdi.
MAVIS	Aha! Ne dovoliš, sem vedela. Ampak dal si besedo. Oba pa veva, da je Drakulova beseda sveta. Da je zaupanje jedro-- Čakaj, kaj?
DRACULA	Pravim, da lahko.
MAVIS	Samo dražiš me, vem.
DRACULA	Ne, ne, ne, ne. Če lahko voziš mrliški voz, se lahko sama odločaš, kaj hočeš. No, tako.
MAVIS	Stekle mačke! Stekle mačke! (chuckles – continues under following scene)
DRACULA	(off) Whoa, whoa, whoa, whoa, whoa, whoa, whoa, whoa! Whoa, (chuckling) stoj! Ustavi konje, čekanček. (on) (in normal voice) Kam se ti mudi?

Jezik v sinhroniziranih animiranih filmih – kazalnik družbenega statusa

MAVIS	Oh! Veš, rada bi obiskala raj. Vzela sem par najnujnejših malenkosti.
DRACULA	V raj boš šla?
MAVIS	Ja, saj veš, no. To je tisti kraj, (face off) kjer si spoznal mamó.
NARRATIVE TITLE	PARADISE You Can Find It All In Hawaii!
MAVIS	(face off) Teta Vanda pravi, da sta (on) se kar "zing"!
DRACULA	Ne vem, če je bilo "zing". Kje-Kje si pa to našla?
MAVIS	V tvojem predalu. Zakaj ne govoriš o vajinih začetkih?
DRACULA	Kraju se reče Havaji.
MAVIS	Ha-kva-kva?
DRACULA	Posluš, srči. Vem, da bi šla čim prej, ampak vsi so se potrudili, da bi prišli na tvoj rojstni dan.

Jezik v sinhroniziranih animiranih filmih – kazalnik družbenega statusa

MAVIS	Vem, ja. Kot vsako leto. Ampak, a nisem že prestara za te zabave? Vsi so krasni, ampak... Rada bi videla kaj več. Spoznala koga svojih let.
DRACULA	(off) Daj no. Ne, ne, ne tako. Brez netopirske šobice. (on) No, prav. Blizu je človeška vas. Le par zamahov za pokopališčem. Tja lahko greš, ne bo trajalo več kot trideset minut. Več kot preveč za prvič zunaj.
MAVIS	(sighs) No, niso Havivi. Ampak, ja. Tako bom vsaj malo šla ven. (chuckling) Velja, velja, velja, velja! (in normal voice) (grunts) Hvala, da mi zaupaš.
DRACULA	Jasno, netopirček. Dal sem besedo.
FRANKENSTEIN, WAYNE, WANDA, GRIFFIN AND MURRAY	(off) (in unison) Hey, (on) srček!
MURRAY	(on) Glej no glej!
WANDA	(overlapping) (gasps)
WAYNE	(overlapping) Aw, poglej.
MAVIS	(overlapping) Hey, klapa.
FRANKENSTEIN	Težko čakaš jutrišnjo žurko?

Jezik v sinhroniziranih animiranih filmih – kazalnik družbenega statusa

MAVIS	Jutri ne bo nič v primerjavi z zdaj. Saj ne boste verjeli, očka je dovolil, da si grem sama ogledat človeško vas!
WAYNE, WANDA, GRIFFIN AND MURRAY	(off) (in unison) Kaj?!
FRANKENSTEIN	(overlapping) (in wavering voice) Whoa. (in normal voice) Ne.
EUNICE	(face off) (overlapping) Oprostite.
WAYNE	(overlapping) Daj no, kako lahko--?
MURRAY	(overlapping) (whimpers)
EUNICE	(overlapping) Vlad, (off) si zmešan, a? Svojo hčer bi pustil med ljudi, nam pa ves čas govoriš, kako grozni so? Zato si zgradil hotel! Mrzijo nas! Vsi so podli! (emphasizing) In glasni kot srake!
MAVIS	Teta Rozi, morda niso več. Samo en krog, pa bom videla, kako bo šlo.
WANDA	Srček, pazi nase. Vzemi plašč in sabljo!
GRIFFIN	Pa pazi se vil, prav?

Jezik v sinhroniziranih animiranih filmih – kazalnik družbenega statusa

MURRAY	Glej, da ti ne postrgajo možganov.
WAYNE	In dobro se skrij v senco. Bolje je samo gledat. Izpod kakšne hiše.
FRANKENSTEIN	Klapa, klapa. Ne težite ji. Saj je Dracula, orkaflek. (to Mavis) Poslušaj me, pazi se ognja. Ogenj slab.
MAVIS	(sighs) Papa, družba. (chuckles softly) Woo-hoo! 1308–03
MAVIS	Woo-hoo! (chuckles) 1324–00
FRANKENSTEIN	Vlad, komaj verjamem, da si lahko tako miren. Vsem--vsem si nam v ponos. Vlad? Vlad? Hey, Vl-- (to group) Uh, Kam-Kam je zginil? 1337–02
DRACULA	(pants and grunts)
MAVIS	(off) Woo-hoo! To je noro! Woo-hoo! <u>gasps</u> Tam je pokopališče, kot je rekel. 1356–02

<u>MAVIS</u>	<u>(off) Woo-hoo! (on)</u> Uh, halo? 1409-04
--------------	---